

Zsigmond Király Egyetem

DIPLOMAMUNKA

Bali Mónika

BAMXAAZ.ZSKE

nemzetközi tanulmányok szak

Budapest 2016

Zsigmond Király Egyetem

Nemzetközi és Politikai Tanulmányok Intézete

Angela Merkel bevándorlás politikája

Konzulens tanár:

Dr. habil Kis-Benedek József, PhD

c. egyetemi tanár

Készítette:

Bali Mónika

BAMXAAZ.ZSKE

nemzetközi tanulmányok szak

Budapest 2016

Tartalom

1. Bevezetés	3
2. Angela Merkel személyes ambíciói	6
2.1. Kereszténydemokrácia az NSZK-ban és az NDK-ban	6
2.2. Legenda született: Angela Dorothea Kasner élete az NDK-ban.....	9
2.3. A rejtélyes politikus	12
2.4. Angela Merkel és a CDU	15
2.5. Merkel: a szabadság kancellárja	17
2.6. Merkelezni azt jelenti, hogy (ki)várni.....	20
3. A multikulturalizmus Németországban	23
3.1. A németországi bevándorlás politika története	23
3.2. Az első Merkel kabinet utat nyit az integrációhoz új bevándorlási törvénnyel.....	25
3.3. A befogadás új német kultúrája.....	31
3.3.1. Muszlim élet a német diaszpórában.....	40
3.3.2. Vallásdiplomácia	43
3.4. Németországi népességcsökkenés – van kiút?.....	45
3.5. Megszorításokra nem, de új munkaerőre szükség van a német gazdaságban.....	47
3.6. Angela Merkel, a keresztény humanista reálpolitikus.....	50
4. Európa befogadás kultúrájának fejlesztése: Kompromisszum, de nem mindenáron	57
4.1. Azonnali megoldások, hosszú távú kihívások: az Európai Unió szerepe és felelőssége a migráns kérdésben	57
4.2. Helyben segíteni – Az iraki belső menekültek	67
4.3. Terrorfenyegettség Németországban	70
5. Következtetés: Szemlélet- és sebességváltás a német és az európai uniós bevándorlás politikában	76
Irodalomjegyzék	81

**„(...) felhívtam anyámat. Otthon mindig
arról beszéltünk, hogy ha lebontják a falat,
elmegyünk osztrigát enni a Kempinskibe.
Mondtam neki, hogy eljött az idő.”**

Angela Merkel

1. Bevezetés

Diplomamunkámban a német kancellár bevándorlás politikáját dolgoztam fel kancellárságának kezdetétől napjainkig. Áttekintettem, hogy milyen politikai örökséget vett át az elődeitől, és azt is, hogy milyen tudatos döntések segítették kislányként, fiatal felnőttként és érett politikusként, hogy vezető világpolitikai pozícióba emelkedhessen. Vizsgálódásom oka az, hogy a 2015-ös európai migrációs válság globális megosztottságot hozott Angela Merkel kül- és biztonságpolitikájának megítélésében. Bennem viszont még mélyebb érdeklődés alakult ki személyisége és politikai attitűdje iránt. Munkámmal az a célom, hogy választ találjak arra, milyen motivációk rejlenek migrációs politikájának döntései mögött, mennyiben befolyásolják a személyiségvonásai, mit jelent a kancellárnak a protestáns etika, a hallgatás, a kivárás, a bizalom, pártjának és hazájának gazdasági érdekei. Meggyőződésem szerint Merkel hite az emberi jogokban, a szolidaritásban és az alázatban az, ami tiszteletet vált ki, amiért bíznak benne Németországban, és amiért a világ bízik Németországban. Célom továbbá, hogy megértsem a német kancellár nemzeti és nemzetközi bizalomépítési stratégiáját, bevándorlás politikáján keresztül. Azért választottam ezt az idézetet mottóként dolgozatom indításához, mert – bár ismert, hiszen maga Angela Merkel tett több ízben bizonyosságot arról, hogyan élte meg a berlini fal leomlását¹ – egy nagy ívű karrier mérföldkövének tekintem, ami megalapozza azt a későbbi, már kancellárként tett kijelentést, hogy nem lehet feladni a reményt.²

A primer adatgyűjtési technikák közül az interjúkészítést választottam önálló vizsgálati területnek. Komplex képet igyekeztem feltárni Németország migrációs kérdésekre adott reakcióiból. A migrációban és integrációban érintett török és német források mellett vallásdiplomáciában jártas szakemberekkel készítettem interjúkat a Németország előtt álló kihívásokról, a németek iszlám-politikájáról, valamint a nemzetközi

¹ Herholz, Andreas (2014) Dann gehen wir austern essen im Kempinski. In: Nord West Zeitung online november 8. http://www.nwzonline.de/hintergrund/dann-gehen-wir-austern-essen-im-kempinski_a_19,0,4157721632.html

Letöltés ideje: 2016.július 10.

² „Amennyiben valaki bizonyosságot szerzett arról, hogy az élet pozitív meglepetéseket is tartogat, az nem fogja feladni a reményt.”

Regierungserklärung von Bundeskanzlerin Dr. Angela Merkel vor dem Deutschen Bundestag am 30. November 2005 in Berlin (2005)

In: Die Bundesregierung online november 30.

https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Bulletin/2001_2007/2005/11/2005-11-30-regierungserklaerung-von-bundeskanzlerin-dr-angela-merkel-vor-dem-deutschen-bundestag-.html

Letöltés ideje: 2016.július 30.

közösségeket érintő kihívásokról a konfliktuszónákban. Angela Merkel életútját bemutató német, angol és magyar nyelvű nyomtatott irodalomra támaszkodtam, valamint internetes forrásokra, kiemelt figyelmet szentelve Németország migrációs politikája történetének. Többek között a Németországi Szövetségi Statisztikai Hivatal, a Konrad Adenauer Stiftung, a Bundestag és a Menekültügyi és Migrációs Hivatal vizsgálati eredményeivel dolgoztam. A német kancellár bevándorlás politikáját felölelő tizenegy évről tudományos munka nem készült, így az életrajzi írások és a statisztikai adatok mellett a saját primerkutatásra, és ezek alapján az önálló értékelésemre épül a diplomamunkám.

A téma kifejtése érdekében a következő hipotéziseket fogalmaztam meg:

1. A lelkész lányának külpolitikai szemlélete a keresztény emberkép. Eszményképe a berlini légi híd.³

2. Kényszerpályán a német gazdaság, szükség van a munkaerőre. Kimutatható az összefüggés a munkaerő igény és a bevándorlási politika között.

3. Az Angela Merkel Brand meggyőződést és kitartást jelent Németországban és az Európai Unióban. A márka további építésében már nem csak az állandóságot, a német gazdaság erejét, világpiaci pozícióját célszerű kiemelni, stratégia lehet a változásra hajlandó, az önmagával is versenyképes kancellár imázsa.

Az alábbi fejezetekből áll a dolgozat:

- 1 – Bevezetés
- 2 – Angela Merkel személyes ambíciói
- 3 – A multikulturalizmus Németországban
- 4 – Európa befogadás kultúrájának fejlesztése: Kompromisszum, de nem mindenáron
- 5 – Következtetés: Szemlélet- és sebességváltás a német és az európai uniós bevándorlás politikában

³ Alexander, Robin - Bewarder, Manuel (2016) „Das Geld aus Europa ist kein schmutziger Deal“ In: Die Welt online március 16. <http://www.welt.de/politik/deutschland/article153370532/Das-Geld-aus-Europa-ist-kein-schmutziger-Deal.html>

Letöltés ideje: 2016. július 11.

A fogalomkészlet, amelyre építettem a diplomamunkámat: *bevándorlók, biztonság, egység, érdekek, értékek, demográfia, deszekularizáció, integráció, kereszténység, kereszténydemokrácia, méltóság, menekültek, másság, munkaerő, remény, szabadság, terrorfenyegetettség.*

2016. november 1-jén fejeztem be a kutatómunkát.

2. Angela Merkel személyes ambíciói

Ebben a fejezetben betekintést nyújtok a kereszténydemokrácia németországi kialakulásába, fejlődésébe, abba a politikai hangulatba, amelybe Angela Kasner, a későbbi kancellár született. Az egykori „Kohl-kislány” egy katolikus pártot saját képére formálva érett politikussá, és megerősítette Németország tárgyalási pozícióit külföldön. Pályafutása csúcán, kancellársága legnehezebb időszakában sem adja fel eddig bevált stratégiáját: kívár, kitart, és a belső meggyőződésére figyel.

2.1. Kereszténydemokrácia az NSZK-ban és az NDK-ban

A kereszténydemokrácia és a keresztényszocializmus a modern, XX. századi politikai ideológiák közé sorolható. A XIX. század közepén alakultak ki a francia forradalom után következő restauráció időszakban. A porosz parlamentben 63 képviselővel alakult meg a Katolikus Frakció 1852-ben, 1859-ben vette fel a Centrum nevet, hogy hangsúlyozza polgári, nem felekezeti jellegét. A Centrum programjában központi helyet kapott az egyház jogainak és szabadságának, a keresztény családnak és az oktatásnak a védelme, a szociális gondoskodás, az önkormányzás és a birodalom szövetségi államrendszerének hangsúlyozása a centralizációval szemben. Otto von Bismarck, a Német Császárság első kancellárja⁴ a központi hatalom, a birodalom katonai erejének a növelésére törekedett, kirobbantva az úgynevezett kultúrharcot (Kulturkampf). A Centrum a birodalmi kormánnyal élesen konfrontálódva jelenítette meg a Vatikán által képviselt politikai katolicizmust. A Weimari Köztársaság idején⁵ az európai együttműködést, ezen belül is a német–francia megbékélést sürgette. Adolf Hitler⁶ hatalomra jutása után a Centrum többsége komolyan gondolt a koalíciós kormányzásra a nemzetszocialistákkal. A katolikus Centrum és az új hatalom politikai együttműködése az 1933. július 20-án megkötött Római konkordátummal lezárult. XI. Pius elhárította magáról a felelősséget, igaz, enciklikáját aggodalma kinyilvánításával kezdte.⁷

⁴ 1871. március 21. – 1890. március 20.

⁵ 1919-1933.

⁶ A Nemzetszocialista Német Munkáspárt vezetője (NSDAP), kancellár 1933. január 30. - 1945. április 30. között

⁷ „Mit brennender Sorge...”/Égő (mély) aggodalommal...

Székely Gábor (2007) Kereszténydemokrácia Németországban. Múltunk 2007/3

In: Múltunk online <http://www.multunk.hu/letoltes/szekelyg.pdf> p. 202-220, 229-233.

Letöltés ideje: 2016. október 21.

concordia (latin) jelentése: szívbeli összhang

A német irodalom az „igazi” kereszténydemokrácia megjelenését a II. világháború végére teszi, legitimitását az ellenállók adták. *A Németországi Kereszténydemokrata Pártot*⁸ 1945 júniusában alapították Berlinben azzal a céllal, hogy keresztény, demokrata és föderális alapon újjáépítsék az országot. Első elnöküknek Konrad Adenauert választották, aki 1945-ben egyike volt azoknak, akik látták, hogy a polgári oldalon nincs lehetőség a korábbi pártok újjáélesztésére. Júliusban *a szovjet megszállási zónában megalakult a Kereszténydemokrata Unió*, Andreas Hermes vezetésével.⁹ Mindkét párt programja interkonfesszionális¹⁰ volt, de Hermes a középrétegre, Adenauer egy sokkal szélesebb rétegre támaszkodott. *1947-ben jött létre az együttműködés a bajor Keresztényszociális Unióval, ekkor már Adenauer az egész kereszténydemokrata irányzat elismert vezetőjeként politizált. 1945 decemberétől használják a nyugati kereszténydemokraták is az unió (CDU) elnevezést.*¹¹ 1947. a világpolitikában a klasszikus hidegháborús korszak kezdetét jelentette. Washington 1947 tavaszán (Truman-doktrína, március 12.) és nyarán (Marshall-terv, június 5.) elkötelezte magát a szovjetek által nem kontrollált eurázsiai peremrégiók gazdasági stabilizálására és a status quo fenntartására. Truman elnök¹² leszögezte, hogy a világ népei a szabad népek és a totalitárius rendszerek között választhatnak. A Kominform megalapításakor, 1947 őszén megfogalmazott Zsdanov-doktrína¹³ is a két tábor teóriát, a bipoláris világrendet rajzolta meg. 1948 júniusától 1949 májusáig a berlini Légihíd¹⁴

Morse, Rudolf (2016) Zentrumsparthei (bis 1933) Konrad Adenauer Stiftung online In:

<http://www.kas.de/wf/de/71.8941/>

Letöltés ideje: 2016. július 27.

⁸ Christlich-Demokratische Partei

⁹ CDUD/Christlich-Demokratische Union Deutschland

Andreas Hermes (1878 – 1964)

¹⁰ Felekezetek közötti

¹¹ Székely Gábor (2007) Kereszténydemokrácia Németországban. Múltunk 2007/3 p 209 -236.

In: <http://epa.oszk.hu/00900/00995/00011/pdf/szekelyg.pdf>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 30.

Buchstab, Günter (2016) 1945-1949: Gründungsphase der CDU. In: Konrad Adenauer Stiftung online

<http://www.kas.de/wf/de/71.8753/>

Letöltés ideje: 2016. július 27.

Kaff, Brigitte (2016) 1933-1945: Christliche Demokraten im Widerstand gegen den Nationalsozialismus

In: Konrad Adenauer Stiftung online <http://www.kas.de/wf/de/71.8752/>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 30.

¹² Harry S. Truman az Egyesült Államok 33. elnöke (1945. április 12. és 1953. január 20. között)

¹³ Andrej Alekszandrovics Zsdanov (1896-1948) a szocialista realizmus megalapozója

¹⁴ A 1948. márciusi londoni konferencia megerősíti, hogy Németországnak ketté kell válnia, a nyugati megszállási övezeteket egyesíteni kell. A júniusban bevezetett valutareformról Moszkvát nem értesítették. Az USA-ban, titokban gyártott, és Európába szállított papírpénzek a hidegháború első kríziséhez vezettek. A három nyugati hatalom légereje kb. 2 millió tonna árut szállított a közel egy év alatt Nyugat-Berlinbe. Bottoni, Stefano (2015) A várva várt nyugat. Kelet-Európa története 1944-től napjainkig. MTA, Budapest p. 80.

Fischer Ferenc (2014) A kétpólusú világ 1945-1989. Dialógus Campus, Budapest 2014. p. 110.

bizonyította be a nemzetközi közvéleménynek, hogy Sztálint¹⁵ meg lehet állítani. A szovjetek az általuk katonai blokádnál helyezett Nyugat-Berlint nem tudták kiéhezteni, és azt sem sikerült megakadályozniuk, hogy Nyugat-Németország Nyugat-Európába integrálódjon. 1949 májusában létrejött a Németországi Szövetségi Köztársaság, 1949. október 7-én, Kelet-Berlinben megalapították a Német Demokratikus Köztársaságot. Az NSZK-ban Adenauer a gazdasági integráció (ESZAK) révén egyre nagyobb önrendelkezést szerzett hazájának. Az volt a célja, hogy a megszálló hatalmak korlátozásait szupranacionális¹⁶ rendszerrel alakítsa, így Bonn visszanyerhette részlegesen a függetlenségét. A Montánunióval nemcsak a németeket ellenőrizhették, hanem a németek visszaszerezhetik szuverenitásuk egy részét saját szén- és acéltermelésük fölött. A Szövetségi Köztársaságot Adenauer visszavezette a nagypolitikába úgy, hogy bár saját lehetőségeit is csökkentette, de a Nyugatét is. Külpolitikájában a két német állam újraegyesítése nem volt prioritás, országát a Nyugatba akarta beleágyazni, hogy megmentsse a németeket önmaguktól. A „Spiegel-affér”¹⁷ néven elhíresült botrány után Adenauer úgy döntött, hogy távozik a kancellári székből. Utóda az a Ludwig Erhard lett, akit az Adenauer-kabinet gazdasági minisztereként a német gazdasági csoda atyjaként ismertek el. Az NSZK-ban az 1970-es években a Willy Brandt nevéhez köthető szerződéses Ostpolitik az adenaueri „nyugati államalapítás” után az ország akár „második államalapításának” is tekinthető, és ezzel Bonn egészen Moszkváig jutott.¹⁸ 1969-1982-ig a Kereszténydemokrata Unió ellenzékben politizált a Szövetségi Köztársaságban. Helmut Schmidt kancellársága alatt¹⁹ Helmut Kohl kapott főszerepet a CDU-ban. 1982. októberében a német szavazók Kohl személyében ismét egy kereszténydemokrata jelöltet

¹⁵ Joszif Visszarionovics Sztálin a Szovjetunió Minisztertanácsának első elnöke 1946. március 13. – 1953. március 5. között, 1943-tól a Szovjetunió marsallja, 1945-től generalisszimusz.

¹⁶ Nemzetek fölötti

¹⁷ Nemzeti identitás és külpolitika az Euroatlanti térségben (2005) szerkesztette: Kiss J. László. Teleki László Alapítvány, Budapest p. 89-93.

1962 őszén a der Spiegel, a védelmi miniszter, Franz Josef Strauss demokratikus viselkedését kérdőjelezte meg, többek közt a miniszter megelőző atomcsapás terve miatt, címlapon foglalkozott a Bundeswehrrel. Október végén a hírlap igazgatója vizsgálati fogházba került, az utcán tüntetők skandálták, hogy „*Ha a Spiegel halott, a demokrácia halott*”. Ma már ezt az időszakot német történészek úgy tartják számon, hogy valódi demokráciává ekkor vált Németország.

Marek, Michael – Görtz, Birgit (2012) A scandal rocks the young federal republic

In: Deutsche Welle online október 10. <http://www.dw.com/en/a-scandal-rocks-the-young-federal-republic/a-16295037>

Letöltés ideje: 2016. július 27.

¹⁸ A megbékülés szerződése Moszkvával és Varsóval: 1970. augusztus 12-én és december 7-én. Az NDK de facto elismerése: 1972. december 21-én.

Nemzeti identitás és külpolitika az Euroatlanti térségben (2005) szerkesztette: Kiss J. László. Teleki László Alapítvány, Budapest p.97-100.

¹⁹ 1974-1982.

választottak kancellárnak, akinek a külpolitikájában a biztonságos kontroll lett az alap, az Egyesült Államokhoz és a NATO-hoz való szolidaritás.²⁰

Ezzel szemben a keleti tömb országaiban, így az NDK-ban, a „sztálinizmus ökoszisztémája” alakult ki. A szocialista integráció egyik motorja a KGST²¹ volt, a másik a katonai együttműködés, a Varsói Szerződés. Uniformizált rendszereket építettek ki, nemcsak fizikailag zárták el magukat a Nyugattól (vízumkényszer, határok lezárása), hanem kulturálisan is. Nyugati követségek minimálisra csökkentették diplomáciai tevékenységüket, számos fővárosban könyvtárakat, kulturális centrumokat zártak be, amelyeket nyugati országok működtettek. A levelezést, a telefon-összeköttetést ellenőrizték. Átszervezték az adminisztrációs tereket, a politikai nevelés minden korosztály számára kötelező volt. A darwinizmus teremtéssel szembeni felsőbbrendűségéről próbálták meggyőzni az állampolgárokat.

*Az NDK-ban az evangélikus egyház az egyetlen kulturális ellensúlyként, nyíltan bírálta a rendszert.*²² Az 1949-1953-ig, Sztálin haláláig, a koncepciós perek, a besúgóhálózatok révén a terror időszaka köszöntött be Kelet-Európában. A Németországi Szocialista Egységpart (SED) hivatalosan hirdette ki 1952-ben, hogy szocializmust építenek Kelet-Németországban, modelljük a sztálini szocializmus volt.²³ Az NDK a német-porosz monarchia hagyományai egyetlen örökösének nyilvánította ki magát, törekedve a „másik” német identitás kialakítására.²⁴

2.2. Legenda született: Angela Dorothea Kasner élete az NDK-ban

Herlind és Horst Kasner első gyermeke, Angela Dorothea 1954. július 17-én született Hamburgban. Az evangélikus lelkész apa a kelet-németországi Quitzow városában értesült kislánya világra jöttéről. A Brandenburg tartományban fekvő 300 fős város evangélikus templomában teljesített szolgálatot, ahová 1954 szeptemberében felesége és gyermeke is

²⁰ Kleimann, Hans-Otto (2016) 1976-1982: Als Oppositionsführer ins Kanzleramt - Helmut Kohl (2016) In: Konrad Adenauer Stiftung online <http://www.kas.de/wf/de/71.8759/>

Letöltés ideje: 2016. július 27.

²¹ Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa

²² Bottoni, Stefano (2015) A várva várt nyugat. Kelet-Európa története 1944-től napjainkig. MTA, Budapest p. 81-88, 103, 115, 159, 203.

²³ Fischer Ferenc (2014) A kétpólusú világ 1945-1989. Dialógus Campus, Budapest 2014. p. 98-101, 106, 116.

²⁴ Bottoni, Stefano (2015) A várva várt nyugat. Kelet-Európa története 1944-től napjainkig. MTA, Budapest p. 203-204.

követte. A Kasner család életkörülményei javulásában és az apa lelkészi pályáján is előrelépést jelentett, amikor három évvel később Templinbe költözhetek.²⁵ Horst Kasnert egy egyházi üzemeltetésű, szolgáltatói feladatokat ellátó iskola vezetésével bízták meg. A Berlin-Brandenburg Evangélikus Egyház tagjai legalább egyszer életükben jártak továbbképzésen ebben, a később Lelkészi Kollégiumra keresztelt intézményben. A Waldhof gazdasági és lakóépületekből álló majorság volt, idilli sziget, ahol élénk szellemi légkörben nevelte a Kasner házaspár Angelát, az 1957-ben született öccsét, Marcust, és Irénét, aki tíz évvel fiatalabb nővérénél.²⁶ A házaspár és gyermekeik szellemi nyitottságát olyan lelkészek erősítették, mint Albrecht Schönherr, a Brandenburgi Evangélikus Lelkészkör „forradalmi szemléletű” Lelkipásztor-szeminárium vezetője.²⁷ Schönherr szellemi életét, ideológiáját az 1945-ben mártírhalált halt evangélikus lelkész, a Magyarországon is ismert Dietrich Bonhoeffer formálta.²⁸ Az általános iskolában és a középiskolában is kiváló, matematikából és oroszból kimagaslóan teljesítő Angela Kasner már gyerekként szeretett utazni, szűkös lehetőségekhez mérten Prágába, Bukarestbe, Budapestre, és leginkább Berlinbe, a nagymamához. A berlini felfedezőutakon, a múzeumokban angolokkal, amerikaiakkal, bolgárokkal ismerkedett meg, és nyíltan beszélt nekik a kelet-németországi életükről. Még nyolcadik osztályos volt, amikor a szakközépiskolásoknak meghirdetett országos diákolimpián orosz nyelvből harmadik helyezést ért el, és egy moszkvai úttal jutalmazták.

Templini házukban édesapja egy könyvtárat tartott, az írások közt – a kancellár életrajzírói szerint – helyet kaptak olyanok is, amelyeket a rendszer tiltott, de a gyerekek előtt nem volt zárva a házi könyvtár ajtaja. A Waldhof egy részében szellemileg sérültek éltek, akik szabadon mozoghattak az egész intézményben. A város szomszédságába, Vogelsangba telepített szovjet helyőrség tagjaival az érdeklődő, nyitott Angela oroszul

²⁵ Reuth, Ralf Georg – Lachmann, Günther (2013) *Das erste Leben der Angela Merkel*, Piper Kiadó, München p. 18-23.

²⁶ Kornelius, Stefan (2014) *Angela Merkel Az életrajz*, Tranz Press Kft, Budapest p. 29-33. „Az NDK már önmagában is épp elég kényszert jelentett. Ezért a gyerekeknek otthon meglehetősen nagy szabadságot engedtünk.” Horst Kasner (+2011)

²⁷ „... nem a keresztények elméleti, hanem a gyakorlati ateizmusa az, ami félelmet, perpavart és képmutatást eredményez. Ez a valóságos veszély a közösségre és a világra nézve is.”

Ralf Georg Reuth, Günther Lachmann (2013) *Das erste Leben der Angela Merkel*, Piper Kiadó, München p. 23.

²⁸ Harmat Kiadó (2016) In: Harmat Kiadó Webáruház <http://www.harmat.hu/szerzo/dietrich-bonhoeffer/>

Letöltés ideje: 2016. július 25.

Bonhoeffer: Isten szolgája (2016) In: port.hu, Fidélió Média Kft.

http://www.port.hu/bonhoeffer:isten_szolgaja_bonhoeffer:agent_of_grace/pls/w/films.film_page?i_film_id=58063

Letöltés ideje: 2016. július 25.

beszélgetett. Élet-bölcsességének egyik fontos állomásaként tekinthetünk arra, hogy természettudományból doktorált.²⁹ De a sorsfordító esemény jóval korábbra datálható: Angela Dorothea Kasner mindössze 7 éves volt, amikor 1961. augusztus 13-án, vasárnap a templini evangélikus Istentiszteleten mindenki össze volt zavarodva és sírt: Berlinben elkezdték építeni a megosztottság falát.³⁰ Az ezt követő 28 év, 1989. november 9-ig, a fal leomlásáig, az európai és szovjet rendszerváltás kezdetéig tudatos, a szocializmus kiskapuit is kihasználó korszakot jelentett Angela Merkel életében. A Német Szocialista Egységpárt ifjúsági szervezete, a Szabad Német Ifjúsági Szövetség (FDJ) tagjaként tanulhatott, tudományos pályára léphetett, és Nyugatra is utazhatott.³¹ Figyelemmel kísérte Mihail Gorbacsov reformkísérleteit, naponta olvasta oroszul a Pravdát. 1989. november közepén a lengyelországi Nikolausz-Koperniukusz Egyetemen járt szolgálati úton, akkor még megdöbbenette lengyel barátai véleménye, akik szerint eljött a német egység ideje.³² Amikor 1989 végén politikai pályára lépett, túl volt már egy váláson. Első férjét az egyetemen ismerte meg, Ulrich Merkel is fizikát tanult, 1977-ben házasodtak össze, 1982-ben elváltak. Jelenlegi férje, a kémia professzor Joachim Sauer szintén Kelet-Németországban nőtt fel, a 80-as évek végén kezdődött a kapcsolatuk.³³

1989 őszén a szocialista rendszerek egymás után omlottak össze Kelet-Európában, százezrek gyűltek össze az NDK városaiban, először demokráciát (Wir sind das Volk.), majd egységet követelve (Wir sind ein Volk.) 1989. október 18-án Erich Honeckert, elnököt és a kommunista párt vezetőjét elkergették a hatalomból, de még azt remélték a keletnémet vezetők, hogy meg tudják menteni a szocialista rendszert. Még az NSZK kancellárja is ezt feltételezte: november 28-án kiadott 10 pontos terve a két német állam létezésén alapult, egy szerződéses közösség révén. De az események, a berlini fal leomlása, tízezrek átkelése az egykori zónák határain, az egység irányába mozdította Bonnt.³⁴

²⁹ Dr. Angela Merkel Biografie (2016) In: Deutscher Bundestag online
https://www.bundestag.de/bundestag/abgeordnete18/biografien/M/merkel_angela/258788

Letöltés ideje: 2016. július 25.

³⁰ Reuth, Ralf Georg – Lachmann, Günther (2013) Das erste Leben der Angela Merkel, Piper Kiadó, München p. 32.

³¹ Pietsch Lajos (2014) Angela Merkel, az első. Kossuth Kiadó, Budapest p. 21 - 29.

³² Reuth, Ralf Georg – Lachmann, Günther (2013) Das erste Leben der Angela Merkel, Piper Kiadó, München p. 143, 191.

³³ Pietsch Lajos (2014) Angela Merkel, az első. Kossuth Kiadó, Budapest p.30-31. „Ha még együtt élnénk, a legjobb esetben is csak Angela testőre lehetnék.” Ulrich Merkel

³⁴ Nemzeti identitás és külpolitika az Euroatlanti térségben (2005) szerkesztette: Kiss J. László. Teleki László Alapítvány, Budapest p. 115.

2.3. A rejtélyes politikus

1989 decemberében, karácsony előtt néhány nappal Angela Merkel csatlakozott a Demokratikus Ébredés nevű mozgalomhoz, Rainer Eppelmann evangélikus tiszteletes közbenjárása eredményeként. Választhatta volna a szociáldemokratákat is, 1989 decemberében az SPD kongresszuson részt vett, de az elvtárs megszólítás, a tegeződés, bratyizás nem nyerte el a tetszést. A harmadik út a politikába, a Szövetség 90 mozgalom lehetett volna, de annak értékendjével nem értett egyet.³⁵ Egyes források szerint ekkor már világos volt számára, hogy csak egy út létezik a változásban: a nyugati.³⁶ A Ralf Georg Reuth – Günther Lachmann szerzőpáros által megírt könyv azonban egy olyan dokumentumot mutat be, amely nem tükrözi a több mint egy évtized alatt megismert Angela Merkel képet. A német újraegyesítés után Merkel arról beszélt, hogy nem volt alternatívája az „egy kicsit ebből is, egy kicsit abból is” politikának.³⁷ Ami a szocializmushoz való viszonyulását illeti, egy, a későbbi kancellártól származó idézet emelek ki, amely diákként hajtóerő volt számára.³⁸ 1990. január 23. ismét egy meghatározó nap volt Angela Merkel életében. A Demokratikus Ébredés párttaggyűlésén a Berlieni Országos Szövetség *sajtószóvivőt* keresett, Angela Merkel jelentkezett a feladatra, és „kiválasztották.” – Ezzel a döntéssel indult el a politikai pályán a későbbi kancellár.³⁹ 1990 februárjában a Helmut Kohl vezette nyugatnémet Kereszténydemokrata Unió⁴⁰ kezdeményezésére létrejött a Szövetség Németországért Mozgalom, ebben három szervezet, a keletnémet CDU, a Demokratikus Ébredés, és a nyugatnémet

³⁵ Pietsch Lajos (2014) Angela Merkel, az első. Kossuth Kiadó, Budapest p. 39, 40 „*A mozgalomnál legalább egy szikráját láttam annak, amit a jövőre vonatkozóan elképzeltem.*” Angela Merkel Kornelius, Stefan (2014) Angela Merkel Az életrajz. Tranz Press Kft, Budapest p. 50.

³⁶ Reuth, Ralf Georg – Lachmann, Günther (2013) Das erste Leben der Angela Merkel, Piper Kiadó, München p. 191. „*A nyugati modell az egyetlen. Édesanyám számára is világos volt ez. Édesapámat illetően, nem vagyok ebben biztos.*” Angela Merkel

³⁷ A Német Szövetségi Köztársasággal konföderációt szorgalmazó Hans Modrow miniszterelnöksége idején egy „kultúra-teremtő” csoport felhívást intézett a keletnémet állampolgárokhoz, hogy gyűjtsenek aláírásokat a szocialista igazságosságért, szabadságért. Láttak még esélyt a szocializmus megmentésére. Angela Merkel és lipcei barátnője, Erika Hoentsch, viszont a sokat szenvedett demokratikus szocializmust féltette a „Für unser Land” szerzőitől. 1989. december 7-én nyilvános levélben – amely hivatalosan mégsem jelent meg -, hívták fel a csoport figyelmét arra, hogy ha még hisznek a szocializmusban, akkor a polémia helyett inkább konkrét cselekvési tervvel kell előállni, életképes vízióra van szükség.

Reuth, Ralf Georg – Lachmann, Günther (2013) Das erste Leben der Angela Merkel. Piper Kiadó, München p. 200-203.

³⁸ „... *ha nem képezed magad folyamatosan, akkor a rendszer nemhogy nem fog maximális teljesítményre sarkallni, hanem degenerál.*” Angela Merkel

Reuth, Ralf Georg – Lachmann, Günther (2013) Das erste Leben der Angela Merkel, Piper Kiadó, München p. 146-147.

³⁹ Reuth, Ralf Georg – Lachmann, Günther (2013) Das erste Leben der Angela Merkel, Piper Kiadó, München p. 215.

⁴⁰ Későbbiekben ld: CDU

Keresztényszociális Unióhoz köthető Német Szociális Unió egyesült. 1990 márciusában a Lothar de Maizière pártelnökkel az élen a keletnémet CDU győzött az NDK első és egyben utolsó szabad parlamenti választásán, és Merkelt felkérték helyettes kormányzóvivői munkára Maizière kabinetjében. Ekkor a fiatal politikusként már nyíltan megfogalmazta három kívánságát: a mielőbbi újraegyesülés, a piacgazdaság létrehozása, és tagság a Bundestagban. Néhány hónap alatt a fizikusból politikus lett, aki megbízhatóságról, precíziségről, tájékozottságról tett tanúbizonyságot.⁴¹ Szóvivőként a későbbi pártelnök történelmi találkozókra vett részt: 1990 áprilisában kezdődtek a tárgyalások a két német állam közötti gazdasági és pénzügyi unióról, az államszerződést májusban írták alá, a sajtómunkát Angela Merkel végezte. Augusztus elején a Demokratikus Ébredés beleolvadt a keletnémet CDU-ba, ami a Helmut Kohl vezette nyugatnémet Kereszténydemokrata Unió része lett. Szeptemberben, Moszkvában a Szovjetunió, az Egyesült Államok, Nagy-Britannia és Franciaország a két német állam külügyminisztereinek részvételével a német függetlenség létrejöttére szervezett tárgyalás⁴² záró fordulóját tartották. A sajtómunkás Merkel a moszkvai utcákon is kamatoztatta orosz nyelvtudását, főnöke, Lothar de Maizière keletnémet kormányfő - ekkor külügyminiszter is -, érdeklődve várta a híreket: Milyen jövőt prognosztizál Gorbacsovnak a moszkvai utca embere?⁴³ 1990. október 1-jén tartották meg a CDU egyesülési pártkongresszusát, ahol Merkelt bemutatták Helmut Kohlnak.⁴⁴ A második találkozót már nem kellett a keletnémet politikusnak kezdeményeznie: 1990 novemberében Kohl beszélgetésre invitálta őt bonni irodájába, majd megvárta a Merkelről készült Stasi-papírokat, és döntött a pártvezető: Angela Merkel szerepet kaphat majdani kormányában. A berlini fal ledöntése, és a két Németország újraegyesítése, 1990. október 3. között Merkel a szövetségi sajtóhivatal sajtóreferenseként dolgozott.⁴⁵ Decemberben tartották az első össznémet parlamenti választásokat, a CDU választási győzelme után Kohl felkérte, vezesse a Nő- és Ifjúsági ügyek Minisztériumát. *Angela Dorothea Merkel miniszter 1991. január 18-án tette le a hivatali esküt.*⁴⁶ Ez év végén a nagyobbik keresztény párt elnökhelyettesének választották, mert Lothar de

⁴¹ Pietsch Lajos (2014) *Angela Merkel, az első*. Kossuth Kiadó, Budapest p.37-45.

Kornelius, Stefan (2014) *Angela Merkel Az életrajz*. Tranz Press Kft, Budapest p. 50-52.

⁴² 2+4 néven vált ismertté a nemzetközi politikában

⁴³ „*Oroszország elárulja saját érdekeit.*” „*Gorbacsov elveszíti mindazt, amit Sztálin megnyert.*” Ez volt az általános vélemény Moszkvában.

Pietsch Lajos (2014) *Angela Merkel, az első*. Kossuth Kiadó, Budapest p. 42-43.

Kornelius, Stefan (2014) *Angela Merkel Az életrajz*. Tranz Press Kft, Budapest p. 56.

⁴⁴ Kornelius, Stefan (2014) *Angela Merkel Az életrajz*. Tranz Press Kft, Budapest p. 64.

⁴⁵ Pietsch Lajos (2014) *Angela Merkel, az első*. Kossuth Kiadó, Budapest p. 45-46.

⁴⁶ „*Felfoghatatlan volt... Egyszerűen idő sem volt arra, hogy az ember ilyen dolgokon medítálgon.*” Pietsch Lajos (2014) *Angela Merkel, az első*. Kossuth Kiadó, Budapest p. 46.

Maizièrnek távoznia kellett, Stasi-tevékenység gyanúja merült fel vele kapcsolatban.⁴⁷ Egyik legnagyobb sikerének tartja Merkel a nők munkahelyi egyenjogúságáról szóló törvényjavaslatát, amelyen kezdetben gúnyolódott a bonni közélet egy jelentős hányada, de a miniszter asszony kisebb módosításokat hajtott végre elképzelésén, így az 1994-ben hatályba léphetett. Az 1994-es parlamenti választásokat a CDU/CSU és az FDP⁴⁸ nyerte, a következő Kohl-kormányban Angela Merkel a környezetvédelmi tárcát kapta, amely az erőművek biztonságáért is felelt. Az 1995-ös berlini klímakongresszus számított a fiatal miniszter életében az első nemzetközi diplomáciai megmérettetésnek. A tárgyalássorozat eredménye a Berlini Mandátum volt, mely szerint az 1997-es kiotói konferenciáig a fejlett ipari országok parlamentjeiben megszavaztatják, hogy pontos ütemterv alapján csökkentik az üvegházhatású gázok kibocsátásának mennyiségét. Merkel eddigi pályafutása csúcsteljesítményeként értékelte az eseményt, ami tisztán megmutatta a politikus tárgyalási stílusát: pragmatikus, ha csak egy kis esélyt is lát kompromisszumra, ami „*talán akkor jó, ha az érintett felek vesztesként távoznak, ő viszont egyedülként örül.*”⁴⁹

A Németországi Szövetségi Köztársaságban közben folytatódtak a viták a német önazonosságról. Egy államban két társadalmat egyesíteni, az Ossie-Wessie ellentétet áthidalni, a valódi német identitást kialakítani, a keleti országrész gazdaságát megerősíteni - az egység kancellárnak nevezett Helmut Kohl 1998-ig kapott erre lehetőséget választóitól. A szeptember 27-i választásokon a CDU történelme legnagyobb vereségét szenvedte el, a kormányzást, Gerhard Schröderrel az élen a szociáldemokraták és a Zöldek koalíciója kezdte meg. 1998-tól 2005-ig a CDU ellenzékben politizált, 2000-tól aktívan, élén az új pártelnökkel, aki időközben emancipálódott.⁵⁰

⁴⁷ Pietsch Lajos (2014) Angela Merkel, az első. Kossuth Kiadó, Budapest p. 53.

⁴⁸ Frei Demokratische Partei/Szabad Demokrata Párt

⁴⁹ Pietsch Lajos (2014) Angela Merkel, az első. Kossuth Kiadó, Budapest p.48-52.

Kornelius, Stefan (2014) Angela Merkel Az életrajz. Tranz Press Kft, Budapest p. 72 – 78.

„... *nagyon gyakran döntök úgy, hogy egy-egy ügyet, még ha csak egy apró lépéssel is, de megpróbálok előmozdítani, bár tudom, hogy ezért nem aratok majd osztatlan elismerést.*”

Angela Merkel

Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend (2016) In:

<https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/ministerium/geschichte>

Letöltés ideje: 2016. július 26.

Das Kyoto Protokoll wird beschlossen (1997) In: Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz, Bau und Reaktorsicherheit <http://www.bmub.bund.de/bmub/30-jahre-bmub/chronik/>

Letöltés ideje: 2016. július 26.

Kozma Ferenc (1995) A levegő és a nagyvilág jövője In: Hungaricana Könyvtár/Új Dunántúli Napló online április 20. https://library.hungaricana.hu/hu/view/DunantuliNaplo_1995_04/?pg=315&layout=s

Letöltés ideje: 2016. október 21.

⁵⁰ Gert Langguth politikus, író fogalmazott így

Pietsch Lajos (2014) Angela Merkel, az első. Kossuth Kiadó, Budapest p.54-56.

2.4. Angela Merkel és a CDU

2000. április 16-án, tíz évvel az után, hogy Angela Dorothea Merkel a CDU tagja lett, a pártkongresszus őt választotta elnöknek. 2001-ben és 2002-be a tartományi választásokon elszenvedett vereség után Merkel mérlegelt. Tudta, hogy pártjában a vezető politikusok körében még nincs olyan népszerű, mint a testvérpárt, a Keresztényszociális Unió elnöke, Edmund Stoiber. Ezért döntött úgy, hogy a 2002-es szeptemberi választások előtt visszalép a jelöltségtől Stoiber javára. A mit sem sejtő bajor pártelnököt épp reggelizés közben, személyesen tájékoztatta döntéséről Angela Merkel. Ahogy Pietsch Lajos, az MTI egykori berlini tudósítója megfogalmazta: Merkel „előzetes bónuszt szerzett magának ezzel a visszalépéssel”, ami látszólagos vereség volt csak. A parlamenti választásokat a szociáldemokraták nyerték, népszerű volt a német lakosság körében az iraki háborút ellenző politikájuk. A pártelnök úgy vélte, hogy azért veszített a CDU, mert nem tudtak minden társadalmi réteget megszólítani, szükség van a párt modernizálására. Pártján belül azóta is hangoztatja az ellentábor, hogy Merkel balra, túlságosan szociális irányba tolja a CDU-t.⁵¹ 2002-től, újraválasztásától kezdődően egyre nagyobb figyelmet szentelt a külpolitikának. Szembehelyezkedett Schröder kancellárral is, mert a CDU-elnök az iraki háborúban való német részvételt szorgalmazta. 2004-ben Angela Merkel, pártját képviselve, hitet tett amellett, hogy Törökország megkülönböztetett partneri viszonytal kapcsolódjon az Európai Unióhoz, ellenezve a teljes tagságot. *Ez az az év, amikor a későbbi kancellár külpolitikájának arcéle kezdett kirajzolódni.* 2004 júniusában parlamenti választásokat tartottak az EU-ban, és Merkel politikai zsonglörködésének eredményeként nem a Schröder által favorizált belga Guy Verhofstadt-ot, hanem kompromisszumos megoldással, a portugál jelöltet, José Manuel Barrosót választották az újjáalakult Európai Bizottság elnökének. Eddig tartott a német politikusasszony ismeretlensége, Brüsszel elkezdett felfigyelni rá.⁵² Ekkorra már Németországot Európa beteg emberének hívták, a 80-as évektől növekvő munkanélküliség meghaladta a 11%-ot 2005-ben, a mindössze 1,2%-os gazdasági növekedés 1998 és 2005 között, az öregedő társadalom, és a 3%-ot meghaladó költségvetési hiány a Schröder-kabinet reformpolitikájához vezetett.⁵³ Az

⁵¹ Pietsch Lajos (2014) Angela Merkel, az első. Kossuth Kiadó, Budapest p. 61-63.

⁵² Kornelius, Stefán (2014) Angela Merkel Az életrajz. Tranz Press Kft, Budapest p.82-85.

⁵³ Büro Bundeskanzler a.D. Gerhard Schröder (2003) In: <http://gerhard-schroeder.de/startseite/reformen/> Letöltés ideje: 2016. július 28.

Dustmann, Christian - Fitzenberger, Bernd - Schönberg, Uta - Spitz-Oener, Alexandra (2014) From Sick Man of Europe to Economic Superstar: Germany's Resurgent Economy†

Agenda 2010 a nyugdíjkorhatár emelését jelölte meg 65-ről 67 évre, csökkentette a munkanélküli járadékokat is, összevonva a munkanélküli segélyt a szociális segéllyel, ami a nyugati országrészben 345, a keletiben 331 eurónak megfelelő összeget jelentett. Havonta több száz eurós veszteséget okozhatott ez a családoknak. A CDU támogatta a szociális és munkanélküli segély összevonását, Angela Merkel a kormánnyal szembeni csatáit soha nem vitte ki az utcára, pártja sosem tartott kormányellenes tömegdemonstrációkat. A német közvélemény szimpátiáját megnyerte, kompromisszumra késznek mutatta magát és pártját.⁵⁴ 2005. szeptember 18-án, az előrehozott választásokon 35,2 %-kor szerzett a CDU/CSU, az SPD 34,2 %-ot, de még a zöldekkel együtt sem lett volna elegendő mandátuma Schröder pártjának a kormányalakításhoz. A kancellárasszony életrajzírói szerint sem előtte, sem azóta nem volt olyan bizonytalan és csalódott Angela Merkel. De talpra állt, és kockáztatott: bizalmi szavazást kezdeményezett az uniópártok frakcióiban. Szeptember 20-án 98,6 %-kal újraválasztották. A fekete-vörös – CDU/CSU-SPD nagykoalíció közösen jelölt kancellárt. Tizenöt évvel az után, hogy politikai pályára lépett, *2005. november 22-én Angela Dorothea Merkel a Németországi Szövetségi Köztársaság kancellárja lett.* Első parlamenti beszédében megköszönte Gerhard Schrödernek a gazdasági reformcsomagot.⁵⁵ Ez a tudatos lépés ismét szimpátiát váltott ki a németekben, annak ellenére, hogy tudták, Schröder a megszorítások miatt bukott, hozzásegítve a kereszténydemokraták koalícióját a győzelemhez. Az ország elkezdett bízni az első emberében, a választók többsége a kormányban is. Merkel a nyugatnémet CDU-t egységes német párttá alakította. Henry Kissinger⁵⁶ már 2005 őszén arról beszélt diplomata társaságában, hogy egy új típusú vezető figyelhető meg Merkel személyében.⁵⁷

In: Journal of Economic Perspectives – Volume 28 (2014) Winter 2014/1
<http://pubs.aeaweb.org/doi/pdfplus/10.1257/jep.28.1.167> p.1, 167-188.

Letöltés ideje: 2016. július 29.

⁵⁴ Méltányosság Politikaelemző Központ Reform-modellek Európában (2009) In: Méltányosság Politikaelemző Központ online In: <http://meltanyossag.hu/files/meltany/imce/doc/reform-modellekeuropaban-0902.pdf>

p. 1.5. Letöltés ideje: 2016. július 28.

⁵⁵ Pietsch Lajos (2014) Angela Merkel, az első. Kossuth Kiadó, Budapest p.64-67.

⁵⁶ Henry Kissinger Béke Nobel-békedíjas diplomata, az Amerikai Egyesült Államok 56. külügyminisztere 1973- 1977 között.

⁵⁷ „Egy új típusú vezetőt látunk, aki úgy tudott egyre feljebb emelkedni, hogy szisztematikusan alábecsülték, aztán hirtelen, korszakát tökéletesen megtestesítő vezetőként megjelent.” Henry Kissinger Reuth, Ralf Georg – Lachmann, Günther (2013) Das erste Leben der Angela Merkel. Piper Kiadó, München p. 288-289.

2.5. Merkel: a szabadság kancellárja

Első kormánynyilatkozatában, aktuálpolitikai kérdéskörbe ágyazva, Angela Merkel kijelentette, hogy az új kormányzat sem a szívét, sem a szemét nem fogja bezárni a segítségre szorulóknak előtt, mert tudják, hogy mit jelent a szolidaritás és a felebaráti szeretet. Kiemelt figyelmet szentelt már 2005 novemberében az általa „Rászorulóknak” nevezett társadalmi rétegnek, az időseknek, betegeknek, gyerekeknek, biztosítva őket támogatásáról. A nagykoalícióban rejlő lehetőségekre hívta fel a figyelmet, hangsúlyt fektetve a „meglepetés” terminológiára. Bár – mint említette – nem ez élete legnagyobb meglepetése, hanem a szabadság. Angela Merkel kimondta azt, amiben hisz: szolgálni a hazáját, az embereket.⁵⁸ Már első kormányzási ciklusa idején jellemezte bel- és külpolitikájában is az alapos felkészülés, és a kompromisszumra-törekvés. A német Alaptörvény 65. cikkelye meghatározza, hogy a politikai irány kijelölése a kancellár feladata, a felelősség őt terheli, de az irányvonalon belül érvényesül a kollegialitás és a megosztott felelősség elve is.⁵⁹ Az első Merkel kabinet az államadósság lefaragásán túl a demográfiai problémák megoldása mellett a bevándorlók integrálását, mint a társadalmi leszakadás kérdését vizsgálta. Az első Iszlám konferencián adott hangot a kormány annak, hogy több mint vallási kérdés a muszlimok integrálása. Ld. még 3.2. fejezet. Merkel első politikai ciklusának népszerűségéhez hozzájárult a Futball Világbajnokság is, amelynek Németország volt a házigazdája.⁶⁰ 2008 őszén az Egyesült Államokbeli befektetési bank, a Lehman Brothers csődjének első áldozata a német Hypo Real Estate jelzáloghitel-intézet volt. A kancellárnak ismét kockáztatnia kellett. A német állam banki garanciát vállalt a banki betétekben elhelyezett magán megtakarításokra, 568 milliárd eurós pénzügyi

⁵⁸ Regierungserklärung von Bundeskanzlerin Dr. Angela Merkel vor dem Deutschen Bundestag am 30. November 2005 In: Die Bundesregierung online https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Bulletin/2001_2007/2005/11/2005-11-30-regierungserklaerung-von-bundeskanzlerin-dr-angela-merkel-vor-dem-deutschen-bundestag-.html

Letöltés ideje: 2016. július 30.

⁵⁹ Deutscher Bundestag (2016) VI. Die Bundesregierung

In: Deutscher Bundestag online

https://www.bundestag.de/bundestag/aufgaben/rechtsgrundlagen/grundgesetz/gg_06/245136

Letöltés ideje: 2016. július 30.

⁶⁰ Deutscher Bundestag (2016) I. Die Grundrechte

(2016) In: Deutscher Bundestag online

https://www.bundestag.de/bundestag/aufgaben/rechtsgrundlagen/grundgesetz/gg_01/245122

Letöltés ideje: 2016. július 30.

Pietsch Lajos (2014) Angela Merkel, az első. Kossuth Kiadó, Budapest p. 72-74.

mentőcsomagot és egy konjunktúraélenkítő programot fogadtak el.⁶¹ Ezen belül például a roncsprémium program új autók vásárlására, és az Opel megmentése nemcsak a német gazdaság stabilizálását jelentette, hanem egy új korszakot is nyitott a német politikában: a 2009. szeptember 27-i választások után Angela Merkel úgy maradt hatalmon, hogy pártjának koalíciós partnere kicserélődött.⁶² Kormányzása második ciklusának öt legfontosabb feladata között jelölte meg a szabadság és a biztonság területén jelentkezett újabb kihívásokra adandó felelősségteljes válaszokat, és a nemzetközi pénzügyi stabilitást. A davosi világgazdasági fórumon 2011-ben arról is beszélt, hogy a német példa a bizonyosság arra, hogy az adósságcsökkentés és a növekedés nem egymást kizáró tényező.⁶³ Néhány hónappal később Cannes-ban, a G20⁶⁴ csúcstalálkozó a nemzetközi erőviszonyokat is megmutatta, valamint nem közvetlenül, de megdöntötte az akkori görög és olasz kormányt, megmentette az eurót és Görögország uniós tagságát is. Ez volt az az éjszaka, amikor az érzelmeit mindig kontrollálni képes német kormányfő elsírta magát, nem akarta több teherrel sújtani a német gazdaságot. Nicolas Sarkozy⁶⁵ korábbi francia elnökhöz fűződő barátságának és hatékony munkakapcsolatának köszönhetően egy európai adósságfék, és új stabilitási paktum létrehozásában is megállapodott Berlin és Párizs.⁶⁶ 2011-ben egy különleges elismerésben is részesült a szabadság kancellárja: a békéért,

⁶¹Frakfurter Allgemeine Zeitung online (2008) In: <http://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/finanzkrise-einigung-ueber-rettungspaket-fuer-hypo-real-estate-1708816.html>

Letöltés ideje: 2016. július 30.

⁶²Thewes, Frank (2009) 51,5 Milliarden Euro für Schrott. In: Focus online http://www.focus.de/finanzen/steuern/thewes/konjunkturpaket-51-5-milliarden-euro-fuer-schrott_aid_362610.html

Letöltés ideje: 2016. július 30.

Zahlen, Fakten, Informationen - Neues online-Angebot des Bundeswahlleiters (2009) In: Der Bundeswahlleiter online

https://www.bundeswahlleiter.de/de/bundestagswahlen/BTW_BUND_09/presse/75_EndgueltigesErgebnis.html

Letöltés ideje: 2016. július 30.

Pietsch Lajos (2014) Angela Merkel, az első. Kossuth Kiadó, Budapest p. 68-82.

⁶³Regierungserklärung von Bundeskanzlerin Merkel im Wortlaut

(2009) In: Die Bundeskanzlerin online november 10.

<https://www.bundeskanzlerin.de/ContentArchiv/DE/Archiv17/Regierungserklaerung/2009/2009-11-10-merkel-neue-Regierung.html>

Merkel: Der Euro ist die Währung Europas (2011)

In: Die Bundeskanzlerin online január 28.

<https://www.bundeskanzlerin.de/ContentArchiv/DE/Archiv17/Reiseberichte/ch-schweiz-2011-01-28-davos.html>

Letöltés ideje: 2016. július 30.

⁶⁴G20: A világ 19 legnagyobb gazdaságát és az Európai Uniót magába foglaló szervezet neve.

⁶⁵Nicolas Sarkozy Franciaország 23. elnöke 2007. május 16. – 2012. május 15. között

⁶⁶Megállapodott Merkel és Sárközy (2011) In: Portfólio online december 5.

http://www.portfolio.hu/gazdasag/megallapodott_merkel_es_sarkozy.159492.html

Letöltés ideje: 2016. augusztus 27.

megbékélésért vívott küzdelmei elismeréseként Barack Obama⁶⁷ Elnöki Szabadságéremmel tüntette ki a Fehér Ház Rózsakertjében.⁶⁸ Ez év decemberében már az Európai Unió vertikális mélyítéséről beszélt Merkel, a pénzügyi unió szükségességéről, mert erkölcsi kérdésnek tartotta, hogy „Németország elvégezte a házi feladatot, de most már a többi tagállamnak is ezt kell tennie.”⁶⁹ A „Merközi” elnevezés, utalva a német kancellár és a francia elnök uniós kettősére, jól kifejezi, hogy az EU motorja német-francia, és az „kormány” is a kezükben volt.⁷⁰ Nemcsak az euró válság mutatta meg azt, hogy ki határozza meg az irányt; apró gesztusok a német kancellár részéről szimbolikusnak tűnhettek, (az a javaslata például, hogy az egész Európai Bizottság utazzon Osloba a Béke Nobel-díj átadására 2012-ben, megjelenítve az európai egységet) ez mégis arra világít rá, hogy a stratégia és koordinálás nem Brüsszelben történik.⁷¹ Timothy Garton Ash, a The Guardian-ben adott hangot félelmének attól, hogy Európa ismét németté válik, mert azon túl, hogy a görögöknek el kell végezniük a Brüsszel, valójában Berlin által összeállított házi feladatot országuk, és az euró megmentéséhez, a németek már abba is beleszólnak, hogy a francia állampolgárok kire szavazzanak az elnöki választáson. De francia többség 2012-ben a szocialista Francois Hollande mellett tette le a voksát, nem Merkel favoritjára.⁷² Az euró válság merkeli menedzselése tovább mélyítette a bizalmat a kereszténydemokrata és keresztényszocialista német szavazókban. A kancellár gyémántot formázó jellegzetes kéztartását marketingfogásként használták fel a 2013-as választási

⁶⁷ Barack Obama az Egyesült Államok 44. elnöke (2009-2017 január.)

⁶⁸ Reuth, Ralf Georg - Lachmann, Günther (2013) Das erste Leben der Angela Merkel. Piper Kiadó, München p. 7.

⁶⁹ Stephens, Philip (2011) Now the Franco-German question In: Financial Times online december 8. <https://www.ft.com/comment/columnists/philip-stephens?page=14>

Letöltés ideje: 2016. július 30.

Kabir, Chibber (2011) What is Germany's vision for Europe?

In: BBC online december 8. <http://www.bbc.com/news/business-16030374>

Letöltés ideje: 2016. július 30.

⁷⁰ Tress, Constanze (2012). Merkel & Sarkozy's close political relationship

In: Deutsche Welle online január 9. <http://www.dw.com/en/merkel-sarkozys-close-political-relationship/av-6694729>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 27.

Sarkozy Has Learned to Like Angela Merkel (2012) In: Der Spiegel online január 24.

<http://www.spiegel.de/international/europe/inside-the-elysee-sarkozy-has-learned-to-like-angela-merkel-a-810868.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 27.

⁷¹ Is the Franco-German Axis Kaput? (2012). In: Der Spiegel online október 22.

<http://www.spiegel.de/international/europe/crisis-of-confidence-develops-between-merkel-and-hollande-a-862644.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 27.

⁷² „egy európai Németország egy német Európában”

Garton Ash, Timothy (2012) Angela Merkel needs all the help she can get In: The Guardian online február 8. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2012/feb/08/angela-merkel-all-help-can-get>

Letöltés ideje: 2016. július 30.

kampányban, abban az országban, ahol a személyi kultusz szellemisége évtizedekig identitásproblémát okozott. Vakmerő lépés ez, de felismerték a PR- és marketingszakemberek, hogy a németek a stabilitásban bíznak.⁷³ 2013. szeptember 23-án Angela Merkel azt bizonyította, hogy Németországnak rá van szüksége. A koalíció több mint 40%-os győzelme a CDU/CSU és SPD kabinet kormányzását, Merkel harmadik ciklusát indította el.⁷⁴ 2014 tavaszától az ukrán válságban betöltött közvetítő szereppel Angela Merkel hazája és saját erejét és helyzetfelismerését is megmutatta, és azt is, hogy elkezdődött a bizalomépítés az addig fagyos francia-német, Hollande-Merkel kapcsolatban is.⁷⁵ 2015 a merkeli kormányzás új korszakát hozta: az Európát elárasztó többségében muszlim, főleg közel-keleti (szír) menekültek és bevándorlók előtt nyitott német ajtó politikája a kormánykoalíció egységét is megbontotta.⁷⁶ A kancellárasszony nem hátrált meg, azt üzenté az állampolgároknak, hogy nem az iszlám a sok Németországban, hanem a kereszténység a kevés.⁷⁷ „A kislány a hátsó sorban, aki szinte láthatatlan”, 2015-ben az év embere lett, a The Time Magazin a Szabad Világ Kancellárjának nevezte őt.⁷⁸

2.6. Merkelezni azt jelenti, hogy (ki)várni

⁷³ Thureau, Jens (2013) Wahlkampf mit der "Merkel-Raute"

In: Deutsche Welle online szeptember 5. <http://www.dw.com/de/wahlkampf-mit-der-merkel-raute/a-17067023>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 27.

⁷⁴ Polke-Majeski, Karsten (2013) Kein Sieg des „Weiter so” In: Die Zeit online szeptember 23.

<http://www.zeit.de/politik/deutschland/2013-09/bundestag-wahl-merkel-spd-gruene-kommentar>

Letöltés ideje: 2016. július 31.

⁷⁵ Gibson-McDonald, Charlotte - Lichfield, John (2015) Ukraine crisis: Francois Hollande and Angela Merkel make desperate attempt to convince the two sides to accept a political solution

In: The Independent online február 5. <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/ukraine-crisis-hollande-and-merkel-in-ukraine-peace-mission-10025495.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 27.

⁷⁶ Hildebrandt, Tina - Ulrich, Bernd (2015) Im Auge des Orkans In: Die Zeit online szeptember 20.

<http://www.zeit.de/2015/38/angela-merkel-fluechtlinge-krisekanzlerin/seite-4>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 27.

⁷⁷ Bundeskanzlerin beklagt über fehlendes Wissen über Christentum. (2015). In: Die Zeit online január 15.

<http://www.zeit.de/politik/deutschland/2015-01/angela-merkel-christentum-islam-islamisierung>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 27.

Spencer, Nick (2016) Angela Merkel: How Germany's Iron Chancellor is shaped by her Christianity In: Christian Today

<http://www.christiantoday.com/article/angela.merkel.how.germanys.iron.chancellor.is.shaped.by.her.christianity/75803.htm>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 28.

⁷⁸ Vick, Karl – Shuster, Simon - Calabresi, Massimo (2015) Chancellor of the Free World In: The Time online <http://time.com/time-person-of-the-year-2015-angela-merkel/>

Letöltés ideje: 2016. július 31.

Angela Merkel több mint tíz éves kormányzása alatt a világ egyik legbefolyásosabb politikusa lett. „Keletről” jött, kívülálló volt a nyugati civilizációt irányító körökben, de az euró-válás, majd az ukrán helyzetben általa vezetett dialógus- és bizalomépítés Vlagyimir Putyinnal⁷⁹ megmutatta, hogy a kivárás és az intelligens konfrontáció, a saját új követése stabilizálódási folyamatot indít el. Egy természettudós precízségével lépésről-lépésre halad, és nem zavarja, ha először nem értik meg, ha nem értenek vele egyet. Felmerül a kérdés, vajon bizonytalanság, netán egy körülményekhez alkalmazkodó, változástól nem féltő politikai attitűddel állunk szemben? Julia Schramm fiatal német politológus és író is választ keres a „merkelezni” tárgyalási stílus sikerére. Azokat a gondolkodó fiatal németeket képviseli Schramm, akik figyelik országuk első emberének döntéseit, és nehezen értik a keletnémet gyökerekből táplálkozó hallgatást, bizalmatlanságot, az aszketizmust és az állandó önuralmat.⁸⁰ Ulrich Beck szociológus „Merkiavelli”⁸¹ ideológiáról beszélt, a mindig kiváró, késlelkedő politikusasszony hatását ebben látja. Négy komponensből áll Beck szerint a Merkiavellizmus. *Az első:* Németország az Unió legerősebb és leggazdagabb állama. A kancellár csak úgy nyitja meg a német államkasszát, ha azzal tovább tudja erősíteni országa politikai stabilitását; amikor német pénzügyi segítségre vár a nemzetközi politika, Merkel válasza igen és nem is, egyidejűleg. *A második* komponens arra vonatkozik, hogyan tud az igen és nem ellentmondás a gyakorlatban működni. Elkötelezetten hezitálónak nevezi Beck ezt a tárgyalási stílust. Európa elutasítását, és felelősséggel vállalt kötődés is jelent ez az EU-hoz. Nem tenni semmit úgy, hogy *pole* pozícióban maradjon Berlin. *A harmadik* összetevő a németek eladósodott európai nemzetekhez fűződő viszonya és Európa-építő feladatának kettősségében rejlik. Merkel első számú célja Németország és saját érdekeinek védelme: inkább legyen „német” az euró, semmit, ne legyen euró. Ami Machiavelli szerint egy politikus megítélését illeti: lehet szeretni vagy félni tőle,⁸² inkább a félelem biztonságát, hatalmi megtartó erejét választotta a középkori filozófus. A Merkiavellizmus működésének lényege abban áll, hogy otthon szeressék, külföldön inkább féljenek tőle, vagyis neo-liberalizmus külföldön, konszenzus Németországban. A szociológus a *negyedik* komponenst úgy fogalmazza meg, hogy Berlin feladatát és tempót diktál partnereinek;

⁷⁹ Vlagyimir Putyin az Orosz Föderáció elnöke 2000 – 2008, kormányfő 2008-2012, elnök ismét 2012 óta

⁸⁰ Julia Schramm német politológus és író alkalmazza leginkább ezt a terminológiát.

Scramm, Julia (2015) Merkel Blog In: <http://merkel-blog.de/ueber-das-blog/>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 17.

Scramm, Julia (2016) Fifty shades of Merkel. Hoffmann und Campe p. 9, 127, 219.

⁸¹ Niccolò Machiavelli olasz író, filozófus Machiavellizmusából eredően, csak akkor kell a tegnap mondottakhoz ragaszkodnunk, ha abból még holnap is előnyt kovácsolunk „A cél szentesíti az eszközt”

⁸² Machiavelli: A fejedelem című művében vetette fel ezt a kérdést

Merkel mantrája: „*menteni, menteni a német érdekeket és stabilitást*”. Beck 2013-ban azt írta, hogy Kohl kancellár egy virágzó országrészt ígért az egykori NDK területén, Merkel Európát akarja felvirágoztatni, de úgy, hogy erkölcsi nevelésben részesíti a kontinentst.⁸³

Azok, akik kezdő politikusként, vagy már kancellársága idején munka-kapcsolatba kerültek vele, azt mondják, Merkel késztetést érez arra, hogy összehasonlíthasson, hogy legyen számára egy mérce, amihez méri az események lehetséges kimenetelét. Portréírói szerint gyerekként fejlesztette ki a módszert, hogyan tud szorult helyzetből kikerülni: analizál.⁸⁴ Ehhez kapcsolódik Jézus Krisztusba vetett hite is, *aki „annyira másként viselkedik, mint mások, és teljesen másképp gondolkodik. Ezért aztán képes egészen más megoldásokat adni az emberiség nagy kérdéseire.”*⁸⁵

Összegzés

A Kelet-Németországban felnőtt, a szocializmust jól ismerő, oroszul kiválóan beszélő protestáns német politikus egy katolikus párt élén vezeti Európa legerősebb gazdaságát, koordinálja az európai politikát. A XXI. századi geopolitika egyik főszereplője lett, egyre nehezebb kihívásokkal néz szembe. Lojalitása hazájához, Európához és az esettekhez megkérdőjelezhetetlen. Karrierépítésében a „merkelezés,” hallgatás és halogatás, ösztönös és tudatos stratégia is egyben. A Merkel-jelenség eddigi sikere a kancellár személyes ambícióiban és a nemzetközi közösség abbéli bizalmában is rejlik, hogy a német civil és gazdasági erő hiteles, és a német demokrácia kompromisszumképes. Németország gazdasági és erkölcsi ereje iránytű és horgony is a kancellárnak, és minden kétséget kizáróan egész Európa számára világosan kommunikálja, meggyőződése, hogy helyes az irány, őt kell követni. Ebben a szellemben koordinálja a bevándorlás politikáját Németországban és külföldön is.

⁸³ Beck, Ulrich (2013) German Europe. Polity Press, 2013. p. 45-52, 62-63.

⁸⁴ Kornelius, Stefan (2014) Angela Merkel Az életrajz, Tranz Press Kft, Budapest p. 47.

⁸⁵ „*A Jézusban való hit – aki így tudott bánni az emberekkel, így tudott viszonyulni az emberekhez – a saját életemet érintő döntésekben és a saját, életről való felfogásomban is mindig újra és újra segített... A lényegest a lényegtelenről megkülönböztetni - ez volt az ő erőssége.*” Angela Merkel Magyarországi Evangélikus Egyház online magazin (2015) In: <http://www.evangelikus.hu/angela-merkel-keresztenyseg>

Letöltés ideje: 2016. július 26.

Das Christusbekenntnis als innerer Kompass (2015) In: Sonntagsblatt, Evangelische Wochenzeitung online <http://www.sonntagsblatt.de/archiv01/36/woche3.htm>

Letöltés ideje: 2016. július 26.

3. A multikulturalizmus Németországban

A németországi bevándorlás politika történetét tekintem át ebben a fejezetben az 1950-es évektől kezdődően. Bemutatom a fogadó ország szellemi háttérét, gazdasági és ideológiai szükségleteit, és azt, hogy mit tudott nyújtani egykor a „német diaszpórában” élő keresztény és muszlim bevándorlóknak, és mit biztosít most. A keresztény és iszlám vallások közötti párbeszéd nehézségeit,⁸⁶ a demográfiai problémákat és a németországi munkaerőhiányt is feltárom. Az európai közéletben, a nyilvános, politikai beszédben évtizedeken át szinte mellőzték a (keresztény) vallási terminológiák használatát, irreleváns lett a vallás a modernizációval szemben.⁸⁷ A muszlimok tömeges Európába özönlése életre hívta a deszekularizációt, megszüntetve a vallás társadalmi marginalizációját Németországban is.⁸⁸

3.1. A németországi bevándorlás politika története

Az 1950-es és az 1960-as években számos bilaterális megállapodás született Nyugat-Németország és európai, valamint afrikai államok (például Görögország, Portugália, Marokkó, Tunézia) között a többnyire képesítés nélküli vendégmunkások nyugat-németországi időszakos munkavállalásairól. A németek nem biztosítottak számukra hosszú távú politikai, szociális és infrastrukturális háttérrel, mert az egy, maximum két évre szóló terv része nem az volt, hogy letelepednek, hogy új hazára lelnek, hanem az, hogy segítik felépíteni a romokban hevert országot, majd hazamennek. A később *első generációs bevándorlóknak* nevezett vendégmunkások száma 1964-ben már 1 millió fölött volt. Továbbképzésben nem vettek részt, németül nem tanultak meg annyira, hogy magasabb beosztásba kerülhessenek azért, hogy ki tudjanak emelkedni a legkevesebb jövedelemhez jutó társadalmi csoportból. Nem integrálódtak tehát, sőt, családtagjaik is követték őket a

⁸⁶ Az iszlám szó az Istennek való önkéntes odaadást, törvényeinek való engedelmességet jelent. Aki ezt megteszi, az a muszlim (arab szó). A muzulmán nem helyes kifejezés, perzsa hatásokat visel magán. A szó arabul kettő muszlim férfit jelent. A legszabatosabb a muszlim szó használata. Iszlám.com (2016) online. In: <http://iszlám.com/kerdes-valasz/altalanos-kerdesek/item/2090-mi-a-kulonbseg-a-muszlim-es-a-muzulman-kozott-melyik-a-helyes>

⁸⁷ Saját jegyzet online kurzus (2016) University of Groningen. In: futurelearn online Interview with Jose Casanova. <https://www.futurelearn.com/courses/religion-and-conflict/4/steps/97175> -1'06 – tól

Letöltés ideje: 2016. október 3.

⁸⁸ A hívó élet értékeinek, vallásos lelki-szellemi mélységeknél a visszahívása a közéletbe Kiss Dénes (2016) Adatbank, Erdélyi Magyar Elektronikus Könyvtár. In: <http://lexikon.adatbank.ro/tarsadalomismeret/szocikk.php?id=19>
Letöltés ideje: 2016. szeptember 13.

fogadó országba 1971-től, így évek, évtizedek alatt párhuzamos társadalmak alakultak ki. Eltérő nyelv, eltérő kultúra, eltérő vallás – szerves résszé nem, csak megszokottá váltak a német társadalomban.⁸⁹ Már 1965-ban létre jött Bonnban egy nem kormányzati szervezet, az Otto Benecke Alapítvány, hogy segítsék a bevándorlók és a kisebbségek beilleszkedését.⁹⁰ 1973-ban vezették be a Németországi Szövetségi Köztársaságban az úgynevezett *toborzási tilalmat*, az Európai Gazdasági Közösségen kívüli államokból nem fogadtak vendégmunkásokat. A hivatalos magyarázat az volt, hogy az olajválság következtében megtorpant a német gazdaság, nem bír el több munkaerőt, de ezzel a döntéssel egy időre a Befogadás kultúrája (Willkomens Kultur) határt szabhatott az országba települő, más vallású munkások családtagjai beáramlásának is. Közben Törökország a legjelentősebb munkaerőforrássá vált a bevándorló népcsoportok közül. Az 1983-ban elfogadott, pénzügyi alapon működő *Visszatérést elősegítő törvény* sem hozott eredményt, mert a vendégmunkások maradtak, otthonra leltek egy olyan Németországban is, amely nem integrálta őket. 1990-től kezdődően indult meg a belső migráció: több mint 4,5 millió kelet-német hagyta el az egykori NDK-t, és telepedett le az NSZK-ban. Meg kell jegyezni, hogy nem csak a mai Németország nyugati felében valósult meg a multikulturalizmus, mert az 1960-as évek végétől az NDK-ba is érkeztek vendégmunkások: Lengyelországból, Vietnámból, Angolából, Kubából és Mozambikból és Magyarországról is, öt évig maradhattak hivatalosan.⁹¹ 1991-ben egy törvénymódosítással tették lehetővé, hogy a 15 éves tartózkodási engedéllyel rendelkező külföldi állampolgár kérvényezhesse a német állampolgárságot, de csak abban az esetben, ha legalább hat éven át tanult egy német oktatási intézményben. 1992. és 1999. között korlátozták a német menedékjogot a Szovjetunió és a szocialista blokk felbomlása, valamint a délszláv háború és a törökországi török-kurd feszültség miatt. 1993-ban lépett életbe az úgynevezett „*Menedék-kompromisszum*”, ennek értelmében, akiket nem üldöztek vagy biztonságos

⁸⁹ Migration History in Germany (2015)

Dokumentationszentrum und Museum über die Migration in Deutschland e. V.

In: <http://www.domid.org/en/migration-history-germany>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 3.

⁹⁰ Otto Benecke Alapítvány (2016) online In: <http://www.obs-ev.de/startseite-und-aktuelles/otto-benecke-stiftung-ev-obs/profil-und-kompetenz/>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 6.

1965. óta több mint 400 000 bevándorlónak nyújtottak segítséget tanulmányaik befejezéséhez, továbbképzéshez.

⁹¹ Zeug, Katrin (2009) Willkommen in Bruderland In: <http://www.fluter.de/> április 7.

<http://www.fluter.de/willkommen-im-bruderland>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 6.

harmadik országból származtak, legalisan nem léphettek be Németországba.⁹² 2000-ben fogadták el az új állampolgársági törvényt. E szerint a Németországban, de külföldi állampolgárok gyermekeként született fiatalok állampolgárságért folyamodhattak, ha az egyik szülő legalább nyolc éve legalisan Németországban élt. Német útlevelet is kaphattak, 18 és 23 éves koruk között kellett dönteniük arról, hogy a származási országuk vagy Németország állampolgárai szeretnének lenni. Nagy társadalmi vitát váltott ki a muszlim nők kendőviselése és a vallási oktatás ezekben az években. 2003-ban a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy Baden-Württemberg tartományban nem jogszerűen járt el a bíróság, amikor egy afgán származású tanárnőnek megtiltotta, hogy az iskolában fejkendőt viseljen. Egyben arról is döntött a Legfelsőbb Bíróság, hogy tartományi hatáskörbe tartozzon ez a kérdés. Ezek után 8 tartomány határozott a tiltás mellett, kinyilatkoztatva, hogy a muszlim öltözék politikai állásfoglalás is egyben. Ez a tiltás azonban sem keresztény, sem pedig zsidó vallási szimbólumokra nem vonatkozott. Felmerült a kérdés, hogy ezzel intézményesítették a muszlim közösségek diszkriminációját abban az országban, ahol vallásszabadság van? Berlin tartomány ezek után bevezette minden vallási szimbólum használatának tiltását a közintézményekben.⁹³ Angela Merkel első kormányzati ciklusa előtt még egy fontos intézkedést hoztak külföldi munkavállalókat érintően: 2004-ben, az Európai Unió keleti bővítése előtt szigorú intézkedéseket vezettek be a leendő új tagállamokból Németországba érkező munkavállalók számára.⁹⁴

3.2. Az első Merkel kabinet utat nyit az integrációhoz az új bevándorlási törvénnyel

A német parlament 2005-ben fogadott el új bevándorlási törvényt a Németországban való tartózkodásról, munkavállalásról és integrációról; a bevándorlók jogairól és

⁹² Migration History in Germany (2015)

Dokumentationszentrum und Museum über die Migration in Deutschland e.V. online. In: <http://www.domid.org/de/migrationsgeschichte-deutschland>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 6.

⁹³ Fass, Daniel (2010) Muslims in Germany: From guest workers to citizens? Routledge, London p. 112 – 113.

⁹⁴ Die Reform des Staatsangehörigkeitsrechts und das neue Einbürgerungsrecht (2007)

Bundeszentrale für politische Bildung In: bpb.de május 15.

<http://www.bpb.de/gesellschaft/migration/dossier-migration/56483/einbuengerung>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 4.

Csiki Tamás – Justh Krisztina (2010) Az iszlám Európában, Nemzet és Biztonság Biztonságpolitikai Szemle, III. évf. 2010/10. p. 42-43. In: http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/csiki_tamas_justh_krisztina-az_iszlam_europaban_integracio_vagy_konfliktus.pdf

Letöltés ideje: 2016. szeptember 5.

kötelességeiről is határoztak, vagyis már nem vendégmunkásokról beszélt a német törvényhozás és a közélet.⁹⁵ Az Európai Unió keleti bővítése után, *2005-től ideiglenes tartózkodási engedélyt (például bevándorlóknak) és állandó letelepedési engedélyt* adtak ki a hatóságok. Az *integráció jogállami kötelességként* jelent meg a köztudatban, a nyelvismeret először lett követelmény a bevándorlókkal szemben. 2005 volt az első év a feljegyzések szerint, amikor német állampolgárok, mintegy ezren, áttértek az iszlám vallásra. 2006-ban Baden-Württemberg tartomány 12 általános iskolájában elkezdődött egy úgynevezett teszt program az iszlám vallási oktatásban. Ebben az évben a Bajor Tartományi Bíróság felülvizsgálta a fejkendő-tilalmat, és még évekkel később is megerősítették a döntést: a keresztény értékeket és hagyományokat kell előnyben részesíteni akkor is, ha a fejkendő-tilalom miatt kevesebb muszlim diáklány iratkozik⁹⁶ be a bajor iskolákba. Az első Merkel kabinet tovább mélyítette a kapcsolatot a bevándorlókkal: *2006-ban Integrációs csúcstalálkozót* tartottak, egy PISA⁹⁷ tanulmány eredményeit is alapul véve, mely szerint a társadalom oktatási rendszerében rejlő siker azon múlik, hogy a gyerekek milyen családi háttérrel rendelkeznek. *2006-ban szervezte meg Németország az első Iszlám konferenciát* azzal a céllal, hogy nyíltan beszéljenek a muszlimok integrációjával kapcsolatos feladatokról. A német Alaptörvény 4. cikkelye alapján a szabad vallásgyakorlás alkotmányos jog. Kérdések merültek fel a német kormányban, vajon az iszlám egyet tud érteni a szabad vallásgyakorlás alkotmányos jogával, struktúrájával és elemeivel? Kapnak segítséget muszlim közösségektől, ha az iszlám vallást német állami iskolákban oktatják? További lehetőségekre is rámutattak: a médiában is szükség van olyan muszlim bevándorlókra, akik jól képzettek, és jól beszélnek németül. Az első Iszlám konferenciát azzal zárta Wolfgang Schäuble akkori belügyminiszter, hogy a muszlimokat szívesen látják Németországban, de együtt kell

⁹⁵ Schneider, Jan (2007) Rückblick: Zuwanderungsgesetz 2005 Bundeszentrale für politische Bildung In: bpb.de május 15: <http://www.bpb.de/gesellschaft/migration/dossier-migration/56351/zuwanderungsgesetz-2005?p=all>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 5.

⁹⁶ München: Kultusministerium prüft folgen des Kopftuch-urteils (2015) In: München Tv online március 13. <https://www.muenchen.tv/muenchen-kultusministerium-prueft-folgen-des-kopftuch-urteils-91827/>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 16.

⁹⁷ PISA: Programme for International Student Assessment / Program a nemzetközi tanulói teljesítmény mérésére

Leffers, Jochen (2005) 30 Jahre verfehlte Einwanderungspolitik. Der Spiegel online In: spiegel.de online január 5. <http://www.spiegel.de/schulspiegel/wissen/auslaendische-schueler-bei-pisa-30-jahre-verfehlte-einwanderungspolitik-a-335513.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 4.

A tanulmány egyik elemeként Németországban született német anyanyelvűek és migráns háttérrel rendelkező 15 évesek matematika tudását vizsgálták. A három éves felmérés azt az eredményt mutatta, hogy a németek csaknem kétszer olyan jól teljesítettek, mint azok, akik bevándorlók gyermekei.

Fass, Daniel (2010) Muslims in germany: From guest workers to citizens? Routledge, London p.117.

működniük a hatóságokkal. *Biztonság és iszlamizmus* jegyében együtt kell megakadályozniuk a szélsőséges muszlimok térnyerését. 2007-ben a Bevándorlási törvényt módosították EU irányelveket követve, egy harmadik tartózkodási engedélyt is bevezettek: „*Állandó tartózkodási engedély - Európai Közösség*” névvel. Bizonyos feltételeknek kellett megfelelni, például a házastárs követhette férjét vagy feleségét Németországba, megkapta az Állandó tartózkodási engedélyt, de minimális német nyelvismeretét bizonyítania kellett.⁹⁸ *A nemzeti integrációs terv szintén 2007-től lépett életbe*, ekkor adták ki azt a 2004-ben megkezdett átfogó tanulmányt is, amelyet a németországi muszlimok képzettségéről, szociális háttéréről, attitűdjéről készítettek személyes beszélgetéseken és telefonos közvélemény kutatáson keresztül. A kormány célja ezzel ez volt, hogy elősegítsék minden korosztály integrálódását, és a megnövekedett nemzetközi terrorveszély következtében transzparenciát biztosíthassanak a rendvédelmi és a biztonságpolitikai szerveknek. Az emberi szabadságjogokra vonatkozó kérdésekre (például sztrájkjog, szabad véleménynyilvánítás Németországban) a vizsgálati csoportnak 5-10% -a adott elutasító választ. A demokráciával szemben a vallásnak elsőbbséget tulajdonító muszlimok aránya 46,7% volt 2007-ben. A televízió, a rádió és az írott sajtó állami kontrollját szorgalmazta az erkölcs védelmében a megkérdezettek 65,5%-a, 66%-uk vallotta, hogy az iszlám az egyetlen igaz út. A tanulmány is bizonyította, hogy *a második generációs bevándorlóknál már kimutatható volt az identitásprobléma*, de nem a szülei letargikus állapotát vitték tovább, hanem az önmegvalósítást az iszlám politikai szerepvállalásával kapcsolták össze. Az analízis két csoportot különített el: az egyik a társadalom szélére sodródott, képzetlen muszlim, a másik a társadalmi és szociális kérdésekre nagyon érzékeny, képzett, a Koránban az erkölcsi züllöttségre választ kereső fiatalokból áll. Az első Merkel kormány belügyminisztériuma által kiadott felmérés szerint az állam feladata, hogy a németországi muszlim közösségekben élő fiatalokra és a fiatal felnőttekre figyeljen leginkább, hogy identitásukat ne szélsőséges csoportokban találják meg. A rizikócsoporttal kiépített dialógus – az egészséges psziché kialakítása mellett – ekképpen a szociális felemelkedést is biztosíthatja.⁹⁹ Az Integrációs terv részeként a német

⁹⁸ Migration history in Germany (2015) Dokumentationszentrum und Museum über die Migration in Deutschland In domid.org: <http://www.domid.org/en/migration-history-germany>
Letöltés ideje: 2016. szeptember 6.

⁹⁹ Brettfeld, Katrin– Wetzels, Peter (2007) Muslime in Deutschland report In: bmi.bund.de online 2007 július <https://www.bmi.bund.de/cae/servlet/contentblob/139732/publicationFile/14975/Muslime%20in%20Deutschland.pdf> p. előszó, 140-144, 499-501.
Letöltés ideje: 2016. augusztus 6.

Mika Klára (2016) Németország és a modernkori népvándorlás. In: <http://www.szombat.org/politika/nemetorszag-es-a-modernkori-bevandorlas>

Bevándorlás- és Menekültügyi Minisztérium 17 000 muszlimra kiterjedő kérdőívben (6004 embert kérdeztek telefonos felmérésben, a családtagjaik szokásai, hitélete után is érdeklődve) vizsgálta az országban élő, 2008-ban 3,8 és 4,3 millió közötti számra becsült iszlám hívő hitgyakorlását, integrációs lehetőségeit. A 2009 nyarán kiadott felmérés szerint a 2,5-2,7 millió török után a második legnagyobb, többnyire muszlim csoportot a dél-európaiak, bosnyákok, albánok és bolgárok adták, a harmadik csoportba sorolták azokat, akik a Közel-Keletről érkeztek Németországba. A muszlimok között, a szunnita iszlám követői mintegy 74%-ot képviseltek 2008-ban, alaviták 13, a siíták 7%-ot. A felmérés azt mutatja, hogy a németországi muszlimok 36%-a vallotta magát mélyen vallásosnak a vizsgált évben, 50%-uk azt mondta, hogy hisz, de nem rendszeres hitgyakorló. Érdekesség továbbá, hogy a megkérdezett muszlim nők nagyobb százalékarányban vallották magukat hívőnek, mint a férfiak. A tanulmány megmutatta azt is, hogy 2008-ban, a Németországban élő migráns háttérrel rendelkező muszlimok 45%-a volt német állampolgár.¹⁰⁰ Az úgynevezett *után követő* tanulmány 2000 muszlim megkérdezésén alapul, 2016-ban készül el, vélhetően 2017-ben kerül nyilvánosságra.¹⁰¹ 2008-ban mutatták be a *honosítási tesztet*. Ha 33 kérdésből 17-re helyes választ adott az állampolgárságért folyamodott személy, megkapta. Magas szintű német nyelvtudás, német társadalomtudományi és kulturális ismeret is szükséges volt a sikeres vizsgához.¹⁰² 2008-ban nyitották meg Kelet-Berlinben

2016. augusztus 6.

¹⁰⁰ Muslimisches Leben in Deutschland im Auftrag der Deutschen Islam Konferenz (2009) Bundesamt für Migration und Flüchtlinge online. In: https://www.bmi.bund.de/cae/servlet/contentblob/566008/publicationFile/31710/vollversion_studie_muslim_leben_deutschland.pdf p. 11-17, 322.

Letöltés ideje: 2016. augusztus 18.

¹⁰¹ Muslimisches Leben in Deutschland 2016 (2016) Bundesamt für Migration und Flüchtlinge In: bamf.de augusztus 19. <https://www.bamf.de/SharedDocs/Projekte/DE/DasBAMF/Forschung/Integration/muslimisches-leben-deutschland-2016.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 19.

¹⁰² Woellert, Franziska - Klingholz, Reiner (2014) Neue Potenziale Zur Lage der Integration in Deutschland In: berlin-institut.org http://www.berlin-institut.org/fileadmin/user_upload/Neue_Potenziale/Neue_Potenziale_online.pdf p. 8-13.

Letöltés ideje: 2016. augusztus 3.

Migration History in Germany (2015) Dokumentationszentrum und Museum über die Migration in Deutschland In: domid.org <http://www.domid.org/en/migration-history-germany>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 3.

Deutscher Bundestag online (2016) In:

https://www.bundestag.de/bundestag/aufgaben/rechtsgrundlagen/grundgesetz/gg_01/245122

Bundesministerium des Innern (2006) in:

http://www.bmi.bund.de/SharedDocs/Reden/DE/2006/09/bm_bt_regierungserklaerung_zur_islamkonferenz.html

Letöltés ideje: 2016. augusztus 3.

az első mecsetet. 2009-ben a Berlieni Közigazgatási Bíróságon elfogadott „Imaterem-ítélet” szerint gimnáziumokban, tanórákon kívül, az ebédszünetben engedélyezik a muszlimok számára az imádkozást az iszlám rítus alapján. A tartomány fellebbezett, és pert nyert.¹⁰³ Angela Merkel második kormányzási ciklusában, *2010- től lett társadalmi vitatéma a menekültkérdés Németországban*. A német egység fennállásának 20. évfordulóján, 2010. október 3-án Christian Wulff szövetségi elnök nemcsak 1989-re emlékezett, hanem az állam előtt álló feladatokat, a három „leleplezett hazugságot” is kiemelte beszédében: felismerték, hogy a vendégmunkások nem rövid időre jönnek, hanem le akarnak telepedni Németországban; az ország a kivándorlók és a bevándorlók állama; a multikulturalizmussal járó kihívásokat alábecsülték. Az integrációs politika központi kérdés, az iszlám a német kultúra része – hangsúlyozta az elnök, de „*aki ebben az országban le akar telepedni, meg kell tanulnia németül, és tiszteletben kell tartania az alkotmány által is meghatározott értékeket és Németország keresztény-zsidó hagyományait.*”¹⁰⁴ Novemberben a kancellár kijelentette, hogy „*megbukott a multikulturalizmus,*” az egymás mellett élés Németországban: társadalmi dialógust szorgalmazott a zsidó-keresztény értékekről, hogy ezek alapján lehessen kapcsolódni a németországi muszlim kisebbséghez.¹⁰⁵

Egy új korszak kezdődött a német integrációs politikában, amikor 2010 októberében a kormány bejelentette, hogy a 2011-2012-es tanévtől a tübingeni, a münsteri és az osnabrücki egyetemen elindul a *németországi német nyelvű iszlám imán-képzés*, több száz pedagógus és szociális munkás oktatását tervezték ezekben az oktatási központokban amellet, hogy 2000 óta főiskolákon is adnak lehetőséget, hogy iszlám szakon tanuljanak muszlim fiatalok.¹⁰⁶ Az imámok eddig főleg Törökországból érkeztek Németországba, a

Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (2012) In: <http://www.bamf.de/DE/Willkommen/Einbuengerung/WasEinbuengerungstest/waseinbuengerungstest-node.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 4.

¹⁰³ Der Islam in Deutschland seit dem 11. September (2011) In: ZDF online szeptember 11.

<http://www.zdf.de/forum-am-freitag/der-islam-in-deutschland-seit-dem-11.-september-5409542.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 16.

¹⁰⁴ Der Bundespraesident online (2010) In:

http://www.bundespraesident.de/SharedDocs/Reden/DE/Christian-Wulff/Reden/2010/10/20101003_Rede.html

Letöltés ideje: 2016. augusztus 6.

¹⁰⁵ Heneghan, Tom (2010) Reuters blog. In: blogs, reuters.com november 15.

<http://blogs.reuters.com/faithworld/2010/11/15/merkel-germany-doesnt-have-too-much-islam-but-too-little-christianity/>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 7.

¹⁰⁶ Geschäftsstelle des Wissenschaftsrates (2010) In: Wissenschaftsrat online január 29.

<http://www.wissenschaftsrat.de/download/archiv/9678-10.pdf> p.37-47.

Letöltés ideje: 2016. augusztus 6.

nyugat-európai kultúrát nem ismerték, és nem beszéltek németül. A második Merkel kormány oktatási minisztere, Anette Schavan az elegendő tapasztalattal magyarázta, hogy új fejezetet kezdjen Berlin az integrációban. 16 millió Eurót különített el a német vezetés a képzésre, az adott tartományoknak a költségek egy harmadával kellett hozzájárulniuk a kezdeményezéshez. Szekuláris oktatást képzeltek el olyan tudományos centrumokban, ahol az imámok és a hallgatók teológiai alapú kutatást végeznek. Előkészületek zajlottak már 2010-ben a muszlim hölgyek német nyelvű iszlám teológiai képzésére is.¹⁰⁷ A Frankfurti Egyetemen Iszlám Vallástudomány szakirány már 2005 óta működik mesterszakon is. Céljük, hogy ne egy bizonyos doktrínára alapozott iszlám propagandát alakítsanak ki hallgatóik, hanem ismerjék és értsék vallásuk valódi forrását. A török származású Dr. Ömer Özsoy, a Frankfurti Egyetem professzora értelmezése szerint a németországi egyetemek iszlám tanszékén nem képeznek imámokat.¹⁰⁸ Ennek ellentmond, hogy a 2010-ben kiemelt három egyetem iszlám tanszéke közül az osnabrückin továbbképzést is tartanak imámoknak és szociális munkásoknak, akik a mecsetekhez tartozó közösségek ifjúságának integrálódását is segítik.¹⁰⁹ A münsteri és a tübingeni iszlám tanszéken az általam fellelt és elolvasott internetes források szerint nem imámokat képeznek, hanem iszlám teológiát, illetve iszlám-tudományt és arabisztikát oktatnak.¹¹⁰ A Tübingeni Egyetem Iszlám Teológiai Központjában ma is aktív tudományos munka zajlik: keresztény és muszlim dialógusépítésre is szerveznek pódiumbeszélgetéseket.¹¹¹ A münsteri és az osnabrücki egyetemen is meghonosodott az iszlám szakirány.¹¹²

¹⁰⁷ Tübingen bildet als erste deutsche Uni Imame aus (2010) In: Die Zeit online október 5.
<http://www.zeit.de/studium/hochschule/2010-10/imamausbildung-tuebingen>
 Letöltés ideje: 2016. augusztus 6.

Imam-Ausbildung an drei deutschen Hochschulen (2010) In: Südwestrundfunk online október 14.
<http://www.swr.de/international/deutschland-startet-mit-imam-ausbildung/-/id=233334/did=7020106/nid=233334/7pzn8m/index.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 6.

¹⁰⁸ Küçük, İlknur (2013) Imamausbildung kein Auftrag der Deutschen Universitäten. In: Islamiq online november 19. <http://www.islamiq.de/2013/11/19/oemer-oezsoy-im-gespraech/>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 6.

¹⁰⁹ Universität Osnabrück online (2016) In: <http://www.islamische-theologie.uni-osnabrueck.de/studium/lehrprogramme.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 7.

¹¹⁰ Universität Münster online (2016) In: <https://www.uni-muenster.de/ArabistikIslam/Studieren/inhaltedesstudiums/index.html>

Universität Tübingen online (2016) In: <https://www.uni-tuebingen.de/fakultaeten/zentrum-fuer-islamische-theologie/zentrum.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 7.

¹¹¹ Universität Tübingen online (2016) In: <https://www.uni-tuebingen.de/fakultaeten/zentrum-fuer-islamische-theologie/zentrum.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 6.

3.3. A befogadás új német kultúrája

2013 lélektani fordulópontnak tekinthető a németországi keresztény-muszlim kapcsolatokban. Muszlim közösségek sikerként értékelték, hogy ekkorra Németországban megszűnt a 2001. szeptember 11-i politikai örökség, vagyis az iszlám eddigi ellenséges besorolása. A nyugatiak által a *mások vallásának* nevezett iszlám, és ennek eredményeként kialakult politikai *másság* kultúra nem kapott nagy teret.¹¹³ *2013-ban a németországi kormánypart (harmadik Merkel kabinet) iszlám-politikáját az iszlám újradefiniálása jellemezte, muszlim szervezetek szerint.*¹¹⁴ A német kormánypolitikában első alkalommal történt meg, hogy bevándorlók gyermekeként Németországban született politikust, a szociáldemokrata Aydan Özoguzt, az 1978 óta fennálló Menekültügyi Államtitkári Hivatal vezetésével bíztak meg. 2013 óta a török származású, iszlám vallású miniszter asszony a Migrációs, Menekültügyi és Integrációs kormánybiztos.¹¹⁵ *A 2014-ben kiterjesztett kettős állampolgárság intézménye* részlegesen szüntette meg az addig hatályos, 18 és 23 év közötti fiatalokra vonatkozó jogszabályt, miszerint a megadott életkorban kellett eldönteniük, hogy szüleik állampolgárságát vagy a német állampolgárságot választják. A törvénymódosítás értelmében azok a 21. életévüket betöltött fiatalok, akik már legalább 8

Universität Tübingen online (2016) In: <https://www.uni-tuebingen.de/fakultaeten/zentrum-fuer-islamische-theologie/zentrum/newsfullview-zentrum-aktuell/article/podiumsdiskussion.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 6.

¹¹² Osnabrückben 2016 tavaszán „Türelem és Képzés” címmel tartottak előadás-sorozatot, amelyen keresztény és muszlim egyetemi oktatók, professzorok vettek részt nemcsak Németországból, hanem a palesztin területekről, Jeruzsálemből, Betlehemből Ramallahból is érkeztek Osnabrückbe.

Universität Münster online (2016) In: <https://www.uni-muenster.de/ZIT/>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 6.

Universität Osnabrück online (2016) In: <http://www.islamische-theologie.uni-osnabrueck.de/presse/pressemitteilungen.html#c15711>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 6.

¹¹³ Daniel Fass 2010 ben megjelent könyvében... még összegzésként azt írta: a muszlimok nemcsak kultúrájukban, vallásukban is „mások” Németországban, és ez hierarchia kialakulását okozza, a muszlimok kárára. Fass, Daniel (2010) *Muslims in Germany: From guest workers to citizens?* Routledge, London p.123.

¹¹⁴ Küçük, İlknur (2013) *Imamausbildung kein Auftrag der Deutschen Universitäten.* In: *Islamiq online* november 19. <http://www.islamiq.de/2013/11/19/oemer-oezsoy-im-gespraech/> Letöltés ideje: 2016. augusztus 7.

¹¹⁵ Bundesregierung online (2016) In: *Lebenslauf*

https://www.bundesregierung.de/Webs/Breg/DE/Bundesregierung/BeauftragteFuerIntegration/amtPerson/lebenslauf/_node.html

Letöltés ideje: 2016. augusztus 7.

Woellert, Franziska - Klingholz, Reiner (2014) *Neue Potenziale Zur Lage der Integration in Deutschland.* Berlin Institut online (2014) In: [berlin-institut.org](http://www.berlin-institut.org/fileadmin/user_upload/Neue_Potenziale/Neue_Potenziale_online.pdf) 2014 június http://www.berlin-institut.org/fileadmin/user_upload/Neue_Potenziale/Neue_Potenziale_online.pdf p.12.

Letöltés ideje: 2016. augusztus 7.

éve Németországban éltek, megkaphatták a kettős állampolgárságot.¹¹⁶ 2015 júliusa volt az újabb fordulópont a XXI. századi német menekült politikában: egy palesztin menekült kislány kibillentette lelki egyensúlyából a kancellárt. Egy televíziós műsorban a 14 éves Reem Sahwil elsírta magát, amikor Angela Merkel szembesítette azzal, hogy Németország nem tud mindenkit befogadni.¹¹⁷ A kényelmetlen helyzet, a kancellári vizsgáztatás a világsajtó címlapjára került. Augusztus végén, az Ausztriában történt tragédia után¹¹⁸ már nemcsak a nemzetközi politikát, hanem sok német állampolgárt is meglepett az, hogy a kancellárasszony mindenki számára világosan, mély érzelmekre utaló jelzőkkel beszélt arról, hogy új utakra lép, és már nem elég a német alaposság, most a rugalmasságnak jött el az ideje.¹¹⁹ A pálforduláshoz a magyarországi események is hozzájárultak: szeptember 1-jén, a budapesti Keleti pályaudvaron szírek, albánok, irakiak skandáltak: „*Németország, Németország, Merkel, Merkel!*” A magyar kormány nem engedte tovább a menekülteket, egy részük továbbra is a pályaudvaron táborozott, de tömegek gyalog mégis elindultak Ausztria felé szeptember 4-én. Miután a német kancellár telefonon beszélt az osztrák államfővel és a magyar miniszterelnökkel, a német kormány úgy döntött, hogy megnyitja határát a menekültek előtt, hogy megakadályozzon egy humanitárius katasztrófát. „*Meg tudjuk csinálni!*” (*„Wir schaffen das!”*) – hangzott el az azóta már szállóigévé lett merkeli remény.¹²⁰ Nem sokkal a 2015-ös határnyitás után egy evangélikus fórumon a német kancellár elmondta, hogy szerinte a muszlimok jobban ismerik a Koránt, mint a németek a Bibliát, és itt a lehetőség, hogy bizonyosságot tegyen Németország hitről, vallásról, és már

¹¹⁶ Deutscher Bundesregierung (2014) online In:

<https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2014/04/2014-04-07-staatsangehoerigkeit.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 20.

¹¹⁷ Dearden, Lizzie (2015) Palestinian girl defends Angela Merkel after crying during deportation speech. Independent online. In: independent online július 17.

<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/palestinian-girl-defends-angela-merkel-after-crying-during-deportation-speech-10397554.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 13.

¹¹⁸ Strohecker, Karin (2015) 59 men, 8 women & 4 children among 71 migrants found dead in Austria truck – police (2015) In: Reuters online augusztus 28.

<http://www.reuters.com/article/europe-migrants-austria-idUSL5N1130VL20150828>

Letöltés ideje: 2016. október 28.

¹¹⁹ Schuler, Katharina (2015) Die Zeit online. In: Die Zeit online augusztus 31.

<http://www.zeit.de/politik/deutschland/2015-08/merkel-fluechtlinge-bundespressekonferenz>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 13.

¹²⁰ Hildebrandt, Tina - Ulrich, Bernd Im Auge des Orkans (2015) In: Die Zeit online.

<http://www.zeit.de/2015/38/angela-merkel-fluechtlinge-krisenkanzlerin/seite-4>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 13.

tényleg el kell kezdeni a valódi párbeszédet az iszlám hívőkkel.¹²¹ A 2015-ös párizsi terrortámadás sem tudta eltántorítani a kancellárt.¹²² Konrad Adenauernek a szavai az európai egységről, kereszténységről, visszacsengtek Angela Merkel 2015. december 14-én, Karlsruheban tartott beszédében.¹²³ A 2015 szeptembere óta fennálló magyar „kerítés-politika” és a német „nyitott ajtó” politika közötti szembenállás megjelenik a médiában is. Az egyik népszerű jobboldali magyar sajtóorgánium taktikázásként értékelte Merkel karlsruhei beszédét, amelyet mindenki világnézete szerint értelmezhet, kiemelve a beszédből a számára értékes elemeket.¹²⁴ Csalódottságnak adott hangot a der Spiegel 2016 januárjában, mert prédikációra emlékeztetett a lap szerint Merkel beszéde az előző év végén, a CDU kongresszuson. A lap olyan jövőképet prognosztizált, amelyhez nélkülözhetetlen egy „B” terv, menekülési útvonal Merkel menekült politikájától.¹²⁵ A die Welt a patetikus CDU-elnököt mutatta be, aki mindeddig elrejtette keresztény humanista meggyőződését.¹²⁶ A karlsruhei beszéd után 9 perc taps erősítette meg a német kancellárt elszántságában, de egy ember nem osztozott az ovációban, a pénzügyminiszter, Wolfgang Schäuble. A határnyitással egyetértett, de – a német társadalom nagy részéhez hasonlóan – a felső határt, egy befogadási maximum létszámot vár Merkeltől, csak úgy, mint a testvérpárt CSU elnöke. Horst Seehofer elmondása szerint Merkel nem tudatosan

¹²¹ Das ist die großartige Antwort von Angela Merkel auf die Islam Angst eines besorgten Bürgers (2015) In: <https://www.youtube.com/watch?v=DE6IKihOyo0> 2'28" tól

Letöltés ideje: 2016. szeptember 10.

¹²² Phipps, Claire - Rawlinson, Kevin (2015) Paris attacks kill more than 120 people – as it happened (2015). In: The Guardian online november 14. <https://www.theguardian.com/world/live/2015/nov/13/shootings-reported-in-eastern-paris-live>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 13.

¹²³ CDU-Parteitag: Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel am 14.12.2015 (2015) In: <https://www.youtube.com/watch?v=atZGGDvK4uE> 19'36 és 59 perctől

Letöltés ideje: 2016. szeptember 10.

¹²⁴ Moisi, Dominique (2015) Ungarns Zäune bieten Europa keinen Schutz. In: Die Welt online. szeptember 22. <https://www.welt.de/debatte/kommentare/article146720818/Ungarns-Zaeune-bieten-Europa-keinen-Schutz.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 13.

Borbás Barna (2015) Élete egyik legtaktikusabb beszédét mondta el ma Angela Merkel

In: Válasz online. december 14. <http://valasz.hu/vilag/elete-egyik-legtaktikusabb-beszedet-mondta-el-ma-angela-merkel-116569>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 13.

¹²⁵ Feldenkirchen, Markus - Pfister, René (2015) Why has Angela Merkel staked her legacy on refugees Der Spiegel online. In: Der Spiegel online január 25. <http://www.spiegel.de/international/germany/why-has-angela-merkel-staked-her-legacy-on-the-refugees-a-1073705.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 2.

¹²⁶ Poschardt, Ulf (2015) Merkels Verabredung mit der Geschichte In: Die Welt online december 16. <https://www.welt.de/debatte/kommentare/article150005458/Merkels-Verabredung-mit-der-Geschichte.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 18.

kockáztatja pozícióját bevándorlás politikájával, és soha nem vallaná be, hogy tévedett.¹²⁷ Angela Merkel a szabadság és a biztonság egyensúlyát igyekszik megtartani hazájában, miközben már nyíltan vállalja múltját, hitrendszerét, szenvedéllyel beszél pártjának és a politikai elődöknek az értékeiről. A hangsúly azon van már, hogy nyíltan. Nyoma sincs merkelezésnek, és azt sem hallgatja el, hogy a német gazdaságnak szüksége van új munkaerőre. (Ld 3.4. és 3.5. fejezet.) 2015. december 31-én, szilveszter éjjel Kölnben körülbelül 1000-1200 fős arab férfiakból álló csoport – migráns háttérrel – több mint 120 nőt molesztált, szexuálisan zaklatott, többeket kirabolt. Hasonló esetekről Hamburgban és Stuttgartban is beszámoltak.¹²⁸ A kancellár a nőgyűlölet ellen emelt szót, és a politika eszközeivel kívánt harcra szállni.¹²⁹ A német társadalom és Európa kérdése az volt 2015-ben, hogyan, milyen jogszabályokkal fogja Németország integrálni a muszlimokat ebben a félelemmel és megfélemlítéssel átitatott légkörben. 2015-ben döntöttek a szövetségi kormány pénzügyi hozzájárulásáról: a regisztrációtól a menekültügyi eljárás végéig havonta 670 euró, pályázónként. A biztonságos országok listáját kibővítették Albániára, Koszovóra, Montenegróra és afrikai államokra is, Algériára, Marokkóra, Tunéziára.¹³⁰

Thomas de Maizière belügyminiszter 2015 novemberében javasolta, hogy szigorítsák meg a szír háborús menekültek Németországi tartózkodási feltételeit: a hároméves tartózkodási engedély helyett legyen egy év, ami két évre meghosszabbítható. A szír családtagok csatlakozása a Németországban élőkhez csak két év elteltével lenne

¹²⁷ Vaclav Klaus: „*A remény nem egy meggyőződés arról, hogy valami biztosan sikerülni fog, de bizonyosság, hogy értelme van annak, amit teszünk, bárhogyan is végződik.*”

Feldenkirchen, Markus – Pfister, René (2016) The Isolated Chancellor, What Is Driving Angela Merkel? In: Der Spiegel online 2016. január. <http://www.spiegel.de/international/germany/why-has-angela-merkel-staked-her-legacy-on-the-refugees-a-1073705.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 25.

¹²⁸ Was wir bisher wissen (2016) Frankfurter Allgemeine Zeitung online. In: Frankfurter Allgemeine Zeitung online január 5.

<http://www.faz.net/aktuell/politik/inland/koeln-hamburg-stuttgart-was-wir-bisher-wissen-13998010.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 18.

¹²⁹ Merkel will Frauenverachtung hart entgegenreten (2016) In: Frankfurter Allgemeine Zeitung online. január 7. <http://www.faz.net/aktuell/politik/inland/uebergrieffe-in-koeln-merkel-will-frauenverachtung-hart-entgegenreten-14002181.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 13.

¹³⁰ Lohse, Eckart (2016) Kaum Abschiebungen nach Nordafrika. In: Frankfurter Allgemeine Zeitung, június 16. In: <http://www.faz.net/aktuell/politik/fluechtlingskrise/sichere-herkunftslaender-kaum-abschiebungen-nach-nordafrika-14291253.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 22.

lehetséges, személyes elbírálás alapján.¹³¹ 2016 áprilisáig 136 000 migráns jelentkezett német munkaügyi hivataloknál, a Munkaerőpiaci és Foglalkoztatási Intézet becslése alapján 70%-uknak nincs képzettsége.¹³² A Deutsche Welle főszerkesztője, Alexander Kudascheff egy Bevándorlástörvényt szorgalmazott 2016 májusában, amelynek három területet kellene lefednie: az egyik a szükséges bevándorlás a népességsökkenés miatt, a másik az üldözött értelmiségiek, emberjogi aktivisták, kisebbségek védelmére vonatkozna, a harmadik terület a háborús menekültek, és a katasztrófák következtében hontalan külföldi állampolgárokat segítené.¹³³ Még ebben a hónapban jelentette be a belügyminiszter, hogy zöld utat kapott a *német integrációs törvény*.

Legfőbb pontjai:

Kötelező 600 órás német nyelvkurzus

Jogbiztonság

Tartózkodásra vonatkozó szabályok alapján jobb ellenőrzés

Munkalehetőség biztosítása a menekültek számára

A diplomásoknak mentesség a prioritás vizsgálat alól

Továbbképzés/képzés biztosítása

A letelepedési engedély az integrációtól függ

Egységes szabályozás a tartózkodási engedélyekre vonatkozóan.

Ez alapján elmondható, hogy a német társadalmat nemcsak retorikai szinten foglalkoztatja a bevándorlásügy, hanem aktív részese a feladat megoldásának. Az új jogszabály védelmet

¹³¹ Das Jahr 2015: Flucht und Flüchtlinge im Fokus- ein Rückblick. In: Bundeszentrale für politische Bildung online 2015 december, p. 6-8. <http://www.bpb.de/gesellschaft/migration/kurzdoersiers/217367/das-jahr-2015-ein-rueckblick?blickinsbuch>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 18.

¹³² Reimann, Anna - Cieschinger, Almut - Niesen, Claudia - Arp, Susmita – Schlossarek, Mirjam (2016) Endlich verständlich, Fakten zur Flüchtlingskrise. Der Spiegel online július 25. In:

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/fluechtlinge-und-einwanderer-die-wichtigsten-fakten-a-1030320.html#sponfact=9>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 20.

¹³³ Kudascheff, Alexander (2016) Kommentar: Deutschland braucht ein Einwanderungsgesetz In: Deutsche Welle online május 31. <http://www.dw.com/de/kommentar-deutschland-braucht-ein-einwanderungsgesetz/a-19295532>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 20.

nyújt a német állampolgároknak, miközben lehetőséget biztosít a menekülteknek és a bevándorlóknak, különösen azért, mert körülbelül kétharmaduk 34 év alatti. Az integrációs nyelvi kurzusokat célcsoportonként is megkülönböztetik: nők, családok, fiatalok. A 600 órás nyelvtanítás kiegészítéseként 60 órában orientációs szemináriumokat tartanak német jogrendről, történelemről, kultúráról, értékekről, vallásról. A jogszabály részeként a 2016. január 1. óta elismert menekülteket három évig „röghöz köthetik” az ellátásukért felelős tartományok, ez azt jelenti, hogy előírják nekik, hogy hol lakhatnak. Aki viszont szakmai képzésben vesz részt, heti minimum 15 órát dolgozik, és minimum 712 eurót keres, az a menekült szabadon költözhet Németországban. A szociális vagy közmunkaprogram keretében 100 000 menekült óránként 80 centért „közmunkát” végezhet, ha még menedéjogi kérelmét nem bírálták el. A Szövetségi Köztársaság 2017. és 2020. között 300 millió eurót különít el csak erre a programra. Három, illetve öt év Németországban való tartózkodás után, amennyiben eleget tett egy menekült az integrációs törvényben előírt feltételeknek, kérvényezheti a letelepedési engedélyt.¹³⁴ „Németország pártolja az integrációt” – mondta a belügyminiszter – „abban az esetben, ha a menekülteknek vagy bevándorlóknak védelemre van szükségük, és hosszú távon maradnak az országban. De a

¹³⁴ Arbeitsgelegenheiten für Flüchtlinge (2016) In: Die Bundesregierung online.

<https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2016/05/2015-05-25-arbeitsgelegenheiten.html;jsessionid=9B7F11C0FC1DFC2B4A53FED3525CE682.s4t1?nn=694676>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 21.

Rechtssicherheit während der Ausbildung (2016) In: Die Bundesregierung online.

<https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2016/05/2015-05-25-ausbildung-rechtssicherheit.html;jsessionid=9B7F11C0FC1DFC2B4A53FED3525CE682.s4t1?nn=694676>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 21.

Niederlassungserlaubnis hängt von Integration ab (2016) In: Die Bundesregierung online.

<https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2016/05/2015-05-25-aufenthaltserlaubnis.html;jsessionid=9B7F11C0FC1DFC2B4A53FED3525CE682.s4t1?nn=694676>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 21.

Wohnsitzregelung erleichtert Integration (2016) In: Die Bundesregierung online.

<https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2016/05/2015-05-25-wohnsitz.html;jsessionid=9B7F11C0FC1DFC2B4A53FED3525CE682.s4t1?nn=694676>

Inhalt und Ablauf (2016) In: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge online.

<http://www.bamf.de/DE/Willkommen/DeutschLernen/Integrationskurse/InhaltAblauf/inhaltablauf-node.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 21.

Kursarten für spezielle Zielgruppen (2016) In:

Bundesamt für Migration und Flüchtlinge online.

<http://www.bamf.de/DE/Infothek/TraegerIntegrationskurse/Paedagogisches/Kursarten/kursarten-node.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 21.

német állampolgároknak bízniuk kell abban, hogy a jogszabályok által a jogállam megállja a helyét.”¹³⁵

A modern vezetélmélet alapján a válságmenedzsmentet racionális és érzelmi oldalról is meg kell közelíteni, és mindkettő kockázatos feladat. Az érzelmi nézőpont szerint nem lehet a változásokat „túlkommunikálni”, és veszélyes az információkat visszatartani, mert az állampolgárok haragja elhamarkodott döntésekhez és tragédiákhoz vezet. A társadalmat fel kell készíteni, hogy nyertesei és vesztesei egyaránt legyenek a változásnak. A válságmenedzsment racionális nézőpontja az időzítésre fókuszál, és arra, hogy tiszta jövőképet kell adni, és a kommunikáció legfőbb eszköze a személyes példamutatás.¹³⁶ Ez alapján úgy látom, a német kancellár felismerte, hogy politikai attitűdjében változásra van szükség, bátrabb kommunikációra. Ezt támasztja már alá Merkel említett karlsruhei beszéde is, valamint az, hogy a német sajtó minden birtokába került hivatalos információval tájékoztatja az állampolgárokat, így is próbálják eloszlatni a kétségeket, a lehető legteljesebb képet mutatják meg a konkrét feladatokról és a megoldási mechanizmusokról, kormányzati koordinációról. Meg kell jegyezni továbbá, hogy a média mellett német segélyszervezetek és hivatalos kormányzati portálok is segítik a német állampolgárok tájékozódását, tájékoztatását.¹³⁷ Mindeközben 2016-ban 550 000 menekült megkezdte az integrációs oktatást, megismerve Németország jogrendjét, elveket, szabályokat. (2015-ben 370 000 vettek részt integrációs tanfolyamokon.) **2015-ben 1.091.894 menedékkérőt regisztráltak, ebből 441 900 férfi, nő és gyerek először (Asylerstantrag) folyamodott menedékjogi kérelemért. 56%-uk 25 év alatti, 26, 5 % 16 év**

¹³⁵ Integrationsgesetz setzt auf Fördern und Fordern (2016) In: Die Bundesregierung online <https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2016/05/2016-05-25-integrationsgesetz-beschlossen.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 20.

„A kormány nem akar „szívóhatást” kiváltani a munkavállalási lehetőségeket szélesítő jogszabállyal, nem azt üzeni, hogy „gyertek mind ide, mert nagyon jól integrálunk mindenkit”, hanem arra törekszik, hogy „hozzuk ki a legjobbat” a menekültválság miatt előállt helyzetből a tartósan Németországban maradó emberek és az egész társadalom számára.” Németország: az integráció mindenkinek előnyös (2016) In: 24.hu május 25. <http://24.hu/kulfold/2016/05/25/nemetorszag-az-integracio-mindenkinek-elonyos/>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 20.

¹³⁶ Tomka János – Bögel György (2010) Vezetés gyakor és most. A Biblia és a menedzsment. Nemzeti tankönyvkiadó, Budapest p. 53 – 66.

¹³⁷ Aktion Deutschland Hilft e.V. online (2016) In: <https://www.aktion-deutschland-hilft.de/de/fachthemen/>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 20.

Die Bundesregierung (2016) In: Bundesregierung online

Flucht und Asyl: Fakten und Hintergründe (2016) In: Bundesregierung online

https://www.bundesregierung.de/Webs/Breg/DE/Themen/Fluechtlings-Asylpolitik/4-FAQ/function/glossar_catalog.html?nn=1419512&lv2=1663008

Letöltés ideje: 2016. szeptember 30.

alatti, 31,1 % középkorú – ezek a legfontosabb adatok az iskoláztatás és a továbbképzések miatt. 282 728 menedékjogi kérelemről határoztak tavaly; ebből **140.900 főnek jár a jogosultság**, védelemben részesül Németországban, és részt kell vennie az integrációs oktatásban.¹³⁸ 2016-ban, augusztusig több mint 577 000 menedékkérőt regisztráltak a Szövetségi Statisztikai Hivatal adatai alapján.¹³⁹ Ebből az is látszik, hogy a tartományoknak a jogosult menekültek hány százalékát kell befogadniuk.¹⁴⁰ Azokat, akiknek elutasították a menedékjogi kérelmüket, vissza kell szállítani hazájukba. 2016 még hátralévő hónapjainak legfontosabb feladataként jelölte ezt meg a kancellár.¹⁴¹ A német parlamenti vitáról készült és forrásként megjelölt nyomtatványban az is olvasható, hogy 2016-ban az úgynevezett alpműveltséget oktató tanfolyamokra 370 000 eurót, 2017-ben a terv szerint 975 000 eurót fordít a Szövetségi Köztársaság.¹⁴² *2016 év végére a kiutasítások*

¹³⁸ Blossfeld, Hans-Peter - Bos, Wilfried - Daniel, Hans-Dieter - Hannover, Bettina - Köller, Olaf - Lenzen, Dieter - Roßbach, Hans-Günther - Seidel, Tina - Tippelt, Rudolf - Ludger Wößmann (2016) *Integration durch Bildung. Migranten und Flüchtlinge in Deutschland*, Waxmann, Münster. 2016.
http://www.aktionsrat-bildung.de/fileadmin/Dokumente/ARB_Gutachten_Integration_gesamt_mit_Cover.pdf

p. 72-77. Letöltés ideje: 2016. október 1.

¹³⁹ Brückner, Gunter 8.2 million foreigners in Germany at the end of 2014 (2015) In: Statistisches Bundesamt online március 16. https://www.destatis.de/EN/PressServices/Press/pr/2015/03/PE15_097_12521.html
Letöltés ideje: 2016. szeptember 8.

Four in five foreigners in Germany are from Europe (2015) In: Statistisches Bundesamt online január 16.
<https://www.destatis.de/EN/FactsFigures/InFocus/Population/Foreigners.html>
Letöltés ideje: 2016. szeptember 8.

Anzahl der Ausländer in Deutschland nach Herkunftsland in den Jahren 2014 und 2015 (2015) In: Deutsche Statista – Das Statistik-Portal <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1221/umfrage/anzahl-der-auslaender-in-deutschland-nach-herkunftsland/>
Letöltés ideje: 2016. szeptember 22.

Anzahl der Asylanträge (insgesamt) in Deutschland von 1995 bis 2016 (2016) In: Deutsche Statista – Das Statistik-Portal (2016) online
<http://de.statista.com/statistik/daten/studie/76095/umfrage/asylantraege-insgesamt-in-deutschland-seit-1995/>
Letöltés ideje: 2016. szeptember 18.

Bundeszentrale für politische Bildung (2015) In: Das Jahr 2015: Flucht und Flüchtlinge im Fokus – ein Rückblick 2015 december, p. 6-7. <http://www.bpb.de/gesellschaft/migration/kurzdossiers/217367/das-jahr-2015-ein-rueckblick?blickinsbuch>
Letöltés ideje: 2016. szeptember 18.

¹⁴⁰ Vorgesehene Verteilung der Asylbewerber auf die Bundesländer in Deutschland nach dem Verteilungsschlüssel (Stand 2015) (2015) In: statista online
<https://de.statista.com/statistik/daten/studie/376537/umfrage/verteilung-der-fluechtlinge-auf-die-bundeslaender-in-deutschland-nach-dem-verteilungsschluesel/>
Letöltés ideje: 2016. szeptember 18.

¹⁴¹ Migranten ohne Bleiberecht sollen entschlossen zurückgeschickt werden (2016) In: Der Spiegel online szeptember 1. <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/angela-merkel-rueckfuehrungen-von-migranten-ohne-bleiberecht-ist-wichtigste-aufgabe-a-1110551.html>
Letöltés ideje: 2016. szeptember 20.

¹⁴² Antwort der Bundesregierung auf die Kleine Anfrage der Abgeordneten Beate Müller-Gemmeke, Luise Amtsberg, Corinna Rüffer. Vergütung und Arbeitsbedingungen von Lehrkräften in Integrationskursen

száma elérheti a 100 000-t, augusztusig a menedékkérelmek több mint 24%-át utasították el.¹⁴³ Egyetérttek egy magyar online médium véleményével, miszerint új Németország

születik.¹⁴⁴ Némiképp ellentmondani látszik ennek a német kancellár új mottója:

„Németország, Németország marad.” A szabadság, a biztonság, a jogrend és a szolidaritás állama, mert a globalizációban csak ezekre az értékekre lehet stabilan építkezni. Ahhoz, hogy Németország erős maradjon, liberalizmus, demokrácia, jogállam és szociális piacgazdaság szükséges – ebben nem lesz változás – mondta Merkel 2016 szeptemberében. Abban viszont igen, hogy a német gazdasági mutatókat német állampolgárok önállóan, vagy több százezer bevándorló közreműködésével tudják csak biztosítani már a közeljövőben.¹⁴⁵

Változás várható továbbá a német biztonságpolitikában: Növelni fogják a védelmi és a belső biztonságra vonatkozó kiadásokat. 4500 új munkahelyet teremtenek a Szövetségi Bűnügyi Hivatalnál, a Szövetségi Rendőrségnél, és a Szövetségi Információbiztonsági Hivatalnál. A Szövetségi Rendőri állomány 38 000 főről 40 000- re emelkedett 2016-ban, de a terrorizmus elleni harc részeként 2017. és 2020. között további 7750 pozíció vár betöltésre a rendőri és biztonsági szerveknél.¹⁴⁶

(2016) In: Deutscher Bundestag online május 17. <http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/18/084/1808476.pdf> p.9.

Letöltés ideje: 2016. szeptember 22.

¹⁴³ Abgelehnte Asylanträge Zahl der Abschiebungen steigt stark an. (2016) In: Wirtschafts Woche online június 1. <http://www.wiwo.de/politik/deutschland/abgelehnte-asylantraege-zahl-der-abschiebungen-steigt-stark-an-/13675614.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 22.

Entscheidungen über Asylanträge in Deutschland im Jahr 2016 (2016)

online. In: Deutsche Statista – Das Statistik-Portál

<https://de.statista.com/statistik/daten/studie/197906/umfrage/entscheidungen-ueber-asylantraege-in-deutschland/>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 22.

¹⁴⁴ Szurovecz Illés (2015) Születőben az új Németország (2015) In: abcug.hu szeptember 22.

<http://abcug.hu/szuletoben-az-uj-nemetorszag/>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 22.

¹⁴⁵ Deutschland wird Deutschland bleiben – mit allem, was uns lieb ist. (2016) In: Die Welt online szeptember 7. <https://www.welt.de/politik/deutschland/article157973764/Deutschland-wird-Deutschland-bleiben-mit-allem-was-uns-lieb-ist.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 22.

¹⁴⁶ Schäuble, Wolfgang (2016) “Accept challenges, maintain stability and security” federal Ministry of Finance In: Bundesfinanzministerium online szeptember 6.

<http://www.bundesfinanzministerium.de/Content/EN/Reden/2016/2016-09-26-Accept-challenges-maintain-stability-security.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 30.

3.3.1. Muszlim élet a német diaszpórában

A muszlim közösségek jogainak képviseletét, hitéleti koordinációt látják el a *mecsetegyesülések és a muszlim ernyőszervezetek*, rendezvényeket is szerveznek a híveknek.¹⁴⁷ 2007-ben a négy legnagyobb szervezet, a Vallási Intézet Török-Iszlám Uniója, a főleg törököket képviselő Német Köztársaság Iszlám Tanácsa, és az Iszlám Kulturális Központok Szövetsége, valamint a nem török muszlimokat tömörítő Muszlimok Központi Tanácsa a Koordináló Tanács létrehozásáról döntött. (A német statisztikai hivatal 2009-ben még 2600 mecsetet és imatermet tartott számon, 120 mecset állt akkor építés alatt.¹⁴⁸ Nem hivatalos adatok szerint 2750 mecset működik Németországban 2016-ban.¹⁴⁹ A hivatalos adatokhoz nem jutottam hozzá, a német sajtó kérdőre vonja a muszlim szervezeteket nemcsak a mecsetek és imaépületek pontos számát, hanem azok pénzügyi működésének hátterét is kutatják.¹⁵⁰) A Németországban élő körülbelül 1,5 millió török, - ebből 600 000 – 800 000 kurd -¹⁵¹ egyharmada egy friss felmérés szerint a szegénységi küszöb alatt él. Egy, a törökök integrációjával, migrációjával foglalkozó német intézet

¹⁴⁷ Csiki Tamás – Juszt Krisztina (2010) Az iszlám Európában. Nemzet és Biztonság Biztonságpolitikai Szemle, III. évf. 2010/10. p: 42-43. In:

http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/csiki_tamas_justh_krisztina_az_iszlam_europaban_integracio_vagy_konfliktus.pdf

Letöltés ideje: 2016. augusztus 18.

¹⁴⁸ Anzahl der muslimischen Moscheen und Gebetsräume in Deutschland im Jahr 2009 In:

Das Statistik Portal <http://de.statista.com/statistik/daten/studie/72323/umfrage/muslimische-moscheen-und-gebetsraeume-in-deutschland/>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 17.

¹⁴⁹ epd (2016) 16 Mal mehr Kirchen als Moscheen in Deutschland (2016)

In: Redaktion Qantara.de Qantara online július 14. <https://de.qantara.de/content/16-mal-mehr-kirchen-als-moscheen-in-deutschland>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 17.

¹⁵⁰ Pick, Ulrich (2016) Fromm, unauffällig - und gefährlich?

In: Der Deutschlandfunk online augusztus 3. http://www.deutschlandfunk.de/moscheen-in-deutschland-fromm-unauffaellig-und-gefaehrlich.724.de.html?dram:article_id=361983

Letöltés ideje: 2016. augusztus 18.

¹⁵¹ Anzahl der Ausländer in Deutschland nach Herkunftsland in den Jahren 2014 und 2015 In: Deutsche Statista – Das Statistik-Portal <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1221/umfrage/anzahl-der-auslaender-in-deutschland-nach-herkunftsland/>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 22.

Jansen, Frank (2016) Gewaltiger Konflikt, neu entfacht. In: Der Tagespiegel online április 10. <http://www.tagesspiegel.de/politik/kurden-und-tuerken-in-deutschland-gewaltiger-konflikt-neu-entfacht/13428022.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 22.

szerint – 1,9 millió törökkel és kurddal számolnak – 25%-uk munkanélküli.¹⁵² A törökökből és kurdokból álló legnagyobb németországi muszlim csoport marginalizálódását három területen figyelte meg Daniel Fass szociológiai kutató: a kulturális eredet vagy örökség elvesztette a jelentőségét; familizmus, vagyis családi dominancia az egyének életében; illetve az egyének a társadalom szélére sodródva mindkét kultúrához próbálnak kötődni. A diszkrimináció akkor is jelen van, amikor a fiatal, Németországban élő törökök szabadságra utaznak szüleik vagy nagyszüleik szülőföldjére, Törökországba, ahol „alemanci/német török” elnevezéssel illetik őket.¹⁵³ Az állampolgársággal járó lehetőségek és az integráció – beleértve a továbbképzést, nyelvtanulást – az egyetlen megoldás számukra is egy élhető élethez.¹⁵⁴ Módomban állt elolvasni Sakin Özisik 2015-ben készített doktori disszertációját. A szerző a németországi török bevándorlók közötti generációs változást, fejlődést kutatta vallási megközelítésben, hit-fejlődéelmélet alapján. Forrásaiból megállapítja, hogy a németországi törökök, bár nem kérdőjelezik meg az örökkévaló létezését, mégsem hagyományos iszlám rendszer szerint élnek. Új értékrendet alakítanak ki, amelyben az iszlám új jelentéssel bír, individualitást kap a vallás, és a szociális kontrollt felváltja az egyéni felelősség. A bevándorló generációk közötti különbség abban is megmutatkozik, hogy az első generációs „népi” iszlámot idővel a „tudás-központú iszlám” követi. A Németországban élő török szerző James W. Fowler hitfejlődés elméletére és saját kutatásaira alapozva¹⁵⁵ arra a következtetésre jut, hogy a bevándorlás következtében szignifikáns törés jelentkezik a török családok életében, új elemek épülnek be az identitásukba a fogadó országban. Míg az első generációs török bevándorlók kevésbé nyitottak a dialógusépítésre a Németországban született német állampolgárokkal, ezzel szemben a második generáció sokkal nyitottabb, és szabadabb szellemben neveli a gyerekeit, de a materiális jólét mind az első, mind a második generáció számára prioritást élvez. A második és a harmadik generációban már eszközként is, nemcsak célként tekintenek az anyagi biztonságra. A harmadik generációt morális

¹⁵² Deutschland: Türkische Migranten, Armut, Studie, Zentrum für Türkeistudien (2016) In: Migrations net recht online <http://www.migrationsrecht.net/nachrichten-wirtschaft-arbeit-und-soziales/194-deutschland-tusche-migranten-armut-studie-zentrum-fistudien.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 30.

¹⁵³ Fass, Daniel (2010) *Muslims in germany: From guest workers to citizens?* Routledge, London p. 120.

¹⁵⁴ Straubhaar, Thomas (2016) *Warum so viele Tuerken in Deutschland scheitern?* In: Die Welt online május 26. <https://www.welt.de/wirtschaft/article155700942/Warum-so-viele-Tuerken-in-Deutschland-scheitern.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 22.

¹⁵⁵ Fowler szerint különbség van hit és vallás között, mert a hit mindig kapcsolati, a vallás(osság) pedig interakciók folyamata, amelyen keresztül egy ember megéli a hitét, a hitfejlődés szintjei pedig azon is múlnak, hogy milyen értékrendszer veszi körbe a hívó embereket.

kérdések is foglalkoztatják, saját életcélta alakítanak ki. Míg az első generáció számára az Isten-kép állandó, addig a második és harmadik generációs török bevándorlók esetében ez lelkiállapottól és iskolai tanulmányaiktól is függ. A multikulturális milióban elengedhetetlen az elfogadás és az integráció, bár ennek – ahogy a szerző is látja – az is következménye lehet, hogy az iszlám humanista liberalizáción megy keresztül.¹⁵⁶

A Német Parlament által, 2015-ben kiadott tanulmány 20, az online médiában is olvasható muszlim ernyőszervezetet mutat be, elsőként a Koordináló Tanácsot. A KRM¹⁵⁷ célja, hogy a muszlim közösségeket elismerjék Németországban, és az iszlám vallást a kereszténnyel egyenjogúnak tartsák. A Bundestag egy tisztább képet akart a nyilvánosság elé tárnival ezzel a dokumentummal, például arra rávilágítani, hogy egyes muszlim szervezetek hitgyakorlásában milyen figyelmet szánnak a nők jogainak vagy a vallási toleranciának. Ez alapján megállapították, hogy az iszlám heterogén, az egyes csoportok hagyományai eltérnek egymástól, és különbözőképpen értelmezik a demokráciát és az integrációt is.¹⁵⁸ Az *integráció* terminológia beilleszkedést jelent, kisebb, különálló részek nagyobb egységbe történő beolvadását, egyenlőként való egyesítését éppúgy, mint mentális folyamatok összehangolását. A Webster értelmezés kitér arra is, ami a kereszténydemokrata politika lényege: *megtalálni a működést és az együttműködést ott, ahol az eltérések annyira nyilvánvalóak.*¹⁵⁹ Ez az a stratégia, amely csak türelemmel és elköteleződéssel valósul meg. 2005 óta használják a német politikában és a közéletben a *migráns háttér* fogalmat.¹⁶⁰ A *muszlim-integráció* terminológiát normakövető

¹⁵⁶ Özisik, Sakin (2015) International changes in the religiosity of Turkish Islamic Immigrants in Contemporary Germany – A dissertation submitted to the faculty of History, Philosophy and Theology Department of Theology. Bielefeld University, Germany 2015 szeptember. Publications at Bielefeld University In: <https://pub.uni-bielefeld.de/publication/2901291>

p.52- 54. 79 -80. 94. 424. 425. 431. 441. - 443. 460 - 461.

¹⁵⁷ Koordinationsrat der Muslime

¹⁵⁸ Islamische Organisationen in Deutschland (2015) In: Deutscher Bundestag online. <https://www.bundestag.de/blob/405162/80a4e1e0a231dc5555afba8f0cab9b90/wd-1-004-15-pdf-data.pdf> p. 5-6.

Letöltés ideje: 2016. augusztus 18.

¹⁵⁹ Webster értelmező szótár online (2016) <http://www.merriam-webster.com/dictionary/integration>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 7.

¹⁶⁰ Az Állami Statisztikai Hivatal definíciója szerint, német állampolgár az, aki 1949 után külföldről költözött Németország mai területére; minden külföldi, aki itt született; és mindenki, aki Németországban született és legalább az egyik szülője emigrált Németországba; vagy külföldi származású a szülő, aki Németországban született.

Migration History in Germany (2015) In: Dokumentationszentrum und Museum über die Migration in Deutschland e. V. online <http://www.domid.org/en/migration-history-germany>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 7.

magatartásként is definiálják. Európai biztonságpolitikai szakemberek hangsúlyozzák, hogy a kontinensnek, legfőképp Brüsszelnek kell megfogalmaznia, mit takar a muszlim-intergráció. Deradikalizálódást igen, keresztény hitre erővel történő áttérítést nem jelenthet.¹⁶¹ Berlin is hasonló álláspontot képvisel, de a már évtizedek óta meglévő szegregáció megszüntetéséhez nem elég a normakövető magatartás. Ez kiindulási alapként szolgálhat csak. Az *otthon* fogalmának definiálása elkerülhetetlen abban az esetben, amikor integrálni készül egy kormányzat akár azonos, akár különböző civilizációból érkező menekülteket és bevándorlókat. Az értelmező szótár részletes magyarázata már szociális igények kielégítésére is utal azon túl, hogy fizikailag és pszichésen is egészségesebbek azok az emberek, akik távol az otthonuktól emberi bánásmódban részesülnek.¹⁶² Kérdés, hogy hol van az a lelki határ, amit egy Németországban született keresztény vallású német állampolgárnak fel kell állítania vagy el kell viselnie egy, a németek etikai és vallási értékeit kevésbé tisztelő idegennel szemben? “Az *iszlamofóbia* előítélet és elutasítás, „nemkedvelése” a muszlimoknak és a hitüknek, különösen akkor, amikor politikai erőként lépnek fel. 1997-ben a Runnymede Report, az angliai muszlimok iszlamofóbiát vizsgáló bizottsága hívta fel a figyelmet a jelenségre Európában: a gyűlölet és ellenségeskedés a muszlimokkal szemben. Az előítélet kirekesztés és a testi és verbális erőszak szintjén is megjelenik, hiedelmekkel és sztereotípiákkal megalapozva- e zárt nézeteket.”¹⁶³ Az iszlamofóbia elleni küzdelemben további feladat eldönteni azt, vajon a Szövetségi Köztársaságban továbbra is tartományi jogkör maradjon a vallási szimbólumok használatának engedélyezése vagy sem.¹⁶⁴

3.3.2. Vallásdiplomácia

Az iszlám humanista liberalizációjáról, és a keresztény-iszlám dialógusépítésben rejlő kihívásokról beszélgettem a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa főtítkárával.

¹⁶¹ Saját jegyzet, Külügyi- és Külgazdasági Intézet 2016. április 19.

¹⁶² Webster értelmező szótár online (2016) <http://www.merriam-webster.com/dictionary/home>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 16.

¹⁶³ Saját dolgozat. (2016) Bizni vagy nem bizni. Ez itt a kérdés. Regionális instabilitás – Európai Unió. Globális kérdések, globális világ kurzus. Zsigmond Király Egyetem 2015/2016. 2. félév p. 10.

¹⁶⁴ Huggler, Justin (2016) Muslim refugee thrown out of integration programme in Germany for wearing headscarf In: Telegraph online augusztus 25.

<http://www.telegraph.co.uk/news/2016/08/25/muslim-refugee-thrown-out-of-integration-programme-in-germany-fo/>

Letöltés ideje: 2016. október 2.

Dr. Fischl Vilmos¹⁶⁵ elmondta, hogy létezik *europaizált iszlám*, hiszen a kontinensen élő 42 millió muszlim, főképp a második és harmadik generációs bevándorlók vallásgyakorlása már nem olyan szigorú keretek között zajlik, mint az anyaországban.

Az Ön munkája alapján megállapíthatjuk, hogy a vallásdiplomácia feladata a hídépítés kultúrák, civilizációk és eltérő vallási csoportok között. Milyen alapokat kell lefektetni, hogy ez hosszú távon működjön?

„Ez a munka mindig kapcsolatfelvétellel kezdődik, amikor is a keresztény szervezetek vezetői az imámokkal bizalmi kapcsolat kialakítását kezdeményezik. Részt vesznek az imádságaikon, de széken ülve, nem térdelve. Majd, meghívják őket a keresztény rendezvényekre. Bevándorlók esetében, például Németországban, a muszlimok azok, akik felkeresik a mecseteket vagy a muszlim ernyőszervezeteket, bár a fiatal generációra ez egyre kevésbé jellemző. Arra is van példa Németországban, hogy muszlim bevándorlók keresztény közösségekben lógnak otthonra, és döntenek a jézusi hitvallás mellett. Tapasztalataim alapján elmondhatom, hogy a párbeszéd létezik, annak ellenére, hogy a kereszténység és az iszlám is univerzalizmust hirdet, és erre törekszik. *Meg kell találnunk a közös pontokat, amelyek a következők: etikai és szociális kérdések, és a család kiemelkedő szerepe.* Ezekben a metszéspontokon indulunk el, de azt is ki kell emelni, hogy mindig a kereszténység enged többet. Figyelembe véve a bibliai útmutatót, hogy *úgy adok, hogy nem várok viszonzást.*”¹⁶⁶ Ami persze mindig kockázattal jár.”

Melyek a feszültségpontok, sőt ütközőpontok ebben a dialógusban?

„Az öltözködés, a fizikai érintkezés vagy épp ennek, például a kézfogásnak az elutasítása, az eltérő európai és arab gesztusrendszer és mimika.”

¹⁶⁵ főtitkár, MEÖT; az Európai Egyházak Konferenciája brüsszeli szervezet Egyházak Nemzeti Bizottságának magyarországi delegáltja, a magyar Országos Doktori Tanács tagja, kutatási terület: nemzetközi egyházi szervezetek, konfliktus és válságkezelés

In: http://www.doktori.hu/index.php?menuid=192&lang=HU&sz_ID=7624

Letöltés ideje: 2016. október 2.

Conference of European Churches online (2016) In: National Councils of Churches <http://www.ceceurope.org/national-councils-of-churches/>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 23.

¹⁶⁶ A viszonzást nem váró, cselekvő szeretet: Pál apostol Korintusiakhoz írt első levele: 13. fejezet Bible.com (2016) In: <https://www.bible.com/hu/bible/198/1co.13>

Letöltés ideje: 2016. október 2.

Tekinthetjük politikai állásfoglalásnak is a muszlim nők öltözködését? Utalhatnak arra, hogy tartsuk tiszteletben az ő másságukat?

„Igen. Szerintem vallási és politikai állásfoglalás is ez, így is védik identitásukat. Ki kell hangsúlyozni továbbá, hogy a legnagyobb feszültséget Németországban az okozza, hogy nem képzett, hanem önjelölt imámok tanítják a muszlimokat, radikalizmusuk veszélyt jelent a társadalomra. Csak úgy, mint az, hogy az iszlámban nem létezik demokrácia. Ha viszont itt akarnak élni, akkor az európai jogrendet kell elfogadniuk és követniük. Erről is szól az integráció.”

3.4. Németországi népességcsökkenés – van kiút?

A 2015-ös CIA adatok szerint a 80,8 millió – a hivatalos német statisztika alapján 82,2 millió – lakosú Németországban 0,17%-os népességcsökkenéssel számoltak, a termékenységi ráta 1,44%. 2,1-2,2% - os ráta szükséges ahhoz, hogy a reprodukciós küszöb fölé emelkedjenek. A CIA további információi alapján 2015-ben 1000 lakosra jutott 1,24 bevándorló, a muszlimok a társadalom csaknem 4%-át alkották a 68%-ot képviselő keresztények mellett úgy, hogy több mint 28% az egyéb, vagy nem besorolt kategóriába tartozott. A munkanélküliségi ráta 4,8 százalék volt 2015-ben.¹⁶⁷ Az 1-3. számú mellékletben a korfák alapján elmondható, hogy az öregedő német társadalomban 2011-ben még a 45-49 év közötti aktív kereső korosztály, 2014-ben a 45-54 év közötti férfiak és nők alkották a legszélesebb réteget, 2020-ban az 50-59 év közöttiek. 2030-ra kimutatható, hogy a 60-69 év közötti nyugdíjasok száma több mint 13 millióra tehető majd, a 20 év alatti, feltételezhetően még nem kereső, hanem eltartott gyerekek, kiskorúak száma kb. 14-16 millió, a 69 év felettek száma, a becslést alapján 2030-ban megközelítheti a 19 millió főt. Ld. 4. számú ábra. *Az előrejelzések szerint további 19%-kal csökkenhet a német lakosság 2060-ra, és minden harmadik német a 65 év feletti korcsoportba tartozik majd.*¹⁶⁸ Az eddigi elképzelések a népességcsökkenésre, a

¹⁶⁷ Central Intelligence Agency (2016) In:

<https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/gm.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 20.

Four in five foreigners in Germany are from Europe (2016) In: Statistisches Bundesamt (2016) online.

<https://www.destatis.de/EN/FactsFigures/InFocus/Population/Foreigners.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 8.

¹⁶⁸ Groden, Claire (2015) Here's why Germany is welcoming migrants with open arms. In: Fortune online szeptember 8. <http://fortune.com/2015/09/08/germany-migrant-crisis/> Letöltés ideje: 2016. szeptember 8.

demográfiai problémák orvoslására, például a nyugdíjkorhatár emelése, a családanyák munkába állítása, eredményt nem hozott, csak társadalmi elégedetlenséget: a jelenlegi 65 évről 2029-ben 67 évre emelik a nyugdíjaztatás korát, szóba került az is, hogy 2030-ra már 70 éves korig kellene kitolni a nyugdíjaztatást. A német társadalomban megbélyegzett, „Rabenmutternek” nevezett édesanyák ahhoz a körülbelül 4 millióhoz tartoznak, akik kisgyermekük nevelése mellett részmunkát vállalnak.¹⁶⁹ A Gazdasági és Energiaügyi Szövetségi Minisztérium által létrehozott és a Munkaügyi és Szociális ügyek Minisztériuma révén is támogatott „Make it in Germany” többnyelvű honlapon magasan képzett külföldi munkaerőt toboroznak.¹⁷⁰ A 2012-ben bemutatott Kék kártyával a diplomás, Európai Unión kívüli, úgynevezett harmadik országból érkező, Németországban munkát vállalók helyzetét is igyekeztek megkönnyíteni, azon túl, hogy részmegoldást látnak a német munkaerőhiányra is. Amennyiben a leendő németországi munkavállaló állásajánlatában 45.000 eurós éves jövedelem szerepelt, ez már biztosíték volt az állam számára, hogy a jelentkező képzettsége és munkatapasztalata megfelel a német elvárásoknak. Letelepedési engedélyt is kaphatnak a Kék kártya birtokosai. Ennek feltétele, hogy 33 hónapon keresztül magasan képzett pozícióban állnak alkalmazásban, és folyamatosan fizetik a hozzájárulást az öregségi nyugdíjhoz. A Kék kártyával rendelkezők éves, minimum, bruttó 49.600 eurós jövedelemhez jutnak Németországban 2016-ban.¹⁷¹ Velük további teret kap a brain drain, és az újabb „jelenség”, a skill drain is.¹⁷² *2002 után először 2011-ben növekedett a népességszám Németországban, bár csupán 0,1%-kal, így érték el a 81,8 milliót. A Szövetségi Statisztikai Hivatal megállapítása szerint ennek*

¹⁶⁹ Sind Rabenmütter wirklich schlechte mamas? (2011) In: Der Spiegel online. július 3. <http://www.spiegel.de/lebenundlernen/schule/1000-fragen-sind-rabenmuetter-wirklich-schlechte-mamas-a-760405.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 7.

Schäuble will späteren Rentenbeginn (2016). In: Mitteldeutscher Rundfunk online

<http://www.mdr.de/nachrichten/politik/inland/rentenalter-anheben-schaeuble-oecd-100.html>

Letöltés ideje: 2016. október 10.

Mika Klára (2016) Németország és a modernkori bevándorlás. In: Szombat online. február 23.

<http://www.szombat.org/politika/nemetorszag-es-a-modernkori-bevandorlas>

2016. szeptember 7.

Rabenmutter: a fiókat a fészekből kiteszítő holló

¹⁷⁰ Make it in Germany online (2016) In: <http://www.make-it-in-germany.com/en>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 7.

¹⁷¹ EU Blue card network (2016) In: [apply.eu https://www.apply.eu/](https://www.apply.eu/)

Letöltés ideje: 2016. augusztus 7.

EU Blue card FAQs (2016) In: Federal Office for Migration and Refuges online

<http://www.bamf.de/EN/Infothek/FragenAntworten/BlaueKarteEU/blaue-karte-eu-node.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 7.

¹⁷² A „kéességek elszívása,” áramlása külföldre; korábban még brain drain-ként használt fogalom értelmezése a kimagasló képességű, kvalifikált munkaerőt jelenti.

*legfőbb oka a bevándorlók megemelkedett száma, amely csak tovább gyarapodott a főképp az Arab Tavasz miatt kialakult közel-keleti és észak-afrikai instabilitás miatt. Ha figyelmen kívül hagynánk a szociológiai és a civilizációs eltéréseket, és az ezzel összefüggésbe hozható, kumulálódó erőszakos cselekményeket, leszögezhetnénk, hogy a munkaerőpiacnak és az öregedő társadalomnak is szüksége van a bevándorlókra. A Közel-Keletet átrajzoló és destabilizáló ISIS elől menekülők miatt Németországba érkezők száma jelentősen megemelkedett: 2014-ben megközelítően 1,5 millió volt. 2015-ben a Szövetségi Statisztikai Hivatal becslése szerint 2,1 millió *migránssal* számoltak, de mintegy 1 millió elhagyta az országot.¹⁷³ A migráns, a be- és kiáramlókat, vagyis az országba érkező bevándorlót és menekültet is jelent, és azokra is vonatkozik, akik elhagyták Németországot a mellékelt hivatalos statisztika szerint.¹⁷⁴ Az adatok és a politikai történések ismeretében elmondható, hogy Németországot sem érthette meglepetésként, hogy európai destinációként választották az otthonukat elvesztett, és/vagy az életüket féltő, Közel-Keletről ide áramló tömegek. Míg 2014-ben 8,2 millió külföldi élt Németországban, (2013-ban még 79 %-uk Európából származott, ezen belül 20 % török) 2015-re 8,7 millióra - más források szerint 9 millió fölé - emelkedett a regisztrált külföldiek száma.*

3.5. Megszorításokra nem, de új munkaerőre szükség van a német gazdaságban

¹⁷³ Statistisches Bundesamt online (2016) In: <https://www.destatis.de/EN/FactsFigures/SocietyState/Population/Migration/Tables/MigrationTotal.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 21.

2014 júniusában fegyveres szervezet rajzolta át a több közel-keleti ország franciák és britek által meghúzott határait. A korábban Iraki és Levantei Iszlám Állam néven ismert IS a Földközi-tenger partjától Irak szívéig lengeti a fekete-fehér zászlaját, Iszlám Kalifátus néven utal a megnevezett területre. A kalifátus terminológiát korábban is használták, addig, amíg Mustafa Kemal Atatürk fel nem számolta az Oszmán Birodalmat, 1924-ben. Az ISIS a vallásos arculat ellenére egy politikai-katonai gépezet, célja az államépítés, célja a konszolidáció, eszközei a terror és az erőszak.

Napoleoni, Loretta (2014) Az iszlamista főnix, Az Iszlám Állam születése és a Közel-Kelet újrafelosztása. p. 11. 18. 32-33. 150-151.

¹⁷⁴ menekült: és az üldözéstől való megalapozott félelme miatt... az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik...”

migráns: latin migratio szóból ered - kószál, vándorol, utazik, költözik
KÉZIKÖNYV a menekült státusz meghatározására szolgáló eljárásról és az azzal kapcsolatos követelményekről a menekültek helyzetéről szóló 1951. évi Egyezmény és az 1967. évi Jegyzőkönyv alapján (1992) Az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosának Hivatala, Genf. p.5.

In: http://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/UNHCR_Kezikonyv.pdf

Letöltés ideje: 2016. szeptember 8.

A németországi demográfiai problémákat kutatva arra lettem figyelmes, hogy a nemzetközi gazdasági köröket és szakújságírókat évek óta foglalkoztatja a kérdés, hogy melyik utat választja a Merkel-kabinet: a bevándorlást pártoló, a gazdasági növekedés, multikulturalizmus, humanitárius eszmék mellett állást foglaló gondolati iskola, vagy a bevándorlás-ellenes, monokulturalista, iszlamofób, egységes nemzetállamot képviselő elmélet győz?¹⁷⁵ Magyarországi munkaerő toborzási ügynökségek kínálatát átolvasva is világosan látszik, hogy a teljes német munkaerőpiac munkaerőhiánnyal küzd: szakmunkások mellett értelmiségi pozíciók is betöltetlenek: orvosok, mérnökök, óvónők, vegyészek állásai üresedtek meg, vagy épp új pozíciók jöttek létre.¹⁷⁶ Évente 700 000 új munkahely várja a jelentkezőket Németországban, 350 000 menekült alkalmazása nem jelent gondot – nyilatkozta 2016 év elején Detlef Scheele, a Szövetségi Munkaügyi Hivatal elöljárója. Az érvényes menekült státusszal rendelkezők 10 %-a egy éven belül, 50%-a 5 éven belül állhat munkába, 75%-uk pedig 12-13 éven belül – ezzel számolnak a hatóságok.¹⁷⁷ 2016 augusztusában csaknem 2,61 millió német állampolgárságú *regisztrált* munkanélküli élt Németországban – ezt mutatja az ábrán a Szövetségi Statisztikai Hivatal felmérése.¹⁷⁸ A Munkaügyi Hivatal által kiadott összesítés alapján látszik, hogy *2016 júniusáig* 297 000 menekült jelentkezett munkára, közülük 213 000 rendelkezett „elismert, vagyis befogadott minősítéssel”. A munkanélküliek 76%-a férfi, és a 47% -a 30 év alatti.¹⁷⁹ A Munkaügyi Hivatal *2016. szeptemberi* összesítésében az olvasható, hogy a

¹⁷⁵ Reinhardt, Uwe (2015) Germany’s Immigration “Crisis”: Six Schools of Thought

In: The Globalist online november 13. <http://www.theglobalist.com/germany-immigration-crisis-six-schools-of-thought/>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 20.

¹⁷⁶ EUwork recruitment (2016) In: http://www.euwork.hu/kulfoldi-munka/nemetmunka_euwork.hu

Letöltés ideje: 2016. október 5.

Workania (2016) In: [workania.hu. http://www.workania.hu/allas/nemetorszag/](http://www.workania.hu/allas/nemetorszag/)

Letöltés ideje: 2016. október 5.

¹⁷⁷ Preuss, Olaf (2016) „Arbeitsmarkt verkraftet 350.000 Flüchtlinge jährlich“ In: Die Welt online február 8. <https://www.welt.de/wirtschaft/article151951041/Arbeitsmarkt-verkraftet-350-000-Fluechtlinge-jaehrlich.html> 2016. 02.08.

Letöltés ideje: 2016. szeptember 30.

¹⁷⁸ Arbeitslosenzahl in Deutschland von September 2015 bis September 2016 (in Millionen) (2016) In: Deutsche Statista online

<https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1319/umfrage/aktuelle-arbeitslosenzahl-in-deutschland-monatsdurchschnittswerte/>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 28.

¹⁷⁹ Hartmann, Michael (2016) Migration und Arbeitsmarkt In:

<https://statistik.arbeitsagentur.de/Navigation/Statistik/Statistische-Analysen/Statistische-Sonderberichte/Migration-Arbeitsmarkt/Migration-Arbeitsmarkt-Nav.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 30.

csaknem **6 millió németországi munkát kereső 72,6% német, 26, 9%, külföldi** (beleértve a menekülteket) ebből 4, 9% török és kurd.¹⁸⁰ 2017 végére, a terv szerint, a menedékjogi kérelmet elnyert menekültek közül 370 000 munkába fog állni, ennek ellenére, amíg 2016 végén 6,4 %, 2017 decemberére már 6,7 %-os munkanélküliséget prognosztizál a Hivatal. A munkaügyi miniszter úgy véli, 2019 év végén a sikeres integrációnak köszönhetően, már akár 1 millió menekült is munkába állhat, ha az ittlévők családtagjai is Németországba jönnek, és részt vesznek a kötelezően előírt nyelvi- és más integrációs képzésben.¹⁸¹ A nyelvi akadály mellett a képzettség hiánya jelenti a legnagyobb hátrányt, ahogy ez látszik az 5. számú mellékletben is.

Az integráció egy lassú folyamat, az elfogadott törvény (Ld. 3.3. fejezet) feltételeinek eleget téve is csak évek múlva lesz látható az eredmény, és a kormány ehhez is a társadalom türelmére és bizalmára számít.¹⁸² A kölni székhelyű Német Gazdasági Intézet, az általa kiadott, nem német anyanyelvű munkanélküliekre vonatkozó 2013-as összesítés ellenére is derülátó a jövőre nézve.¹⁸³ Számításaik szerint 2017-ben 27 milliárd eurós kiadás várható a menekült-programban, de a 74 milliárd euró adóbevétel mellett ez nem okoz nehézséget a gazdaságban, sem adóemelést, sem pedig megszorításokat nem terveznek. 2017-ben az alaptámogatásokat és a családi pótlékot is megemelik – 5 milliárd

Hartmann, Michael (2016) Geflüchtete Menschen in den Arbeitsmarktstatistiken. In: arbeitsagentur online 2016 június <https://statistik.arbeitsagentur.de/Statischer-Content/Statistische-Analysen/Statistische-Sonderberichte/Generische-Publikationen/Gefluechtete-Menschen-in-den-Arbeitsmarktstatistiken.pdf> p. 1.

Letöltés ideje: 2016. szeptember 30.

¹⁸⁰ Hartmann, Michael – Reimer, Kim (2016) Auswirkungen der Migration auf den deutschen Arbeitsmarkt In: Bundesagentur für Arbeit online 2016 szeptember. <https://statistik.arbeitsagentur.de/Statischer-Content/Statistische-Analysen/Statistische-Sonderberichte/Generische-Publikationen/Auswirkungen-der-Migration-auf-den-Arbeitsmarkt.pdf> p. 18.

Letöltés ideje: 2016. október 2.

¹⁸¹ Ulrich, Klaus (2015) What helping refugees costs Germany. In: Deutsche Welle online szeptember 4. <http://www.dw.com/en/what-helping-refugees-costs-germany/a-18693996>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 28.

¹⁸² Hofinger, Thomas (2016) Über eine Million Flüchtlinge: Steigt jetzt die Arbeitslosigkeit? In: Aktiv Wirtschaftszeitung online május 10.

<http://www.aktiv-online.de/nachrichten/detailseite/news/ueber-eine-million-fluechtlinge-steigt-jetzt-die-arbeitslosigkeit-9575>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 28.

¹⁸³ Schmeller, Johanna (2013) Immigrants struggle in German job market szeptember 12. <http://www.dw.com/en/immigrants-struggle-in-german-job-market/a-17083761>

euró adókedvezmény mellett döntöttek.¹⁸⁴ A leírtakat még egy lényeges információval kell kiegészíteni: a 2015-ben mért 1,7%-os gazdasági növekedésnél többre számít a pénzügyminiszter 2016-ban.¹⁸⁵

3.6. Angela Merkel, a keresztény humanista reálpolitikus

2015. szeptember végén egy Forsa közvélemény kutatás alapján az derült ki, hogy a választóknak már mindössze 49%-a szavazott volna Merkelre, ha akkor kellett volna dönteniük. A The Guardian összeállításában az is látszik, hogy a menekült válság előtt a német kancellár népszerűsége megközelítette a 70%-ot.¹⁸⁶ 2016 januárjában a Kancellárián egy koncerten, miközben egy gyerekkórus énekelt a „*We saw His star in the East /Láttuk keleten az Ő csillagát*” című dalt, Angela Merkel – szemtanúk szerint – a könnyeivel küzdött, majd arról beszélt, hogy nemcsak a németeket és az európaiakat illeti meg az emberi méltóság, hanem Isten minden teremtményét. Néhány héttel később, szintén egy koncerten, a régi barát, a lelkész Rainer Eppelmann (Ld. 2.3. fejezet) megdicsérte a kancellár keresztényi helytállását, és még egy Vaclav Klaus idézettel is bátorította, hogy tartson ki, mert a keresztény ember érti a Reményt. Egy másik barát, a szociáldemokrata

¹⁸⁴ Wilfried, Hennes (2016) Trotz der Milliarden für Flüchtlinge: Die Deutschen kriegen nicht weniger Geld. In: Aktiv Wirtschaftszeitung március 11. <http://www.aktiv-online.de/nachrichten/detailseite/news/trotz-der-milliarden-fuer-fluechtlinge-die-deutschen-kriegen-nicht-weniger-geld-9355>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 30.

Draft 2016 budget and financial plan to 2019: no new debt (2015) Federal Ministry of Finance
In: Bundes Finanzministerium online június 1.
1. <http://www.bundesfinanzministerium.de/Content/EN/Pressemitteilungen/2015/2015-07-01-draft-2016-budget-financial-plan-to-2019.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 30.

¹⁸⁵ Scäuble, Wolfgang (2016) “Accept challenges, maintain stability and security”
In: Bundes Finanzministerium online szeptember 6.
<http://www.bundesfinanzministerium.de/Content/EN/Reden/2016/2016-09-26-Accept-challenges-maintain-stability-security.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 30.

¹⁸⁶ Merkel verliert an Zustimmung (2015) In: Frankfurter Allgemeine Zeitung online szeptember 23.
<http://www.faz.net/aktuell/politik/inland/forsa-umfrage-merkel-verliert-an-sympathiewerten-13818812.html>

Letöltés ideje: 2016. október 4.

Nardelli, Alberto (2015) Angela Merkel: 10 years in 10 charts, In The Guardian online szeptember 18.
<https://www.theguardian.com/news/datablog/2015/sep/18/angela-merkel-10-years-germany-chancellor-economy-cdu>

Letöltés ideje: 2016. október 4.

Klaus von Dohnányi, a korábbi hamburgi polgármester is a keresztény hitvallással érvelt a kancellár mellett. E szerint, ... *ha megnyitjuk az ajtónkat az idegenek előtt, akkor nem fogunk utána grimaszolni... barátságtalan arcot vágni... vasárnap a templomban beszélünk a keresztény értékekről, azután megéljük azokat...*¹⁸⁷ 2016 tavaszán a 46%-os februári mélypont után elérte Merkel népszerűsége az 50%-ot, majd ismét csökkent. 2016 márciusában a Baden-Württemberg tartományi választását a Zöldek nyerték, a CDU a második helyen végzett, szintén ebben a hónapban Rheinland-Pfalz tartományban a szociáldemokraták mögé sorakozott fel a CDU a választói akarat szerint, Sachsen-Anhalt tartomány volt az egyetlen, ahol a kereszténydemokraták meg tudták tartani az első helyet, bár rosszabb teljesítménnyel, mint 2011-ben. A Meklenburg-Előpomeránia tartományban tartott szeptember 4-i választás nemcsak CDU vereséget és a szociáldemokraták győzelmét hozta, hanem megerősítette az iszlám-és bevándorlás ellenes AfD (Alternatíva Németországban) helyzetét Németországban.¹⁸⁸ Niedersachsenben a regionális választásokon a CDU lett ismét a legerősebb párt, de a berlini képviselő választáson, a szenátusban, a szociáldemokraták mögé került a CDU, és bejutott több mint 14%-kal az AfD. Számukra ez elvi győzelem, mert Merkel-ellenes retorikával kaptak a fővárosban 160-ból 25 helyet.¹⁸⁹ A német sajtó 2016 ősz elején a minden eddig begyűjtött merkeli

¹⁸⁷ Feldenkirchen, Markus - Pfister, René (2016) The Isolated Chancellor What Is Driving Angela Merkel? In: spiegel online január 25.

<http://www.spiegel.de/international/germany/why-has-angela-merkel-staked-her-legacy-on-the-refugees-a-1073705.html>

Letöltés ideje: 2016. október 4.

¹⁸⁸ Wahlrecht online (2016) In: <http://www.wahlrecht.de/termine.htm>
<http://www.wahlrecht.de/news/2016/landtagswahl-baden-wuerttemberg-2016.html>
<http://www.wahlrecht.de/news/2016/landtagswahl-rheinland-pfalz-2016.html>
<http://www.wahlrecht.de/news/2016/landtagswahl-sachsen-anhalt-2016.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 26.

Der Siegel online (2016) Landtagswahl in Mecklenburg-Vorpommern, Alle Ergebnisse.

Alle Ergebnisse (2016) In: Der Spiegel online szeptember 5.

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/landtagswahl-in-mecklenburg-vorpommern-2016-alle-ergebnisse-a-1107978.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 26.

¹⁸⁹ Wahlergebnisse: So hat Niedersachsen gewählt (2016) In:

NDR online szeptember 12.

https://www.ndr.de/nachrichten/niedersachsen/kommunalwahl_niedersachsen_2016/Kommunalwahlen-in-Niedersachsen-Das-sind-die-Ergebnisse.kommunalwahl632.html

Letöltés ideje: 2016. szeptember 26.

Dempsey, Judy (2016) Merkel after Berlin's regional elections, Carnegie Europe online 2016. szeptember.

In: <http://carnegieeurope.eu/strategieurope/?fa=64627>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 26.

Die Tagesschau (2016) In: Die Tagesschau online szeptember 18. <http://wahl.tagesschau.de/wahlen/2016-09-18-LT-DE-BE/index.shtml>

bónusz és erény elvesztéséről is írt, mert a számok azt mutatják, hogy Németország már nincs jó kezekben, a németek félnek, és nem bíznak a kancellárban. A Tagesschau azt is kiemelte, hogy a CDU-CSU Uniójának egyetlen megmentőjeként kommunikál a „startra kész” Horst Seehofer bajor kormányfő. A napi politikai eseményeket nyomon követve abban egyetérttek a lap munkatársával, hogy a CDU-ban még mindig inkább Merckellel együtt tévednek a kereszténydemokraták, sem mint, hogy Seehofert támogatva legyen igazuk.¹⁹⁰ Az AfD megerősödése csak tovább fokozta a feszültséget az Uniópártban 2016-ban, bár a CSU a jövő évi parlamenti választási kampányban Angella Merckellel együtt kíván megjelenni, a bajorok szerint a kancellár megnehezíti a helyzetüket.¹⁹¹ Kikerülni a vesztes üzemmódból, évente maximum 200 000 menekültet befogadni – ez a CSU célja, és megmaradni testvérpárként, különben a németek teljesen elveszítik a bizalmukat a kormányban.¹⁹²

Letöltés ideje: 2016. szeptember 27.

¹⁹⁰ Merkel verliert an Beliebtheit (2015) In: n-tv online szeptember 23. <http://www.n-tv.de/politik/Merkel-verliert-an-Beliebtheit-article15968486.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 26.

Nardelli, Alberto (2015) Angela Merkel: 10 years in 10 charts, In The Guardian online szeptember 18. <https://www.theguardian.com/news/datablog/2015/sep/18/angela-merkel-10-years-germany-chancellor-economy-cdu>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 26.

Die Popularität der Kanzlerin wächst wieder (2016). In Die Zeit online március 9.

<http://www.zeit.de/politik/deutschland/2016-03/angela-merkel-popularitaet-steigerung-umfrage>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 26.

Angela Merkel verliert deutlich an Zustimmung In Die Zeit online augusztus 4.

<http://www.zeit.de/politik/deutschland/2016-08/ard-deutschlandtrend-angela-merkel-cdu-horst-seehofer-beliebtheit>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 26.

(2016) Plötzlich, aber nicht unerwartet In: Die Tagesschau augusztus 5.

<https://www.tagesschau.de/kommentar/kanzlerin-deutschlandtrend-101.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 26.

¹⁹¹ German finance minister blasts CSU's 'attacks against Merkel' (2016)

In: Deutsche Welle online június 1. <http://www.dw.com/en/german-finance-minister-blasts-csus-attacks-against-merkel/a-19297054>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 27.

¹⁹² Seehofer will von Merkel Taten sehen (2016) In: Die Zeit online szeptember 20.

<http://www.zeit.de/politik/deutschland/2016-09/horst-seehofer-angela-merkel-selbstkritik-fluechtlingspolitik>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 27.

*A keresztény, különösen az evangélikus közösségek bizalma töretlen a kancellár iránt, és aktívan vesznek részt az integrációs folyamatokban is.*¹⁹³ Nézeteltérés van azonban a kereszténydemokrata párt és több keresztény közösség között abban, vajon átláthatóbbá kell-e tenni a kiutasítást, és annak logisztikáját. A „deportálási megfigyelők” rendszerének kialakítása a rendőrség munkájának negligálását jelentené – hivatalos álláspont szerint –, és hozzá kell tenni, hogy a náciizmus szellemiségétől való félelmet éleszthetné újra, különösen az idősebb német generációban.¹⁹⁴ A kancellár irányt nem változtat menekültpolitikájában, de bánja már, hogy a menekültek kezdetben regisztráció nélkül áramlottak az országba, és azt is, hogy Németország nem volt felkészült, ezért nem tudta kontrollálni a folyamatokat. De Merkel ígéretet tett a világosabb kommunikációra is 2016. szeptember közepén. Az EU-Törökország megállapodás hatékonyságáról is beszélt, a tényről, hogy egyre kevesebb menekült érkezik Európába,¹⁹⁵ mert a balkáni útvonalat lezárták. Ld. 6-7. számú ábra a menekültek származásáról, demográfiai megoszlásáról. Azt is kiemelte, hogy az Európai Unió nehéz helyzetben van, mert továbbra sincs egység.¹⁹⁶ Ld. 4.1 fejezet.

Antje Heider-Rottwilm a Keresztény Egyházak Németországi Tanácsának (ACK)¹⁹⁷ tagja, az Egyház és Békesség (Church and Peace)¹⁹⁸ szervezet elnöke, e mellett a brüsszeli

¹⁹³ evangelish.de (2016) Hessische Kirchen Sstehen hinter Merfels Flüchtlingkurs. In: evangelish online augusztus 30. <https://www.evangelisch.de/inhalte/137853/30-08-2016/hessische-kirchen-stehen-hinter-fluechtlingskurs-von-kanzlerin-merkel>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 27.

¹⁹⁴ Stoldt, Till-Reimer (2016) Wie hart geht es bei Abschiebungen wirklich zu? In: Die Welt online szeptember 19. <https://www.welt.de/regionales/nrw/article158201889/Wie-hart-geht-es-bei-Abschiebungen-wirklich-zu.html>

¹⁹⁵ A Szlovéniába, Görögországba, Macedóniába, Magyarországra és érkezők száma 2016 márciusa óta jelentősen csökkent, ahogy ez látszik az ENSZ Menekültügyi Főbiztosság jelentésében.

The UN Refugee Agency online (2016) In: <http://data.unhcr.org/mediterranean/country.php?id=502>
Daily Estimated Arrivals per Country - Flows through Western Balkans Route and Italy

Letöltés ideje: 2016. október 1.

2016 szeptember végéig több mint 166 000 menekült érkezett Európába a tengeren, szemben a 2015-ös adatokkal, amikor csaknem 857 000.

The UN refugee Agency online (2016) In: unhcr.org. <http://data.unhcr.org/mediterranean/country.php?id=83>
Letöltés ideje: 2016. szeptember 27.

¹⁹⁶ „... továbbra is teljes erővel küzdök, hogy ismét előmozdítsuk mindazt, amiért az európai közösség egykor kiállt: a szolidaritást és az értékeken alapuló összetartást” – mondta a német kormányfő.

Merkel visszaforgatná az idő kerekét (2016) In: Magyar Nemzet online szeptember 19.

<http://mno.hu/kulfold/merkel-visszaforgatna-az-ido-kereket-1362387>

Letöltés ideje: 2016. október 2.

¹⁹⁷ Keresztény Egyházak Németországi Tanácsa (2016) Arbeitsgemeinschaft Christlicher Kirchen in Deutschland online In: <http://www.oekumene-ack.de/ueber-uns/>

Letöltés ideje: 2016. november 1.

székhelyű Keresztény Egyházak Konferenciája (CEC)¹⁹⁹ németországi képviselője. Először arról kérdeztem, hogyan tud a két német szervezet a német kormánynak és a társadalomnak segíteni ebben a kritikus időszakban.

„Az ACK feladata az, hogy segítse megértetni az Evangélium üzenetét, hogy hozzájáruljunk egy befogadó társadalom kialakításához. A Church&Peace szervezet a migráció keletkezésének problémájára fókuszál. A legtöbben, akik Európába jönnek a Közel- és Távols-Keletről, erőszak áldozatai. Küzdünk a konfliktusmegelőzésért és (e mellett) a konfliktusokat erőszakmentesen oldjuk meg. A C&P számos tagja a konfliktus-zónákban teljesít szolgálatot.”

Mi a hivatalos álláspontja a C&P-nek a német kancellár migrációs politikájáról? Önök „Merkel-pártiak”?

„A szervezet bizonyos abban, hogy nem volt más lehetőség segíteni a rászorulókon, hogy biztonságos helyre kerülhessenek itt Európában – hiszen (Németország mellett) kevés ország volt a kontinensen nyitott a befogadásra. Úgy gondoljuk, hogy a megfelelő megoldás az, ha a migránsokon hazájukhoz közeli országokban segítünk, ha azonban az adott régió nem nyújt biztonságot, akkor meg kell szervezni a biztonságos utaztatást Európába ahelyett, hogy veszélyes úton, embertelen körülmények közepette elinduljanak.”

Mi a véleménye arról, hogy szeptember közepén a kancellár bevallotta, hogy elkövetett néhány hibát?

„Nem fogalmaznék úgy, hogy hibát követett el, és egyetérték abban, hogy korábban kellett volna preventív megoldásokra törekednünk. De ez még most sem kezdődött el: az igazságtalan kereskedelmi szabályok, a rossz fejlesztési támogatás, az éghajlatváltozás problémája, a fegyverexportok, a diktátorokkal való együttműködés – számos ok, amiért a veszélyes folyamatok folytatódnak, az emberek élete veszélyben

¹⁹⁸ Church&Peace (2016) online In: <http://www.church-and-peace.org/board.html>

Letöltés ideje: 2016. november 1.

¹⁹⁹ Conference of European Churches online (2016) In: National Councils of Churches <http://www.ceceurope.org/national-councils-of-churches/>

Letöltés ideje: 2016. november 1.

van, nincs reményük egy méltóságteljes jövőre vonatkozóan sem maguk, sem gyerekeik számára.”

Önnek mit jelent a muszlimok integrálása?

„Az egyik fontos aspektus a kommunikáció a hitről, hogy felfedezhessük együtt a vallás minden hagyományban meglévő ambivalens karakterét, éppen úgy, mint a vallásban lévő alapokat, amelyek a felelősségre, a békére és a szabadságra irányulnak. A gyakorlati szinten pedig a tény, hogy nagyon sok muszlim kisgyerek keresztény óvodába jár Németországban, a szüleik értékesnek tartják a keresztény oktatást. Azt is ki kell emelni, hogy egyre több a multi-vallású oktatás az iskoláinkban – ezek mind segítik egymás kölcsönös megértését. És szükségünk van még több jól képzett tanárra, imámra és lelkipásztorra!”

Ön tagja a brüsszeli székhelyű Európai Egyházak Konferenciájának is. Hogyan tudnak segíteni az európai egyházaknak a migráns helyzet okozta kihívások menedzselésében?

„Ez a szervezet, de különösen a szintén brüsszeli, Az Egyházak Bizottsága az Európában élő Migránsokért, (Churches' Commission for Migrants in Europe)²⁰⁰ gyülekezetek és felekezeteiket próbál összefogni szerte Európában, hogy információkkal lássuk el őket, hogy megakadályozzuk a rossz sztereotípiák kialakulását és a félelem eluralkodását. És azok hangját is „elhozzák” az európai intézményekbe, akiket a társadalmak nem hallanak meg. A Biblia az a könyv, amely tele van migráns-történettel, a kihívás az, hogy akik biztonságban élnek, megosszák ezt a szükségben lévőkkel.”

Összegzés

Az 1960-as években kialakult párhuzamos társadalmak, a németek és a „mások” multikulturalizmusa nem együttélést, csak egymás mellett élést eredményezett Németországban. A 2006-ban elkezdett merkelei integrációs politika olyan nehézségekkel nézett szembe, amelyek feszültségeket generáltak volna az ISIS létrejötte miatt megváltozott geopolitikai helyzetben akkor is, ha a több mint 1 millió menekült és bevándorló nem árasztja el Európát. Sem az iszlám konferenciák, sem a kettős állampolgárság intézménye, sem az iszlám oktatás nem volt elég ahhoz, hogy a

²⁰⁰ Churches' Commission for Migrants in Europe (2016) online In: <http://www.ccme.be/>

németországi muszlimok ne sodródjanak a társadalom szélére. A 2016-ban elfogadott integrációs törvény, a kancellár politikai attitűdjében való változás, a merkelező, vagyis kiváró, és túl óvatosan kommunikáló kancellári korszak lezárását jelentheti, de egyben egy új német politikai irányvonal megszilárdulását is: Nyilvánosság előtt is önvizsgálatot tartva visszatérni az elődök keresztény gyökereihez, és félelem nélküli hitvallás mindarról, amiben hisz a demokratikusan megválasztott német kormányzat. Jelen esetben: A szolidaritásra és a demokráciára épült Németország megbirkózik a feladattal, és megerősödve kerül ki ebből a helyzetből is. A német kancellár kockáztat, miközben ismét el akarja nyerni a német állampolgárok bizalmát, mert a tét nagyobb, mint eddig bármikor a politikai pályáján: a 2017-ben esedékes választások a Bundestagban, és Angela Merkel döntést formáló szerepe abban az Európai Unióban, amely fennállása egyik legnehezebb korszakát éli.

4. Európa befogadás kultúrájának fejlesztése: Kompromisszum, de nem mindenáron

Ebben a fejezetben 2015 szeptemberétől kiindulva tekintem át az Európai Unió előtt álló kihívásokat, megoldási mechanizmusokat a migrációval kapcsolatban. Az Európai Unió testületeinek sebességváltása a bevándorlás politikában a német kancellár diplomáciai manővereinek köszönhető. Jelenlegi (és jövőbeni) politikai partnerei segítségével preventív megoldásra törekszik. Kommunikációja sokkal egyértelműbb, mint korábban, de egyet kell értenem a Frankfurter Allgemeine Zeitung kolumnistájával: az áhított német többség bizalmát és szavazatát megszerezni csak nyílt kommunikációval lehet, jelen európai és geopolitikai helyzetben a társadalmat óvó, visszafogott és homályos politikai diskurzus nemcsak bizalomvesztést eredményezhet, hanem társadalmi feszültséghez, újabb romboló ideológiák térnyeréséhez is vezethet egész Európában.²⁰¹

4.1. Azonnali megoldások, hosszú távú kihívások:

az Európai Unió szerepe és felelőssége a migráns kérdésben

2015. szeptember végén informális ülést tartott az Európai Tanács, amelyen döntöttek a Libanonnak, Törökországnak, Jordániának, és más, a szír válságban érintett országnak nyújtandó segítségről, az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának és a Világélelmezési Alapnak mozgósítandó újabb 1 milliárd eurós támogatásról, külső határok megerősítéséről, forró pontok (hotspots) felállításáról, tehermentesítésről azokban az országokban, ahol a Nyugat-Balkáni útvonal áthalad, valamint a diplomáciai kapcsolatok megerősítéséről Szíriával és Líbiával.²⁰² 2015 októberében az ET tagjai üdvözölték az EU-Törökország Közös Akciótervet, novemberben már hivatalosan elindították a preventív Sürgősségi

²⁰¹ von Altenbockum, Jasper (2016) Politik als Kampagne. In: Frankfurter Allgemeine Zeitung online október 23. <http://www.faz.net/aktuell/politik/inland/politik-kaempft-mit-aufklaerung-gegen-vertrauensverlust-14492200.html>

Letöltés ideje: 2016. október 23.

²⁰² Informal meeting of heads of state or government, 23/09/2015 (2015) In: Council of the European Union online <http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/european-council/2015/09/23/>

Letöltés ideje: 2016. október 11.

Bizalmi Alapot Afrikának az illegális migráció elkerülésére.²⁰³ A 2015. évi utolsó ülés elnöki beszámolójából az is kiderült, hogy ekkorra 11 hotspot működött a tagállamok közül azokban, amelyek a frontline-hoz tartoznak, ahol először lépnek be a menekültek és a migránsok az Unióba. Személyazonosság igazolása, regisztráció és ujjlenyomatvételezéstől, akik harmadik országból származnak, a jelentés szerint ezek váltak a legfontosabb feladattá a határokon. Döntöttek továbbá arról is, hogy a Schengen-övezetet meg kell erősíteni.²⁰⁴ Február végén az osztrák államfő bejelentette, hogy országa limitálja azon menekültek és migránsok számát, akiket befogad. Március 7-én, hétfőn a brüsszeli EU-csúcstalálkozón a német kancellár áttörésről beszélt a migráns helyzetben, ám többek szerint egy kényszerhelyzet alakult ki, mert Brüsszel és Berlin kénytelen Ankarával konszenzusra jutni. Szerdán az Angela Merkellel mindig gáláns, a sajtó szerint rokonlelkű EB elnök, Donald Tusk tweeten köszönte meg az érintett országoknak, hogy lezárták határaikat a Nyugat-Balkáni útvonalon. Ám ekkor a német kancellár hivatalos álláspontja még mindig az volt, hogy a határok lezárásával nem lehet megoldani ezt a krízist. A kelet-európai államok és Ausztria viszont megkapta a garanciát, hogy ennek a szárazföldi

²⁰³ European Council, 15/10/2015 (2015) In: Council of the European Union online <http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/european-council/2015/10/15-16/>

Letöltés ideje: 2016. október 11.

Valletta Summit on migration, 11-12/11/2015 (2015) In: Council of the European Union online <http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-summit/2015/11/11-12/>

Letöltés ideje: 2016. október 11.

²⁰⁴ Presidency report: Managing migration flows - state of play - implementing solutions and remaining gaps p. 2-4. In: Council of the European Union online <http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/european-council/2015/12/17-18/>

Letöltés ideje: 2016. október 11.

Schengeni övezet: Az 1985-ben aláírt megállapodás a részt vevő 5 tagállam (Belgium, Hollandia, Luxemburg, Németországi Szövetségi Köztársaság, Franciaország) határellenőrzéseinek fokozatos megszüntetésére vonatkozott. Ez a megállapodás és a Végrehajtási Egyezmény (1990) végül 1995-ben lépett hatályba. Ma 26 ország tartozik a Schengeni övezetbe.

EUR-Lex Access to European Union Law (2009) In: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3A133020>

Letöltés ideje: 2016. október 12.

Schengen Area Countries List (2016) In: Schengen Visa Info online <http://www.schengenvisainfo.com/schengen-visa-countries-list/>

Letöltés ideje: 2016. október 12.

Az egyezmény célja, hogy teljes mozgási szabadságot biztosítson mindenki számára a „schengeni országokon” belül és azok között, mindenfajta rendőri vagy vám-ügyi határellenőrzés nélkül. Bár szorosan kapcsolódik az Európai Unióhoz, a schengeni egyezmény egy formailag független kormányközi határrendészeti rendszer.

Maras, Marie-Helen (2016) A terrorizmus elmélete és gyakorlata. Antall József Tudásközpont, Budapest p.305.

migráns útvonalnak a lezárásával nem árasztják el országaikat újabb tömegek. Az európai politikai klímát ekkor már nemcsak a megosztottság jellemezte, hanem egyfajta kiszámíthatatlanság is, vajon ki fog újabb kerítést építeni, és vajon meg tudja-e tartani a német kancellár brüsszeli koordináló szerepét. Az évtizedeken át „szótt”, és működő uniós szolidaritási háló elszakadt.²⁰⁵ Angela Merkel a török miniszterelnökkel tárgyalta, mert ebben a megegyezésben, az EU-n kívül látta a hosszú távú megoldás egyik faktorát.²⁰⁶ 2016. március 18-án az Európai Tanács és a török tárgyalófél újra megerősítette eltökéltetését a 2015. november végén elindított EU-Törökország Közös Akcióterv iránt. Az illegális migráció megállítására 9 pontban rögzítették megállapodásukat. Ennek legfőbb elemei a következők:

- „2016. március 20-tól kezdődően azokat az illegális határátlépőket, akik Törökországból akarnak a görög szigetekre eljutni, visszafordítják. A visszaküldés az uniós és a nemzetközi joggal teljes összhangban történik majd. A görög szigetekre érkező migránsokat megfelelően regisztrálni fogják és a menedékjog iránti kérelmeket a görög hatóságok – az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságával együttműködésben – a menekültügyi eljárásokról szóló irányelvvel összhangban, egyénileg dolgozzák fel. Az irreguláris migránsok visszaküldésének műveleti költségeit az EU viseli.

²⁰⁵Zoran, Arbutina (2016) Kommentare: Orban's Zaun verA.nderte Europe In: Deutsche Welle online szeptember 14. <http://www.dw.com/de/kommentar-orbans-zaun-ver%C3%A4nderte-europa/a-19549846>
Letöltés ideje: 2016. október 17.

²⁰⁶ Amalia Heyer, Julia - Müller, Peter - Neukirch, Ralf - Pauly, Christoph - Pfister, René - Schult, Christoph (2016) How Merkel Has Gambled Away Her EU Power In: Der Spiegel online

<http://www.spiegel.de/international/europe/refugee-crisis-policies-have-merkel-on-defensive-in-europe-a-1081820.html>

Letöltés ideje: 2016. október 11.

Christides, Giorgos - Heyer, Julia Amalia - Mayr, Walter - Müller, Peter - Neukirch, Ralf - Neumann, Conny - Pfister, René , Puhl, Jan - von Rohr, Mathieu - Scheuermann, Christoph (2016)

Refugee Crisis Pushes Europe to the Brink In: Der Spiegel online

<http://www.spiegel.de/international/europe/border-closures-spell-refugee-back-up-in-greece-a-1080643.html>

Letöltés ideje: 2016. október 11.

- A Törökországba visszaküldött minden egyes szír migránsért egy másik szírt telepítenek át Törökországból az EU területére, figyelembe véve a menekültek kiszolgáltatottsága mértékének megállapítására szolgáló ENSZ-kritériumokat.
- Törökország minden szükséges intézkedést megtesz annak megelőzése érdekében, hogy a Törökországból az EU-ba irányuló illegális migráció újabb tengeri vagy szárazföldi útvonalai nyíljanak meg, és e célból együttműködik a szomszédos államokkal és az EU-val.
- Az EU –Törökországgal szoros együttműködésben – még jobban felgyorsítja a törökországi menekülteket támogató eszköz keretében első lépésként elkülönített 3 milliárd euró folyósítását, és március végéig megkezdí további, Törökország által rendelkezésre bocsátott információk alapján meghatározott projektek finanszírozását az átmeneti védelem alatt álló személyek javára.”²⁰⁷

Dialogus, integráció és alkotás – erre emlékeztette az Európai Unió vezetőit Ferenc Pápa is májusban, Rómában. Az „elfáradt és megöregedett Európának” ajánlotta fel megújulásként a neki ítelt Károly-díjat. Beszédében elmondta, hogy ismét annak jött el az ideje, hogy falakat döntsünk le és hidakat építsünk fel Európában. ²⁰⁸ Az esemény előtt Audencián fogadta a Pápa a német kancellárt. ²⁰⁹ Közben gazdasági és politikai körök megkérdőjelezték a török megállapodás sikerét, kinyilvánítva azt, hogy Brüsszel, „élén” a német kancellárral, kockára teszi az Unió jó hírnevét is. Júliusban már az Európai Bizottság elnöke is attól tartott, hogy összeomlik a megállapodás, mert Ankara nem teljesíti a vállalt feltételeket (például biometrikus útleveél bevezetése, korrupció

²⁰⁷ EU-Turkey statement, 18 March 2016 (2016) In: Council of the European Union online <http://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/>

Letöltés ideje: 2016. október 11.

²⁰⁸ Beszédében a jövő profétáinak nevezte az Unió alapító atyáit, Robert Schumann-t idézve: „*Európát nem egy nap alatt, és nem is egy átfogó terv alapján fogjuk felépíteni.*”
Ferenc Pápa a Károly-díj átvételekor: A régi gyökerekből új humanizmust! In: Magyar Kurír online május 6. <http://www.magyarkurir.hu/hirek/ferenc-papa-karoly-dij-atvetelekor-regi-gyokerekbol-uj-humanizmust>

Letöltés ideje: 2016. október 17.

²⁰⁹ The Pope's encouragement and charge (2016) In: Die Bundesregierung online május 6. https://www.bundesregierung.de/Content/EN/Reiseberichte/2016/2016-05-04-reise-merkel-rom_en.html

Letöltés ideje: 2016. október 17.

megszüntetése, a terrorellenes törvény „szűkítése”, hogy ne újságírók és politikusok ellen alkalmazzák, hanem terroristákkal szemben).²¹⁰ A török elnök ellen elkövetett sikertelen puccs után Jean-Claude Juncker arról biztosította Recep Tayyip Erdogant, hogy véget vet Brüsszel az uniós csatlakozási tárgyalásoknak Ankarával, ha a Törökország visszaállítja a halálbüntetést.²¹¹ Augusztus végén a német kancellár már úgy nyilatkozott, hogy afrikai államokkal is a Törökországhoz hasonló megállapodást tervez Brüsszel, hogy megakadályozzák tízezrek illegális beáramlását Európába.²¹² Az EU csempészet-elleni műveleti vezetője, egy olasz származású ellentengernagy szintén augusztus végén Rómában írt alá megállapodást a líbiai tárgyaló partnerrel arról, hogy uniós szakemberek kiképzésben részesítik a líbiai parti őrséget, hogy elkerüljék az embervesztést.²¹³ Szeptemberben az Unió Külügyi- és biztonságpolitikai főképviseelője, Federica Mogherini és a bővítési biztos, Johannes Hahn látogatott Törökországba, hogy jelenlétükkel is biztosítsák, az EU-nak fontos a partnerség Ankarával, és mostantól a két tárgyalófélnek „egymással, semmint egymásról” kell beszélnie – mondta Mogherini, „a vízum liberalizáció pedig kizárólag a török fél együttműködésén múlik” – emelte ki Hahn.²¹⁴ Angela Merkel a Nyugat Balkáni országoknak nyújtandó segítségért szervezett bécsi találkozón a görög és az olasz kormányfőt is arról biztosította, hogy tehermentesítik

²¹⁰ Shields, Michael - Balmforth, Richard (2016) EU's Juncker Sees 'Great Risk' to Migrant Deal with Turkey. In: Reuters online július 30. <http://www.reuters.com/article/us-eu-turkey-juncker-idUSKCN10A0GK?il=0> Letöltés ideje: 2016. október 28.

²¹¹ Reuters (2016) EU's Juncker Sees 'Great Risk' to Migrant Deal with Turkey. In: fortune online <http://fortune.com/2016/07/30/juncker-migrant-deal-turkey/> Letöltés ideje: 2016. október 12.

²¹² Goulard, Hortense (2016) Angela Merkel: EU's Turkey deal a model for North African countries In: Politico online augusztus 23. <http://www.politico.eu/article/angela-merkel-wants-refugee-migration-deals-with-northern-african-countries-migrants-migration-turkey/>

Letöltés ideje: 2016. október 12.

²¹³ Rettmann, Andrew (2016) EU signs deal to train Libya coastguards In: Euobserver online augusztus 24. <https://euobserver.com/foreign/134732>

Letöltés ideje: 2016. október 16.

²¹⁴ Ceylan, Yeginlu (2016) Refugees pour out of Turkey once more as Deal with Europe falters In: The New York Times online szeptember 14.

http://www.nytimes.com/2016/09/15/world/europe/turkey-syria-refugees-eu.html?_r=0

Letöltés ideje: 2016. október 17.

országukat. Németország havonta átvesz néhány száz legális migránst és menekültet, hasonló ajánlatot tettek Görögországnak, ám nem lehet ezt minden tagállamtól, például Magyarországtól elvárni – emelte ki Merkel.²¹⁵ Az osztrák kancellár egy, a Törökországgal kötött megállapodáshoz hasonló létrehozását szorgalmazta Egyiptommal.²¹⁶ Brüsszelben pedig több mint 70 ország képviselői döntöttek évente 1 milliárd euró értékű segély folyósításáról Afganisztánnak, 2020-ig. Berlin az afgán kormányzati képviselővel állapodott meg abban, hogy meggyorsítják azoknak az afgánoknak a kiutasítását, akik nem kaptak menedékjogot Németországban.²¹⁷ Október elején a Maliban és Nigerben tett látogatása után Angela Merkel Etiópiába utazott, ahol az Afrikai Unió befolyását kérte, hogy akadályozza meg az illegális migrációt, és a brain draint Európába. Az ország társadalmi és politikai stabilitása nemcsak az etiópok, hanem geopolitikai stratégiai érdek is.²¹⁸ Néhány nappal Merkel afrikai diplomáciai útja után az ENSZ Közgyűlésen ismertette a szervezet előtt álló legfontosabb feladatokat a megválasztott új ENSZ főtitkár. A korábbi ENSZ Menekültügyi Főbiztos és portugál kormányfő, Antonio Guterres prioritása három pilléren nyugszik: alázat, empátia a hátrányos helyzetűek iránt, valamint a nők és a fiatal lányok felemelkedésének segítése. Beszédében – hasonlóan a német kancellár bevándorlás politika kapcsán tett nyilatkozataihoz – a méltóság, az emberi élet értéke, az ENSZ felelőssége, az immunitás korszakának a lezárása kapott hangsúlyt, vagyis vége annak az időszaknak, amikor államok és nemzetközi szervezetek érzéketlenek a

²¹⁵ Merkel can help Greece and Italy with migrants (2016) In: True News online szeptember 24. <http://true-news.info/merkel-can-help-greece-and-italy-with-migrants/>

Letöltés ideje: 2016. október 17.

²¹⁶ Austria wants Turkey-style refugee deal with Egypt In: Euobserver online szeptember 20.

<https://euobserver.com/tickers/135156>

Letöltés ideje: 2016. október 16.

²¹⁷ EU to sign off on 1 billion euro aid pledge to Afghanistan (2016) In: Deutsche Welle online október 4.

<http://www.dw.com/en/eu-to-sign-off-on-1-billion-euro-aid-pledge-to-afghanistan/a-35950443>

Letöltés ideje: 2016. október 17.

²¹⁸ Withnall, Adam (2016) Angela Merkel tells African Union it must do more to stop migration to Europe

In: The Independent online október 11. <http://www.independent.co.uk/news/world/africa/angela-merkel-african-union-visit-ethiopia-migration-crisis-europe-a7355681.html>

Letöltés ideje: 2016. október 17.

szociális és gazdaságilag hátrányos helyzetűek iránt.²¹⁹ A német kancellár személyes támogatását, segítségét, és országa együttműködését ajánlotta fel az ENSZ új főtítkáranak, aki 2017. január 1-jén lép hivatalba.²²⁰ A fáradhatatlan menekültügyi harcosként, buzgó katolikusként is aposztrofált Guterres nagy kihívást jelenthet viszont azoknak az európai államoknak, amelyek a teljes elzárkózás mellett döntöttek menekültügyben.²²¹ A kötelező kvóták elleni küzdelem és a kerítéspolitika a Visegrádi 4-ek csoportot egységbe kovácsolta, ám releváns alternatívát nem kínálnak a német kancellár open door politikájával, és Guterres emberi méltóságra és alázatra épülő meggyőződésével szemben.²²² A magyar miniszterelnök kül- és biztonságpolitikája arra épül a migráns kérdésben, hogy „*aki igazán segíteni akar, az ott segít, ahol a probléma adódott, és a magyar állam nem akarja importálni a problémát.*”²²³ Konszenzus nincs ebben a kérdésben Magyarországon. Ezt mutatja a 2016. október 2-án tartott eredménytelen népszavazás is, amely a következő kérdésre irányul: „*Akarje-e, hogy az Európai Unió az Országgyűlés hozzájárulása nélkül is előírhasa a nem magyar állampolgárok Magyarországra történő kötelező betelepítését?*”²²⁴ A választásra jogosultak 40%-a vett

²¹⁹ Gharib, Malaka (2016) New U.N. Leader Sets Goals: Humility, Empathy, Empowering Women In: npr online október 14. <http://www.npr.org/sections/goatsandsoda/2016/10/14/497942764/new-u-n-leader-sets-goals-humility-empathy-empowering-women>

Letöltés ideje: 2016. október 17.

²²⁰ Presse- und Informationsamt der Bundesregierung In: Bundesregierung online október 13. <https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Pressemitteilungen/BPA/2016/10/2016-10-13-glueckwunsch-merkel-guterres.html>

Letöltés ideje: 2016. október 17.

²²¹ Még portugál miniszterelnök volt Guterres (1995 - 2002), amikor aggályait fejezte ki a populista, a határai felett uralmat gyakorló nyugati országok fölött. 2015 decemberében viszont már a szíriai muszlimok elől elzárkózók ellen emelte fel a szavát, mert - ahogy az AFP hírügynökség is idézte Guterrest - az elzárkózók a terroristákat támogatják, így azok még hatékonyabbak lehetnek a terrorista kiképzési módszereikben.

Hayward, John (2016) Meet UN's Secretary General: Tireless Refugee Champion: Antonio Guterres. In: Breitbart online október 6. <http://www.breitbart.com/national-security/2016/10/06/former-portuguese-prime-minister-antonio-guterres-chosen-u-n-secretary-general/>

Letöltés ideje: 2016. október 17.

²²² Kasonta, Adriel (2016) Solving the Refugee crisis in Europe: Can Visegrad group provide an effective alternative to Angela Merkel's open door policy on Migrants? In: Forbes online szeptember 20. <http://www.forbes.com/sites/realspin/2016/09/15/solving-the-refugee-crisis-in-europe-can-visegrad-group-v4-provide-an-effective-alternative-to-angela-merkels-open-door-policy-on-migrants/#30220e9c6879>

Letöltés ideje: 2016. október 17.

²²³ Hungary Matters (2016) In: Hungary Matters hírlevél, MTVA online szeptember 21. http://mtva.hu/images/download/hungary_matters/2016/morning/hm0921am.pdf p.3.

Letöltés ideje: 2016. szeptember 30.

²²⁴ Népszavazás a kényszerbetelepítés ellen (2016) In: <http://nepszavazas2016.kormany.hu/>

részt a népszavazáson, ezek 98%-a voksolt nemmel. A Budapesti varázslóról írt cikkében a *The Economist* abban látja a magyar miniszterelnök bevándorlás ellenes politikájának „időleges sikerét” hazájában és Kelet- Közép- Európában, hogy nincs egység a kontinensen.²²⁵ Egy magyar baloldali politikai magazin beszámolója szerint²²⁶ viszont a tény, hogy az AfD erősödése stagnál, sőt csökken Németországban, csak úgy, mint a menekültválság keltette nyomás, már nem látszik elérhetetlennek a CDU-CSU Unió győzelme a 2017. évi Bundestag választáson. Az Unió pártok vezetői, Angela Merkel és Horst Seehofer felismerték, hogy rajtuk múlik Németország stabilitása és az Európai Unió jövője. A CSU azt is látja, ebben is egyetértek a Német Külpolitikai Társaság magyar elemzőjével, hogy Angela Merkel nélkül nem győzhetnek, ezért akarják a kancellárt meggyőzni, de irányváltásra nem, csak szigorúbb menekültpolitikára számíthatnak. Amennyiben tovább enyhül a feszültség a CDU és a CSU kapcsolatában, annál több bizonytalan szavazót tudnak megnyerni akár azok közül is, akik az AfD-vel kezdtek szimpatizálni.²²⁷ Tovább növekedhet Merkel holdudvara Németországban és az Európai Unióban azzal is, ha Franciaországban az egykori barát és politikai partner, Nicolas Sarkozy ismét elnyeri a választók bizalmát a jövőre esedékes elnökválasztáson, bár korábbi külügyminisztere, Alain Juppé jelenleg népszerűbb a francia szavazók körében.²²⁸ Juppé is szimpatizál a német kancellár bevándorlás politikájával, szerinte Merkel humanitárius katasztrófától mentette meg Európát. Közös európai megoldást sürget a migrációs kérdésben, egységben Németországgal.²²⁹ Egy évvel az után, hogy Európát sokkhatásként

Letöltés ideje: 2016. október 17.

²²⁵ The Wizard of Budapest, Viktor Orban succeeds only because Europe cannot hold together (2016) In: *The Economist* online október 8.
<http://www.economist.com/news/europe/21708252-viktor-orban-succeeds-only-because-europe-cannot-hold-together-wizard-budapest>

Letöltés ideje: 2016. október 17.

²²⁶ Az újságíró politológus, a Német Külpolitikai Társaság (DGAP) elemzője

²²⁷ Hegedűs Dániel (2016) Nem leváltani, meggyőzni akarják Merkelt In: hvg online október 16.
http://hvg.hu/vilag/20161016_Merkel_Nemetorszag_CDU_CSU_uniopartok_elemzes

Letöltés ideje: 2016. október 17.

²²⁸ Chrisafis, Angélique (2016) Nicolas Sarkozy declares candidacy for French presidential election In: *The Guardian* online augusztus 22.
<https://www.theguardian.com/world/2016/aug/22/nicolas-sarkozy-declares-candidacy-french-presidential-election>

Letöltés ideje: 2016. október 17.

²²⁹ Beermann, Matthias (2016) "Mehr deutsches Militär für Europa" In: RP online március 31.

erte a több mint 1 millió menekült és bevándorló, a német kancellár diplomáciai tárgyalásain megoldásokat kínál, és preventív lépéseket tesz. A koordinálás nem Brüsszelből történik, de az Unió zászlaja alatt, vagy inkább jóváhagyásával. Felmerült, hogy az érvényben lévő Dublin III.²³⁰ rendeletet módosítják, a Dublin IV-re tett javaslat szerint a rendeletnek magában kell foglalnia a menedékkérők újraelosztását.²³¹ Merkel és Hollande is egyetért abban, hogy a Dublin III. jó szándékú volt, de elavult, az új rendeletet az igazságosságra és a szolidaritásra kell építeni.²³² A német (és az európai muszlim) integráció és az új közel-keleti forgatókönyv miatt is sürgető a konszenzus a formálódó uniós kül- és biztonságpolitikában: az Egyesült Államok által vezetett nemzetközi koalíció légi támogatásával iraki és kurd szárazföldi erők megkezdték Moszul felszabadítását az ISIS uralma alól október 16-án.²³³ Az események Európában is

<http://www.rp-online.de/politik/ausland/alain-juppe-will-francois-hollande-abloesen-mehr-deutsches-militaer-fuer-europa-aid-1.5868846>

Letöltés ideje: 2016. október 17.

²³⁰ „A tagállamok megvizsgálják azon harmadik országbeli állampolgárnak, vagy azon hontalan személynek a nemzetközi védelem iránti kérelmét, aki egy tagállam területén nyújtja be azt, ideértve annak határát és a tranzitónakát. A kérelmet az a tagállam köteles megvizsgálni, amely a III. fejezetben előírt feltételek szerint felelős.”

”... felelős tagállam meghatározása során azt a helyzetet kell alapul venni, ami a kérelmező nemzetközi védelem iránti kérelmének valamely tagállamhoz történő első benyújtásakor fennállt.”

EUR-Lex, Access to European Union law (2013) In: eur-lexeuropa online július 26. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0604>

Letöltés ideje: 2016. október 22.

²³¹ Asylum and the European Union - The Dublin Regulations (2016) In: Migrationwatchuk online február 11. <https://www.migrationwatchuk.org/briefing-paper/374>

Letöltés ideje: 2016. október 22.

REGULATION (EU) No 604/2013 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL (2013) Official Journal of the European Union In: június 26. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:180:0031:0059:EN:PDF>

Letöltés ideje: 2016. október 22.

²³² Pop, Valentina (2015) Merkel and Hollande Plead for Unity on Refugees in Europe In: Wall Street Journal online október 7.

<http://www.wsj.com/articles/germanys-merkel-pleas-for-unity-on-refugees-in-europe-1444231567>

Letöltés ideje: 2016. október 22.

²³³ Yuhas, Alan - Siddique, Haaron - Gayle, Damien - Malkin, Bonnie (2016)

Battle for Mosul: Isis city under attack from Iraqi and Kurdish forces – as it happened

In: The Guardian online <https://www.theguardian.com/world/live/2016/oct/17/mosul-battle-iraq-isis-islamic-state-peshmerga-latest>

Letöltés ideje: 2016. október 19.

felgyorsultak: hosszas egyeztetés után, négy év elteltével először látogatott Berlinbe, a Kancelláriára az orosz elnök október 19-én. Vlagyimir Putyin Berlinbe történő invitálásával Angela Merkel kendőzetlenül kommunikálta azt, hogy az uniós kül- és biztonságpolitikai stratégiát Berlinben állítják fel. A német kancellár nem vetette el azt a lehetőséget, hogy szankciókat szabnak ki Oroszországra ismét, ezúttal az aleppói bombázások miatt. *„A terroristákat meg kell állítani, de nem azon az áron, hogy 300 000 ember elveszíti az életét”* – jelentette ki az egyeztetések után Merkel, Francois Holland pedig háborús bűnöknek nevezte az oroszok szíriai beavatkozását. Tűzszünetet szorgalmaztak Szíriában, de még messze vannak az egységes álláspont kialakításától az orosz elnökkel. Megegyeztek abban is a berlini tárgyalófelek, hogy a minszki tűzszüneti megállapodások végrehajtásának úttervét november végéig kidolgozzák a normandiai négyek külügyminiszterei. A konferencia nemcsak az alaphangot adta meg a másnap kezdődött, brüsszeli kétnapos EU-csúcstalálkozóhoz, hanem ismét megmutatta az erőviszonyokat az Unióban.²³⁴ Brüsszelben a tagállamok képviselői tárgyaltak a külső határok fokozott védelméről, a módosított Schengeni Határ-ellenőrzési kódex elfogadásának gyors adaptálását is szorgalmazták, ami arra vonatkozik, hogy mindenkit ellenőrizni kell, aki az EU külső határain keresztül lép be bármelyik tagállamba. Információs- és Ellenőrzési Rendszer (ETIAS) felállítását is sürgették, hogy lehetővé váljon az előzetes biztonsági ellenőrzés vízumkiadásnál. Abban bíznak az ET-ben, hogy heteken belül létrejöhet a török vízum-alku, azonban a forrásként megjelölt beszámolóból az is kiderül, hogy a vízumliberalizációval párhuzamosan a vízummentesség

U.S., Coalition Continue Strikes Against ISIL in Syria, Iraq (2016) In: Department of Defence online október 16. <http://www.defense.gov/News/Article/Article/974990/us-coalition-continue-strikes-against-isil-in-syria-iraq>

Letöltés ideje: 2016. október 20.

²³⁴ Dempsey, Judy (2016) Putin by Merkel In: Carnegie Europe online október 20.

<http://carnegieeurope.eu/strategieurope/?fa=64906>

Letöltés ideje: 2016. október 21.

Donahue, Patrick - Arkhipov, Ilya (2016) Specter of Sanctions Hangs Over Russia as Merkel Hosts Putin In: Bloomberg online október 19.

<http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-10-18/merkel-to-meet-putin-for-four-way-ukraine-peace-talks-in-berlin>

Letöltés ideje: 2016. október 21.

Merkel sieht noch keine Chance für Einigung mit Putin (2016) In: Der Spiegel online október 20.

<http://www.spiegel.de/politik/ausland/angela-merkel-spricht-mit-wladimir-putin-ueber-syrien-und-sieht-noch-keine-chance-fuer-einigung-a-1117441.html>

Letöltés ideje: 2016. október 21.

felfüggesztésére is utalnak a szabályozásnál. Egyeztettek a tárgyalófelek arról is, hogy a kötelező kvóták alapján történő áttelepítéseket meg kell gyorsítani a tagállamokban, de a dokumentum lábjegyzetében kivételként szerepel Magyarország, Szlovákia és Lengyelország. Az utolsó, az Unió külügyi kapcsolataira vonatkozó fejezetben a Szír helyzet mielőbbi megoldását, az orosz bombázások leállítását, és humanitárius segítségnyújtást sürgetnek. Az Európai Tanács felkérte továbbá a főképviselőt, hogy az Európai Bizottsággal együtt folytassa a humanitárius és egészségügyi segítségnyújtást az ENSZ szervezeteivel együtt Szíriában és Irakban, segítsék a térség kulcsfontosságú szereplőivel együtt a politikai átmenet kialakítását és a helyreállítást.²³⁵

Bármeddig is tart a moszuli ostrom, még ha el is űzik onnan a dzsihadistákat, újabb kérdőjelekre kell választ és megoldást találni a gócpontban és Európában. Milyen eszközökkel lehet segíteni a síita-szunnita-jazidi-keresztény feszültség csökkentését? Mit kell tenni azért, hogy az ISIS uralma alól felszabadított emberek új életet kezdhessenek, hogy visszatelepeljenek a felszabadított területekre, és ne induljanak el Európába? A menekültáradatot csak akkor lehet csökkenteni, ha a biztonsági helyzet rendeződik a válság által leginkább sújtott országokban. A világban zajló globális felfordulás egyik színtere évtizedeken át a Közel-Kelet volt, 2015 nyara óta megszűnt a nemzetközi közösségek ez irányú közömbössége, mert a menekülthullám összekötötte Európát a Közel-és Távol-Kelettel.²³⁶

4.2. Helyben segíteni – Az iraki belső menekültek

A magyar Külügyi- és Külgazdasági Minisztérium támogatásával az iraki (kurdisztáni) Erbilben hozott létre képviselőt a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet²³⁷ 2016 nyarán. Két éve dolgoznak már a térségben, a belső menekültek ellátását, visszatelepelését segítik egy nemzetközi összefogás részeként, az ACT Alliance ernyőszervezettel együtt. Az Ökumenikus Segélyszervezet nemzetközi programvezetőjével, Bálint Gáborral beszélgettem a moszuli ostrom előtt, a képviselő megnyitása után.

²³⁵ European Council conclusions, 20-21 October 2016 (2016) In: European Council online október 20. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/10/21-european-council-conclusions/> p. 1, 3, 4, 8

Letöltés ideje: 2016. október 21.

²³⁶ Kis-Benedek József (2016) Dzsihadizmus, radikalizmus, terrorizmus. Zrínyi Kiadó, Budapest p. 7, 32.

²³⁷ Magyar Ökumenikus Segélyszervezet (2016) In: www.hia.hu

Letöltés ideje: 2016. október 31.

Nemzetközi szervezetekkel és helyi szervezetekkel²³⁸ működnek együtt Erbilben. Az Ön véleménye szerint mi az, ami *otthon* tartja, Irakban, az irakiakat, kurd területen a kurdokat, és a hozzájuk menekült szíreket?

„A tény, hogy nincs, vagy nem lesz több zavar a német és a brüsszeli kommunikációban, ha vissza tudnak települni az ISIS-től felszabadított területekre az irakiak, a kurdok, és munkát, megélhetést biztosítunk nekik.”

Hány emberről van szó?

„Irakban a belső menekültek száma hozzávetőleg 3,3 millió, de itt él 250 000 szír menekült is, Moszulban pedig még mindig maradt 1-1,5 millió ember. Ha megindul az ostrom, humanitárius katasztrófa is bekövetkezhet, akár kimenekülnek az emberek, akár a városban maradnak.”

Aki eddig az erbili táborokban élt, miért nem jött Európába?

„Változó a helyzetük, vagy nincs pénze az embereknek, hogy kifizessék az embercsempészeket, vagy visszatartják őket családtagok, barátok. És olyanokkal is beszélgettünk, akiknek a hozzátartozói vissza akarnak jönni Németországból, mert nem jöttek be a számításaik. A mi feladatunk, sőt, meggyőződésem szerint az EU és nemzetközi szervezetek feladata az, hogy helyben segítsünk. Hivatalos adatok alapján végeztem számításokat, közgazdász vagyok, és ezek a számok megdöbbentőek: Németország évente 15 000 eurót költ egy menekült szociális ellátására és integrációjára. 1-1,5 millió menekült és migráns esetében ez az összeg megegyezik az ország védelmi kiadásával.²³⁹ 2-3 millió migráns integrálása Európában 70-80

²³⁸ Christian Aid Program Irak (2016) In: Capni online www.capni-iraq.org

Letöltés ideje: 2016. október 19.

Reach Iraq (2016) In Reach Iraq (Rehabilitation, Education and Community Helth) online http://www.reach-iraq.org/default_en.aspx

Letöltés ideje: 2016. október 19.

²³⁹ Martin, Michelle - Heavens, Andrew (2016) German government plans to spend 93.6 billion euros on refugees by end 2020: Spiegel. In: Reuters online május 14. <http://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-germany-costs-idUSKCN0Y50DY>

Letöltés ideje: 2016.szeptember 27.

milliárd euró éves szinten, ehhez hozzájön még a határrendészet, a rendőrség megerősítése – ezzel elérnek 2-3 millió embert maximum. Iraki és szír területen 17,8 millió ember életének újraindításához körülbelül 5 milliárd dollárt indítványoztak 2016-ra.²⁴⁰ Látja az arányokat. Plusz költségekre és emberi erőforrásra van szükség Irakban. A kurd kormány segítségnyújtása példaértékű, de túlterheltek, már nem bírják – azokra az esetekre is kellene szakember például, amikor az ISIS által ellenőrzött területekről valaki, akár gyerekek kijönnek, kiszöknek, szűrővizsgálaton kellene átesniük, deradikalizációs programokban részt venni, mert megtörtént már, hogy gyerekek felrobbantották magukat menekülttáboroknál, miután kijöttek az ISIS-től. Irakban a felszabadított területeken 900 000 visszatelepült van már, őket is segíteni kell, a jazidik, síiták, szunniták feszültségét csökkenteni, a közigazgatást újraindítani.”

A szír menekültek megsegítésére létrehozott európai uniós Madad Fund-tól²⁴¹ 3 millió euró értékű pályázat keretében most egy még magasabb színvonalú, és sokkal komplexebb programban tudnak részt venni. Mikor indul ez a projekt, és milyen területekre fókuszálnak?

„2016 végén indul, 3 területre fordítjuk ezt az összeget: szír menekültek, belső (iraki és kurd) menekültek és a befogadó kurdisztáni szervezetek megsegítésére. A terv szerint képzéseink között szerepelnek például angol nyelvtanfolyamok, szakács és fodrász tanfolyam indítása, mert ezek a kurdisztáni területeken hiányszakmának számítanak. A mezőgazdasági segítségnyújtás fóliasátrak építésére, és kisebb településeken zöldségtermesztésre irányul, valamint baromfitenyésztésre, szaporulat továbbadására; a projektfelügyelet 2-3 évig tart. A harmadik nagyobb elem a Kis- és Középvállalkozások fejlesztése képzéssel, és ezzel egybekötött eszköztámogatás. A lényege, hogy elvégezzék bizonyos tanfolyamokat, és a munkavégzéshez eszközöket,

Freeman, Sam-Perlo - Fleurant, aude - Wezeman, Pieter - Wezeman, simeon (2015) SIPRI Fact Sheet April 2016 TRENDS IN WORLD MILITARY EXPENDITURE, 2015 In: <http://books.sipri.org/files/FS/SIPRIFS1604.pdf> p.2.

Letöltés ideje: 2016. szeptember 27.

²⁴⁰ Funding to Response Plans (2016) In: Financial Tracking Service online <https://fts.unocha.org/pageloader.aspx?page=home>

Letöltés ideje: 2016. október 19.

²⁴¹ EU Regional Trust Fund in Response to the Syrian Crisis (2016) In: European Commission, European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations online http://ec.europa.eu/enlargement/neighbourhood/countries/syria/madad/index_en.htm
Letöltés ideje: 2016. október 19.

üzleti tervet is kapnak. Létezik olyan projekt is, amelynek kapcsán kizárólag eszközöket adunk, például 1000 USD értékben, hogy újrakezdhessék az érintettek az életet. Pályázatokat kell benyújtaniuk, azok elbírálása után ítélik oda a segílyt. Az EU nem menekültválság kezelésére jött létre, nem sérülne a lelkiismerete, ha kimondaná Brüsszel, hogy helyben, a Közel-Keleten segít. Az ilyen programokkal közvetlenül tudunk beavatkozni, visszaadhatjuk az emberek méltóságát.”

Pár nappal az után, hogy megindult a felszámoló hadművelet Moszulért, Bálint Gábort arról kérdeztem, hogyan készülnek azoknak a befogadására, akik el tudnak menekülni Moszulból.

„Még több menekülttáborra van szükség, a táborok bővítése egyébként már zajlik. A feladatunk az lesz a nemzetközi összefogásban – elképzelhető az is, hogy hónapokig, amíg a harci cselekmények tartanak – hogy a kimenekülők ellátásáról, lakhatásáról és biztonságos elhelyezéséről gondoskodjunk. Összehangolt, szervezett műveletről van szó ott, helyben. Szeretnénk ezzel is megakadályozni azt, hogy elinduljanak Európa felé a túlélők. Adjunk nekik perspektívát, segítsünk jövőt teremteni Irakban és a térségben!”

4.3. Terrorfenyegetettség Németországban

A terrorizmus új korszaka szubregionális szinten is érintette Európát. Az „újfajta” nemzetközi terrorizmus akkor sújtotta a kontinentst, amikor a határellenőrzés felszámolása az európai politikai napirend egyik legfontosabb prioritása volt (Schengen-övezet). A 2001 végén megindult afganisztáni és a 2003 márciusában kezdődött iraki háború, és a palesztin–izraeli konfliktus meghatározó az európai muszlim fiatalok radikalizálódásában is. A radikalizálódás általában egy hosszabb folyamat eredménye, Nyugaton identitáskeresésről szól, főleg marginalizált egyének, csoportok esetében.²⁴²

²⁴² „A radikalizálódásnak négy fázisa különböztethető meg: 1. Előradikalizáció, amelyben az egyén hajlandóságot mutat az iszlám szélsőségek iránt. 2. Az önazonosulás időszaka, amelyben az egyént belső és külső hatások érik, és felfedezi a szélsőséges (többnyire szalafita) szektákat. 3. A következő fázis az oktatás. Az internet használata ebben a szakaszban intenzívebbé válik. 4. Az utolsó fázis a dzsihadistává válás időszaka, amelynek során elkezdődik az akció tervezése és a feladatra történő felkészülés. Magányos merénylőnél is előfordulhat, hogy külföldre utazik, többnyire egy militáns táborba (Pakisztán, Afganisztán, Szomália, Kasmír, Jemen, Csecsenföld). A merényletek általában ilyen táborokban tett látogatást követően történnek.”

Kis-Benedek József (2016) Dzsihadizmus, radikalizmus, terrorizmus. Zrínyi Kiadó, Budapest p. 84.

2002-ben lépett életbe Németországban a terrorizmus elleni küzdelemről szóló törvény, amely a megelőzésre koncentrált, különösen a szövetségi titkosszolgálatok és a Katonai Kémelhárító Szolgálat, és a Szövetségi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal jogosítványait bővítették ki. 2003 és 2005 között Frankfurtban, Düsseldorfban és Strasbourgban tartóztattak le és ítélték el terrortámadás előkészítése miatt az iszlám radikálisokhoz tartozó terroristagyanús embereket. 2005. július 1-jén felállították a Szövetségi Rendőrséget. Ezzel a döntéssel részben felszámolták a szövetségi és az állami szint közötti hagyományos, az alkotmányban rögzített hatalommegosztást.²⁴³ 2006. július 31-én Köln közelében az elkövetők már tényleges terrortámadást hajtottak végre. 2007. szeptember 4-én Oberschlehdorn nevű településen a GSG 9 elit kommandó egyik egysége az Iszlám Dzsihad Szövetség három tagját tartóztatta le. Negyedik társukat, a török származású Attila Seleket csak novemberben sikerült elfogni Törökországban. A csoport tagjai Rammstein közelében és a frankfurti repülőtéren terveztek összehangolt terrorakciókat végrehajtani az Egyesült Államok elleni terrortámadás-sorozat évfordulóján. A hatóságok felkészültségének, éberségének köszönhetően az említett esetek ellenére is az *alacsony terrorfenyegetettségű országok közé sorolta amerikai Nemzeti Terrorellenes Központ és az Europol is Németországot 2011-ben*. Ez az az év, amikor már Németországban is elkezdett emelkedni az iszlám extrémizmus követőinek a száma, ami összefüggésbe hozható az „Arab Tavasz” észak-afrikai és közel-keleti eseményeivel.²⁴⁴ Azt viszont ki kell hangsúlyozni, hogy az arab változások nem a terrorizmusról szóltak, az események mögött a szociális, a gazdasági és a politikai-ideológiai változásokat követelő elvárások álltak. Az arab régióban jelentkező legnagyobb kihívást – a Nyugat szempontjából – az iszlamista politikai mozgalmak térnyerése jelenti.²⁴⁵ 2013 szeptemberében Judy Dempsey a Carnegie Europe hasábjain arról írt, hogy a német kancellár elbukott Európa vezetőjeként, mert nem ismerte fel a kontinens erejét, nem az a politikus, akire az Amerikai Egyesült Államoknak és az Európai Uniónak szüksége van. Az európai biztonság- és védelempolitikában nem alakított ki stratégiát, de még víziója sem volt hozzá. Dempsey szerint sem hatékonyabb, sem demokratikusabb nem lesz Európa, és nem tud szakszerűen, gyorsan krízishelyzetet megoldani, ha az alapintézményeket nem reformálják meg. Helyes meglátás az, hogy

²⁴³ Maras, Marie-Helen (2016) A terrorizmus elmélete és gyakorlata. Antall József Tudásközpont, Budapest p.296, 311-312.

²⁴⁴ Horváth Attila (2011) Németország terrorfenyegetettségének jellemzői, Nemzet és biztonság 2011/4. In: http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/horvath_attila-nemzetesbiztonsag_terrorfenyegetettsegenek_jellemz_i.pdf p: 47-50.

²⁴⁵ Kis-Benedek József (2016) Dzsihadizmus, radikalizmus, terrorizmus. Zrínyi Kiadó, Budapest p. 17-22.

amennyiben a kontinens legtekintélyesebb vezetője nem mutatja meg az utat, akkor nem fog a reform megvalósulni.²⁴⁶ Dempsey, a kancellárról írt, „A Merkel-jelenség” címen 2013-ban megjelent könyvében, többéves németországi tudósító munka és tapasztalat után leszögezi, hogy Angela Merkelt csak a politikai hatalom érdekli, a katonai nem, és Németország volt az, ami visszatartotta az EU akkori külügyi- és biztonságpolitikai főképviselőjét, Cathrine Ashton-t egy új uniós biztonságpolitikai stratégia megalkotásától.²⁴⁷ Marie-Helen Maras a terrorizmusról 2014-ben publikált könyvében tabutémaként említi azt, hogy a német hadseregnek tilos a Németországi Szövetségi Köztársaság területén tevékenykednie, még természeti katasztrófa esetén is. Véleménye szerint magas árat kell fizetni azért a szabadságért a Schengeni-övezetben, hogy útlevél és ellenőrzés nélkül léphetjük át a határokat. És ezt az árat tovább növeli a kényszer, hogy a terrorista támadásokat meg kell előzni.²⁴⁸ Míg 2011-ben 122, addig 2014-ben 395 esetben sikerült megakadályozni terrormerényleteket Európában. 2014-ben, Németországban 12 terrorakciót akadályoztak meg a hatóságok, ebből egy sem követelt halálos áldozatot.²⁴⁹ Az átutazók, a migránsok megemelkedett száma is egy lehetőség a legnagyobb fenyegetést jelentő szalafita dzsihadistáknak, hogy eljuttassák embereiket az Unió kiszemelt célpontjaihoz, hogy beépülve, akár évek múlva kövessenek el terrorakciókat. 2014 nyara óta megemelkedett azon nők száma, akik vagy férjeiket követve, akár gyerekeikkel együtt, vagy férjhezmenetel reményében hagyták el uniós országukat, és utaztak Irakba vagy Szíriába. A felmérés arra is rávilágít, hogy az innen visszatérő férfiak jelentenek igazán veszélyt, mert harci tapasztalattal rendelkeznek. Menekültek és migránsok között, esetenként hamis papírokat használva *is* visszatérhetnek hazájukba. A visszatérő nők (eltérő esetek vannak) nem biztonságpolitikai veszélyt okoznak, sokkal inkább feladatot a társadalomnak, hogy újra képesek legyenek integrálódni az őket ért fájdalmas lélektani folyamatok feldolgozása után. Mentorokra van szükség a deradikalizációs programokban

²⁴⁶ Dempsey, Judy (2013) Merkel's unfinished business, Why Germany needs to act strategically, Carnegie Europe (2013 szeptember)

http://carnegieendowment.org/FILES/MERKEL_UNFINISHED_BUS_2.PDF p.7.

Letöltés ideje: 2016. augusztus 16.

²⁴⁷ Dempsey, Judy (2013) Das Phänomen Merkel, Deutschlands Macht und Möglichkeiten. Körber stiftung, Hamburg p. 106 - 124.

²⁴⁸ Maras, Marie-Helen (2016) A terrorizmus elmélete és gyakorlata. Antall József Tudásközpont, Budapest p.324.

²⁴⁹ Global Terrorism Index (2015) Istitute for Economics and Peace. In: <http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/11/Global-Terrorism-Index-2015.pdf>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 20.

is.²⁵⁰ 2014-ben Németországban 18 embert vettek őrizetbe azzal a gyanúval, hogy terrorista-merényletet akart végrehajtani. A 2016-ban megjelent, előző évre vonatkozó TESAT jelentés alapján 40-et. Ebben az is olvasható, hogy 2015-ben 211 merényletet hiúsítottak meg az Európai Unióban, 1077 letartóztatás történt, ebből 687 dzsihadista. A letartóztatottak 63%-a uniós állampolgár, 58%-uk az EU-ban született.²⁵¹ 2015-ben már heves polémia zajlott a német társadalomban arról, vajon biztonságos állam-e még a Németországi Szövetségi Köztársaság. A mellékelt írás a Die Zeit-től egy figyelemreméltó adattal szolgál Németországról: 2001-2015 januárja között két ember halt meg iszlamista terrorakció következtében, 6700 biciklist ütöttek el, akik belehaltak sérüléseikbe, 90 000-en háztartási balesetben veszítették el az életüket. A szerző hosszú listát állított össze ellenben azokról a muszlimokról, akik másságuk – bevándorlók, menekültek vagy hajléktalanok – miatt lettek halálos áldozatai egyes német csoportok akcióinak.²⁵² 2016 nyarán a német kancelláriaminiszter úgy nyilatkozott, hogy az utóbbi tizenkét hónap vizsgálatai világosan megmutatták, hogy a terrorveszély a menekültek körében „nem nagyobb, és nem kisebb”, mint a lakosság más csoportjaiban. „A legtöbb terrorista, aki az utóbbi hónapokban merényletet követett el Európában, nem menekült volt, hanem itt született, és itt nőtt fel”, de természetesen előfordulhat, hogy menekültek a dzsihadista ideológia hatása alá kerülnek.”²⁵³ 2016 júniusában új terrorellenes törvényt szavazott meg a német Parlament.²⁵⁴ Júliusban új nemi erőszakra vonatkozó jogszabályt fogadtak el,

²⁵⁰ Bízni vagy nem bízni. Ez itt a kérdés. Regionális instabilitás – Európai Unió. Saját dolgozat. (2016) Globális kérdések, globális világ kurzus. Zsigmond Király Egyetem 2015/2016. 2. félév p.15-16.
Europol – European Law Enforcement Agency, TE-SAT 2015.
In: Europol online https://www.europol.europa.eu/latest_publications/37 p. 18. 23.

²⁵¹ EUROPOL (2016) In: EU Terrorism Situation and Trend Report online július
<https://www.europol.europa.eu/content/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2016>
p.10, 11, 15, 44, 45. Letöltés ideje: 2016. augusztus 21.

²⁵² Kyak, Mely (2015) Deutschland ist sicher. Die Zeit In: <http://www.zeit.de/kultur/2015-01/terrorismus-deutschland-kiyak-deutschstunde>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 21.

²⁵³ MTI (2016) Német miniszter: Nem erősödik a terrorveszély a menekültek miatt

In: Magyar Nemzet online július 20. <http://mno.hu/kulfold/nemet-miniszter-nem-erosodik-a-terrorveszely-a-menekultek-miatt-1352826>

Letöltés ideje: 2016. október 20.

²⁵⁴ Große Koalition winkt Anti-Terror-Gesetz durch (Update) (2016) In: Netzpolitik online június 24.
<https://netzpolitik.org/2016/grosse-koalition-winkt-anti-terror-gesetz-durch/>

Letöltés ideje: 2016. október 19.

amely azokra az erőszaktevőkre is vonatkozik, akik menekültstátusszal bírnak.²⁵⁵ Augusztusban a kancellár egy interjúban elmondta, hogy támogatja a belügyminiszter javaslatát egy új jogszabály megalkotására, ami a szociális hálózatok, szociális média megfigyelésére vonatkozik.²⁵⁶ Nemcsak biztonsági, hanem társadalompolitikai kérdéskörbe tartozik a burka viselése: pontos iránymutatás alapján, egyedi esetekben kívánja Angela Merkel megtiltani ennek hordását, mert az általános tiltás sértene a vallásszabadságot. Az etnikailag, kulturálisan és ideológiailag is sokszínűvé vált Németországban minél árnyaltabb a kötődés a vallások között, annál stabilabb a kapcsolat, mélyebb a kölcsönös megértés – ez a kancellár meggyőződése.²⁵⁷

Összegzés

2015 szeptembere óta az Európai Unió kül- és biztonságpolitikájának a német kancellár a stratégiai vezetője. Diplomáciai tárgyalásain globális érdekeket is érvényesít, népszerűsége és a CDU-CSU népszerűsége ismét emelkedik.²⁵⁸ Ezt csak növelheti a tervezett új nyugdíjcsomag elfogadása Németországban. Az október közepén végzett közvélemény kutatás szerint a megkérdezettek 66%-a vallotta azt, hogy egy új uniós fejlesztési - és gazdaságpolitika Afrikában elejét veheti egy újabb, Európát célzó migrációs hullámnak.²⁵⁹ A menekülthullámoknak dinamikájuk van. A kétségbeesett emberek

In: Deutscher Bundestag online <http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/18/087/1808702.pdf>

Letöltés ideje: 2016. október 19.

²⁵⁵ Germany rape law: 'No means No' law passed (2016)

In: BBC online július 7. http://www.bbc.com/news/world-europe-36726095?ocid=socialflow_facebook&ns_mchannel=social&ns_campaign=bbcnews&ns_source=facebook

Letöltés ideje: 2016. október 19.

²⁵⁶ Reuter, Markus (2016) Bundeskanzlerin Merkel kündigt neue Gesetze zur Überwachung sozialer Netzwerke an In: Netzpolitik online augusztus 18.

<https://netzpolitik.org/2016/merkel-spricht-sich-fuer-de-maizieres-ueberwachungsoffensive-aus/>
Letöltés ideje: 2016. október 19.

Gesetzenwurf (2016) Deutscher Bundestag In: Bundestag online június 7.
<http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/18/087/1808702.pdf>

Letöltés ideje: 2016. október 20.

²⁵⁷ Merkel gegen Verbot von Vollverschleierung (2016) In: Die Zeit online szeptember 14.
<http://www.zeit.de/politik/deutschland/2016-09/angela-merkel-burka-verbot-ablehnung>

Letöltés ideje: 2016. október 20.

²⁵⁸ Politbarometer Oktober (2016) In: Forschungsgruppe online október 14.
<http://www.forschungsgruppe.de/Aktuelles/Politbarometer/>

Letöltés ideje: 2016. október 23.

²⁵⁹ Dettemer, Markus, Sauga, Michael (2016) Merkel macht Rente zur Chefsache

elindulnak, és tömegek követik őket. A migrációs láncnak azok is részeivé válnak, akik nem háborúból menekülnek, hanem egy jobb életben reménykednek, ezért elhagyják az otthonukat. A nemzetközi közösségek – tanulva az elmúlt évek és évtizedek elhibázott politikai döntéseiből – preventív megoldásokkal igyekeznek elejét venni az iraki felszabadító hadműveletek miatt prognosztizált kihívásoknak és a humanitárius katasztrófának. Egyetérttek a magyar származású, Egyesült Államokban élő szociológia professzorral, aki szerint erkölcsi és jogi kötelességünk a menekülteket befogadni, a migránsokat pedig gazdasági érdek alapján, válogatás után fogadhatják be az országok. A morális pánikkeltés felelőtlen, a következményekkel hosszú távon nem számoló kormányzást jelent.²⁶⁰

A terrorpercepció és a terrorfenyegetettség is nőtt az elmúlt években Európában, de a terror nem a menekültekkel érkezett. Az Egyesült Államok Nemzeti Terrorellenes Központja a magányos elkövetőkben látja a legnagyobb veszélyt Nyugat-Európában; több esetben bebizonyosodott, hogy Szíriában kiképzett harcosok a merénylők, detektálásuk nagy kihívást jelent.²⁶¹ A nemzetközi közösségek előtt álló feladatok a következők: konszenzuson alapuló válságmenedzsment, a társadalmi destabilizáció megakadályozása és felszámolása, uniós és ENSZ hatóságok tevékenysége a válságócokban, és mindenekelőtt tiszta, egyértelmű kommunikáció a reményt veszítettek felé. Végül, mindezek alapja: türelem, mert ezek a folyamatok évekig is eltarthatnak.

In: Der Spiegel online október 23. <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/angela-merkel-macht-rente-zur-chefsache-a-1117774.html>

Letöltés ideje: 2016. október 23.

²⁶⁰ Szöke Dániel (2016) Egy morális pánik sokkal veszélyesebb, mint egy mecset Zuglóban, vagy egy imám a Parlamentben In: 444.hu online október 2. <http://444.hu/2015/10/02/ez-a-moralis-panik-sokkal-veszelyesebb-mint-egy-mecset-zugloban-vagy-egy-imam-a-parlamentben>

Letöltés ideje: 2016. október 20.

²⁶¹ Rasmussen, J. Nicholas (2016) Hearing before the Senate Homeland Security Governmental Affairs Committee „Fifteen years after 9/11: Threats to the Homeland” HOMELAND”In: National Counterterrorism Center online szeptember 27. https://www.nctc.gov/docs/NCTC_SFR_%209-27-16_SHSGAC.pdf p.4. Letöltés ideje: 2016. október 24.

5. Következtetés: Szemlélet- és sebességváltás a német és az európai uniós bevándorlás politikában

Európa kezéből kicsavarni a fegyvert, a németeket kontroll alatt tartani, és gazdasági érdekközösséget létrehozni – ez volt a célja a második világháború után Európát mentő és újjáépítő politikusoknak.²⁶² Németország identitásának is újjá kellett születnie. Az 1950-es és az 1960- as években külföldről toborzott vendégmunkások egy olyan országban kíséreltek meg gyökeret verni, ahol akkor kezdtek kirobbanni – és máig tartanak – a múlt és a nemzeti identitás körüli heves viták.²⁶³ Tudatosan felépített integrációs politika évtizedekig nem volt jellemző Németországban. Korszakváltást jelentett ebben is 1989. november 9. – a berlini fal leomlása világszerte a demokrácia egyik szimbólumává vált.²⁶⁴ A dolgozatom mottójának választott idézet Angela Merkeltől már erre az új történelmi korszakra mutat. Csak így nyílt lehetőség egy Kelet-Németországban felnőtt fizikus számára, hogy tehetségét, érzékenységét kamatoztatva, és kapcsolatrendszerét felhasználva a XXI. századi geopolitika egyik meghatározó aktora lehessen. Az Európai Unió alapértékeinek – emberi méltóság, szabadság, demokrácia, egyenlőség, jogállamiság és az emberi jogok tisztelete²⁶⁵ – kiterjesztése szinte az egész kontinensre biztonságpolitikai kérdés is volt az 1990-es évektől. A korábbi NDK állampolgárai az országegyesítés után, néhány éven belül az Európai Unió állampolgárai lettek a belső migrációnak köszönhetően. Az 1990-es években főképp a balkáni háborúk, majd 2004-től az Unió keleti bővítése miatt kellett szigorítania Berlinnek a bevándorlás politikáján. De a nagy kérdés, a több millió török/kurd integrálására még nem alakítottak ki politikai irányvonalat sem. Az Iszlám Konferenciák elindították ugyan a párbeszédet, stratégiai irányvonalak kijelölése is megtörtént, de akkorra már az első- és másod-generációs bevándorlók szegregáltan éltek, párhuzamos társadalmat alakítottak ki. A 2015-ös migrációs hullám nélkül is megoldandó feladat volt az integrálásuk.

²⁶² Leonard, Mark (2006) Miért Európa diktálja a tempót a XXI. században? Napvilág Kiadó, Budapest p. 26-29.

²⁶³ „Németország múltja nem akar történelemmé válni.” Ernst Note In: Fulbrook, Mary (1999) A német nemzeti identitás a holokauszt után. Helikon Kiadó, 2001. p. 18-19.

²⁶⁴ Leonard, Mark (2006) Miért Európa diktálja a tempót a XXI. században? Napvilág Kiadó, Budapest p. 106.

²⁶⁵ Emberi jogok (2016) In: Európai Unió szakpolitikai területei online https://europa.eu/european-union/topics/human-rights_hu

Csaknem egy éven át tartó kutatómunkámban beigazolódott az első hipotézisem:

1. *A lelkes lányának külpolitikai szemlélete a keresztény emberkép. Eszményképe a berlini légi híd.*²⁶⁶

A merkeli valóság nem nélkülözi az ideológiát, tartást pedig a hit ad hozzá.²⁶⁷ Le kell szögezni, hogy nem szentimentalizmusa miatt nyitotta meg a határokat. Az euró válság és az ukrán krízis után valakinek dönteni kellett: Angela Merkel megakadályozta, hogy humanitárius katasztrófa következzen be Európában. A berlini légi híd emléke a hidegháború legnemesebb időszakát idézi fel. Emberi életekért és (keresztény) értékekért küzdöttek, sokkal többről volt szó, mint ideológiák harcáról. A menekültválság sem a kereszténység és az iszlám összecsapása, hanem következménye sok elhibázott politikai döntésnek, az érzéketlenség, a felelősség fel nem vállalásának a nyugati democráciákban.

Második hipotézisemet is alátámasztották a tények és a kutatási adatok:

2. *Kényszerpályán a német gazdaság, szükség van a munkaerőre. Kimutatható az összefüggés a munkaerő igény és a bevándorlási politika között.*

Ez a kérdés vizsgálható úgy is, hogy ki a menekült és ki a gazdasági bevándorló. Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy nem feltétlen a válságkörzetekből, idegen kultúrákból érkezők jelentik a legjobb munkaerőt. Ld. 3.5. fejezet: a teljes német munkaerőpiac munkaerőhiánnyal küzd. A bevándorlók integrálása, (át)képzése több mint egy évtizedet vehet igénybe, Berlin erre is kidolgozott egy struktúrát, elfogadták az integrációs törvényt, megkezdték az integrációs oktatást. A 2016. szeptember végén közzétett amerikai statisztikai számítások alapján 2025-re 80 millió alá csökken a népesség Németországban,

²⁶⁶ Alexander, Robin - Bewarder, Manuel (2016) „Das Geld aus Europa ist kein schmutziger Deal“ In: Die Welt online március 16. <http://www.welt.de/politik/deutschland/article153370532/Das-Geld-aus-Europa-ist-kein-schmutziger-Deal.html>

Letöltés ideje: 2016. 07.11.

²⁶⁷ „Krisztusnak lenni nemcsak egy mentőövet jelent a nehéz helyzetekben.... , kreatív erőt a különböző életrészekben, hogy ötleteket mozgásba lendíthessek, és változásokat hozzak.” Das Christusbekenntnis als innerer Kompass (2015) In: Sonntagsblatt, Evangelische Wochenzeitung online <http://www.sonntagsblatt.de/archiv01/36/woche3.htm>

Letöltés ideje: 2016. július 26.

de a várható élettartam 82 évre emelkedik. A migrációs ráta, a minden 1000 főre jutó migráns 2 főre emelkedik a jelenlegi 1-ről.²⁶⁸

Harmadik hipotézisem is helytállónak bizonyult, mert a német kancellár személye, mint Brand (Márka) nemcsak Németországban, hanem az Európai Unióban is irányadó:

3. *Az Angela Merkel Brand meggyőződést és kitartást jelent Németországban és az Európai Unióban. A márka további építésében már nem csak az állandóságot, a német gazdaság erejét, világgpiaci pozícióját célszerű kiemelni, stratégia lehet a változásra hajlandó, önmagával is versenyképes kancellár imázsa.*

Eddigi tanulmányaim alapján elmondható, hogy sem politológusok, sem szociológusok, sem pszichológusok nem tudtak egyértelmű választ adni arra, hogy kit takar az Angela Merkel Brand. Abban egyetértetek, hogy egyedi politikai jelenség. Döntésem, miszerint a német kancellár nemzetközi bizalomépítési stratégiáját bevándorlás politikáján keresztül tekintetem át, politikai, gazdasági és teológiai vizsgálódáshoz vezetett. Mindezt relevánsnak tekintem, mert a kancellár egy evangélikus lelkész lánya, aki a katolikus CDU elnökeként harmadik kancellári ciklusában kormányozza Európa vezető gazdaságát. Bár egy lelkész házában felnőni nem jelenti azt, hogy az ember hívő lesz,²⁶⁹ de aki a Bibliával megismerkedik, érzékenyebb a világ eseményeire, és igaz, hogy személyiség típustól eltérően, mégis több felelősséget érez az elesettek iránt. Vizsgálataim eredményei arra is választ adnak, hogy az Angela Merkel Brand mit jelent magának a kancellárnak, Németországnak és az Európai Uniónak. Ha Angela Merkel szemszögéből tekintek erre a márkára, azt mondhatom, hogy hűség, bizalom, kitartás, racionalitás és lelkiismeret. Egy olyan márkáról van szó, amelynek új arculatához (Ld. 3. fejezet, Összegzés.) a német állampolgárok egy részének még hozzá kell szoknia. Az Angela Merkel Brandnek már nem csak Németországban van értéke, de az Európai Unióban – meglátásom szerint – elsősorban a német gazdaság erejében bíznak egyelőre.²⁷⁰ Kivárnak,

²⁶⁸ Demographic Overview - Custom Region - Germany (2016) In: Census online <http://www.census.gov/population/international/data/idb/region.php?N=%20Results%20&T=13&A=separate&RT=0&Y=2014&R=134&C=GM> Letöltés ideje: 2016. október 30.

²⁶⁹ Reuth, Ralf Georg - Lachmann, Günther (2013) Das erste Leben der Angela Merkel. Piper Kiadó, München p. 18.

²⁷⁰ Szárnyalnak a német cégek (2016) In: Tőzsdefórum online október 27. <http://www.tozsdeforum.hu/tozsde/reszvenyiac/szarnyalnak-a-nemet-cegek-74287.html>

hogy el lehessen mondani - egy magyar újságíró szavaival élve - „...a kancellár történelmi helyét ki lehet jelölni... Németország megbirkózott a feladattal.”²⁷¹

Angela Merkel bizalomépítési stratégiájának a lényege az, hogy nem bízta másra a megoldandó feladatot – nagyon kevés emberben bíz, önmagában igen –, ő maga teszi fel vagy válaszolja meg a döntő kérdést; megvizsgálja, mi az, ami működik, mi a közös tárgyalópartnerei és saját álláspontjában, rámutat a közös, tehát nem csak a német érdekekre, igyekszik megtalálni a közös célt, mert csak utána tudnak elindulni együtt ugyanazon az úton. A kancellár akkor is elindul, ha hosszú az út. A tárgyalások politikai érzékére épülnek Németországban és külföldön is. Politikai holdudvara sem Németországban, sem pedig az Unióban nem változott jelentősen. Ellenfelei már nem beszélhetnek szenvedély nélküli, merkelező, mindig kivárá kormányfőről. 2015 óta éppen a menekültek iránti merkelező szenvedély az, ami elfogadhatatlan számos német és európai politikusnak, de igyekeznek felvenni a német kancellár tempóját, követni az új irányelveket.²⁷² A 2016 őszén Pozsonyban elindított új, bizalomépítési találkozók csúcspontja az Európai Unió 60. születésnapján, 2017 márciusában, Rómában várható.²⁷³

Munkám során újabb kérdések merültek fel, amelyek további kutatásokra irányítják a figyelmemet:

Milyen irányban halad a szekuláris állam a migrációval is összefüggésbe hozható deszekularizációs folyamatok következtében?

Mi a szerepe a vallásdiplomáciával foglalkozó szakembereknek szupranacionális és nemzeti szinten?

²⁷¹ Gergely Márton (2016) Birkóznak még, Népszabadság, Hétféje melléklet. 2016. szeptember 10. p. 13. A lap azóta megszűnt.

²⁷² „Az EU arra is törekedni fog, hogy partnerséget alakítson ki azokkal az országokkal, ahonnan a menekültek és migránsok útnak indulnak. Célja, hogy emberi életet mentsen meg, növelje a hazatérések számát, lehetővé tegye, hogy a migránsok és a menekültek közelebb maradjanak hazájukhoz és hogy – az irreguláris migráció kiváltó okait felszámolando – hosszú távon elősegítse ezeknek az országoknak a fejlődését. Az uniós javaslat értelmében az EU 8 milliárd eurót szán ennek a programnak a megvalósítására.”

Az EU és a menekültválság Katalógusszám: NA-04-16-628-HU-N, pdf. p.4.
In: <http://bookshop.europa.eu/hu/the-eu-and-the-refugee-crisis-pbNA0416628/>

Letöltés ideje: 2016. október 29.

²⁷³ Bratislava EU talks bring Merkel-Hollande pact for renewal
In: BBC online szeptember 16. <http://www.bbc.com/news/world-europe-37388159>

Letöltés ideje: 2016. október 30.

A holland groningeni egyetem Vallás és Konfliktusok (online) szemináriumán José Casanova professzor²⁷⁴ arra fekteti a hangsúlyt, hogy két típusú szekuláris állam létezik: „az egyik a vallást a helyére teszi, vagyis kontrollálja, mert úgy látja a kormányzat, hogy a vallás problémát jelent a modern társadalomnak és a demokráciának. A másik, erre példa az Amerikai Egyesült Államok és India, ahol a vallás nem problémaként jelenik meg, hanem tény. Tehát egy kihívás (itt Európában is), hogy a vallási pluralizmusra hogyan reagálnak a szekuláris társadalmak, és hogyan kell modern vallási demokratikus társadalmakat felépíteni. Egyre inkább e felé hajlunk” – véli a professzor.²⁷⁵

A vallás nem egyenlő a konfliktusokkal. A fenti elméletnek keretet adó álláspont szerint „a vallás és a konfliktus(ok) közötti kapcsolatot nem tekinthetjük egyetemesnek, és mindig konkrét esetek alapján kell definiálnunk. A vallástudósoknak az a feladata, hogy megértsék, hogyan alakult ki egy adott konfliktus, hogyan jutott el egy társadalom oda, hogy elkerülhetetlen lett *a vallási konfliktus*. Azt is fel kell ismerni, hogy az adott országban, térségben, milyen egyéb megoldási eszközöket vetettek el különböző feladatok megoldásakor, esetleg vallási keretbe ágyaztak egy meglévő konfliktust.”²⁷⁶ Le kell szögezni, hogy okozhat feszültséget a hit, és az ennek keretet adó vallások is, de fel kell ismerni a hitben rejlő erőt is, ami válságkezelésben segítséget jelenthet, kapcsolódási pontot, ami az alapja a bizalomépítésnek. Az Európai Unió bevándorlás politikájának formálásában *főszerepet vállalt magára* a német kancellár, meggyőződésében osztozik Ferenc Pápa, és az új ENSZ főtitkár, Antonio Guterres is.

Bár még Angela Merkel nem jelentette be, hogy újra megméretteti magát a 2017. szeptemberi választáson, mégis úgy vélem, a jövőben, akár az ENSZ első emberével

²⁷⁴ Professzor José Casanova, a világon az egyik legelismertebb vallás szociológus

In: Berkley online <https://berkeleycenter.georgetown.edu/people/jose-casanova> Letöltés ideje: 2016. október 30.

²⁷⁵ Casanova, Jose (2016) Modernitás és vallás? In: University of Groningen online 3'30"-tól

<https://www.futurelearn.com/courses/religion-and-conflict/4/steps/97175> Letöltés ideje: 2016. október 20.

²⁷⁶ Buitelaar, Marjo (2016) The framing of conflict in religious terms In: University of Groningen 1'38"-tól <https://www.futurelearn.com/courses/religion-and-conflict/4/steps/97185> Letöltés ideje: 2016. október 30.

együtt, tovább formálhatja az EU kül- és biztonságpolitikai arculatát. Végül, álljon itt egy idézet, amely sarokkő lehet a megújuló Európában:²⁷⁷

„Azok a kultúrák és társadalmak, amelyeket a félelem formál, nem lesznek képesek a jövőbe kapaszkodni.”

Angela Merkel

Irodalomjegyzék

Könyvek, tanulmányok

- Bottoni, Stefano (2015) A várva várt nyugat. Kelet-Európa története 1944-től napjainkig. MTA, Budapest p. 80. 81-88, 103, 115, 159, 203-204.
- Beck, Ulrich (2013) German Europe. Polity Press, 2013. p. 45-52, 62-63.
- Dempsey, Judy (2013) Das Phänomen Merkel, Deutschlands Macht und Möglichkeiten. Körber stiftung, Hamburg p. 106 - 124.
- Fass, Daniel (2010) Muslims in Germany: From guest workers to citizens? Routledge, London p. 112-113. 117, 120. 123.
- Fischer Ferenc (2014) A kétpólusú világ 1945-1989. Dialógus Campus, Budapest 2014. p. 98-101, 106, 110. 116.
- Fulbrook, Mary (1999) A német nemzeti identitás a holokauszt után. Helikon Kiadó, 2001. p. 18-19.
- Kornelius, Stefan (2014) Angela Merkel Az életrajz, Tranz Press Kft, Budapest p. 29-33. 47-56. 64. 72-78. 82-85.
- Kis-Benedek József (2016) Dzsihadizmus, radikalizmus, terrorizmus. Zrínyi Kiadó, Budapest p. 7, 17-22. 32. 84.
- Leonard, Mark (2006) Miért Európa diktálja a tempót a XXI. században? Napvilág Kiadó, Budapest p. 26-29. 106.
- Maras, Marie-Helen (2016) A terrorizmus elmélete és gyakorlata. Antall József Tudásközpont, Budapest p. 296. 305. 311-312. 324.
- Napoleoni, Loretta (2014) Az iszlamista főnix, Az Iszlám Állam születése és a Közel-Kelet újrafelosztása. p. 11. 18. 32-33. 150-151.
- Pietsch Lajos (2014) Angela Merkel, az első. Kossuth Kiadó, Budapest p. 21 - 29. 30-31. 37- 67. 68-82.

²⁷⁷ Vick, Karl – Shuster, Simon - Calabresi, Massimo (2015) In: Chancellor of the Free World In: The Time online <http://time.com/time-person-of-the-year-2015-angela-merkel/>
Letöltés ideje: 2016. október 1.

Reuth, Ralf Georg – Lachmann, Günther (2013) Das erste Leben der Angela Merkel, Piper Kiadó, München

p. 7-9. 18-23. 32. 143, 191. 146-147. 200-203. 215. 288-289.

Saját jegyzet, Külügyi- és Külgazdasági Intézet 2016. április 19.

Scramm, Julia (2016) Fifty shades of Merkel. Hoffmann und Campe p. 9, 127, 219.

Saját dolgozat. (2016) Bízni vagy nem bízni. Ez itt a kérdés. Regionális instabilitás – Európai Unió. Globális kérdések, globális világ kurzus. Zsigmond Király Egyetem 2015/2016. 2. félév p. 10. 15-16.

Tomka János – Bögel György (2010) Vezetés egykor és most. A Biblia és a menedzsment. Nemzeti tankönyvkiadó, Budapest p. 53 – 66.

Online források

Alexander, Robin - Bewarder, Manuel (2016) „Das Geld aus Europa ist kein schmutziger Deal“ In: Die Welt online március 16.

<http://www.welt.de/politik/deutschland/article153370532/Das-Geld-aus-Europa-ist-kein-schmutziger-Deal.html>

Letöltés ideje: 2016. július 11.

Abgelehnte Asylanträge Zahl der Abschiebungen steigt stark an. (2016) In: Wirtschafts Woche online június 1. <http://www.wiwo.de/politik/deutschland/abgelehnte-asylantraege-zahl-der-abschiebungen-steigt-stark-an-/13675614.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 22.

Aktion Deutschland Hilft e.V. online (2016) In: <https://www.aktion-deutschland-hilft.de/de/fachthemen/>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 20.

Amalia Heyer, Julia - Müller, Peter - Neukirch, Ralf - Pauly, Christoph - Pfister, René - Schult, Christoph (2016) How Merkel Has Gambled Away Her EU Power In: Der Spiegel online <http://www.spiegel.de/international/europe/refugee-crisis-policies-have-merkel-on-defensive-in-europe-a-1081820.html>

Letöltés ideje: 2016. október 11.

Anzahl der muslimischen Moscheen und Gebetsräume in Deutschland im Jahr 2009 In: Das Statistik Portal

<http://de.statista.com/statistik/daten/studie/72323/umfrage/muslimische-moscheen-und-gebetsraeume-in-deutschland/>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 17.

Anzahl der Asylanträge (insgesamt) in Deutschland von 1995 bis 2016 (2016)

In: Deutsche Statista – Das Statistik-Portál (2016) online

<http://de.statista.com/statistik/daten/studie/76095/umfrage/asylantraege-insgesamt-in-deutschland-seit-1995/>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 18.

Anzahl der Ausländer in Deutschland nach Herkunftsland in den Jahren 2014 und 2015 In: Deutsche Statista – Das Statistik-Portal

<https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1221/umfrage/anzahl-der-auslaender-in-deutschland-nach-herkunftsland/>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 22.

Antwort der Bundesregierung auf die Kleine Anfrage der Abgeordneten Beate Müller-Gemmeke, Luise Amtsberg, Corinna Rüffer. Vergütung und Arbeitsbedingungen von Lehrkräften in Integrationskursen (2016) In: Deutscher Bundestag online május 17.

<http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/18/084/1808476.pdf> p.9.

Letöltés ideje: 2016. szeptember 22.

Arbeitsgelegenheiten für Flüchtlinge (2016) In: Die Bundesregierung online.

<https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2016/05/2015-05-25-arbeitsgelegenheiten.html;jsessionid=9B7F11C0FC1DFC2B4A53FED3525CE682.s4t1?nn=694676>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 21.

Arbeitsgemeinschaft Christlicher Kirchen in Deutschland (2016) online In:

<http://www.oekumene-ack.de/ueber-uns/>

Letöltés ideje: 2016. november 1.

Arbeitslosenzahl in Deutschland von September 2015 bis September 2016 (in Millionen) (2016) In: Deutsche Statista online

<https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1319/umfrage/aktuelle-arbeitslosenzahl-in-deutschland-monatsdurchschnittswerte/>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 28.

Asylum and the European Union - The Dublin Regulations (2016) In: Migrationwatchuk online február 11. <https://www.migrationwatchuk.org/briefing-paper/374>

Letöltés ideje: 2016. október 22.

Austria wants Turkey-style refugee deal with Egypt In: Euobserver online szeptember 20.

<https://euobserver.com/tickers/135156>

Letöltés ideje: 2016. október 16.

A viszonzást nem váró, cselekvő szeretet: Pál apostol Korintusiakhoz írt első levele: 13. fejezet (2016) In: Bible.com <https://www.bible.com/hu/bible/198/1co.13>

Letöltés ideje: 2016. október 2.

Az EU és a menekültválság Katalógusszám: NA-04-16-628-HU-N, pdf. p.4.

In: <http://bookshop.europa.eu/hu/the-eu-and-the-refugee-crisis-pbNA0416628/>

Letöltés ideje: 2016. október 29.

Beermann, Matthias (2016) "Mehr deutsches Militär für Europa" In: RP online március 31.

<http://www.rp-online.de/politik/ausland/alain-juppe-will-francois-hollande-abloesen-mehr-deutsches-militaer-fuer-europa-aid-1.5868846>

Letöltés ideje: 2016. október 17.

Blossfeld, Hans-Peter - Bos, Wilfried - Daniel, Hans-Dieter - Hannover, Bettina - Köller, Olaf - Lenzen, Dieter - Roßbach, Hans-Günther - Seidel, Tina - Tippelt, Rudolf - Ludger Wößmann (2016) Integration durch Bildung. Migranten und Flüchtlinge in Deutschland, Waxmann, Münster. 2016. http://www.aktionsrat-bildung.de/fileadmin/Dokumente/ARB_Gutachten_Integration_gesamt_mit_Cover.pdf.

p. 72-77.

Letöltés ideje: 2016. október 1.

Bonhoeffer: Isten szolgálja (2016) In: port.hu, Fidélió Média Kft.
http://www.port.hu/bonhoeffer:isten_szolgaja_bonhoeffer:agent_of_grace/pls/w/films फिल्म_page?i_film_id=58063

Letöltés ideje: 2016. július 25.

Borbás Barna (2015) Élete egyik legtaktikusabb beszédét mondta el ma Angela Merkel

In: Válasz online. december 14. <http://valasz.hu/vilag/elete-egyik-legtaktikusabb-beszedet-mondta-el-ma-angela-merkel-116569>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 13.

Bratislava EU talks bring Merkel-Hollande pact for renewal

In: BBC online szeptember 16. <http://www.bbc.com/news/world-europe-37388159>

Letöltés ideje: 2016. október 30.

Brettfeld, Katrin– Wetzels, Peter (2007) Muslime in Deutschland report In: bmi.bund.de online 2007 július

<https://www.bmi.bund.de/cae/servlet/contentblob/139732/publicationFile/14975/Muslime%20in%20Deutschland.pdf> p. előszó, 140-144, 499-501.

Letöltés ideje: 2016. augusztus 6.

Brückner, Gunter (2015) 8.2 million foreigners in Germany at the end of 2014 (2015) In: Statistisches Bundesamt online március 16. In: Statistisches Bundesamt online március 16. https://www.destatis.de/EN/PressServices/Press/pr/2015/03/PE15_097_12521.html

Letöltés ideje: 2016. szeptember 8.

Buitelaar, Marjo (2016) The framing of conflict in religious terms In: University of Groningen 1'38"-tól <https://www.futurelearn.com/courses/religion-and-conflict/4/steps/97185>

Letöltés ideje: 2016. október 30.

Buchstab, Günter (2016)

1945-1949: Gründungsphase der CDU. In: Konrad Adenauer Stiftung online

<http://www.kas.de/wf/de/71.8753/>

Letöltés ideje: 2016. július 27.

Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (2012) In:
<http://www.bamf.de/DE/Willkommen/Einbuengerung/WasEinbuengerungstest/waseinbuengerungstest-node.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 4.

Bundeskanzlerin beklagt über fehlendes Wissen über Christentum. (2015). In: Die Zeit online január 15. <http://www.zeit.de/politik/deutschland/2015-01/angela-merkel-christentum-islam-islamisierung>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 27.

Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend (2016) In:

<http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/Ministerium/geschichte.html>

Letöltés ideje: 2016. július 26.

Bundesministerium des Innern (2006) in:

http://www.bmi.bund.de/SharedDocs/Reden/DE/2006/09/bm_bt_regierungserklaerung_zur_islamkonferenz.html

Letöltés ideje: 2016. augusztus 3.

Büro Bundeskanzler a.D. Gerhard Schröder (2003) In: <http://gerhard-schroeder.de/startseite/reformen/>

Letöltés ideje: 2016. július 28.

Bundesregierung online (2016) In:

https://www.bundesregierung.de/Webs/Breg/DE/Bundesregierung/BeauftragtefuerIntegration/amtPerson/lebenslauf/_node.html

Letöltés ideje: 2016. augusztus 7.

Bundeszentrale für politische Bildung (2015) In: Das Jahr 2015: Flucht und Flüchtlinge im Fokus – ein Rückblick 2015 december, p. 6-7.

<http://www.bpb.de/gesellschaft/migration/kurz dossiers/217367/das-jahr-2015-ein-rueckblick?blickinsbuch>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 18.

Casanova, Jose (2016) Modernitás és vallás? In: University of Groningen online 3'30"-tól

<https://www.futurelearn.com/courses/religion-and-conflict/4/steps/97175>

Letöltés ideje: 2016. október 20.

CDU-Parteitag: Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel am 14.12.2015 (2015) In:

<https://www.youtube.com/watch?v=atZGGDvK4uE> 19'36 és 59 perctől

Letöltés ideje: 2016. szeptember 10.

Central Intelligence Agency (2016) In:

<https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/gm.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 20.

Ceylan, Yeginlu (2016) Refugees pour out of Turkey once more as Deal with Europe falters In: The New York Times online szeptember 14.

http://www.nytimes.com/2016/09/15/world/europe/turkey-syria-refugees-eu.html?_r=0

Letöltés ideje: 2016. október 17.

Chrisafis, Angelique (2016) Nicolas Sarkozy declares candidacy for French presidential election In: The Guardian online augusztus 22.

<https://www.theguardian.com/world/2016/aug/22/nicolas-sarkozy-declares-candidacy-french-presidential-election>

Letöltés ideje: 2016. október 17.

Christian Aid Program Irak (2016) In: Capni online www.capni-iraq.org

Letöltés ideje: 2016. október 19.

Christides, Giorgos - Heyer, Julia Amalia - Mayr, Walter - Müller, Peter - Neukirch, Ralf - Neumann, Conny - Pfister, René , Puhl, Jan - von Rohr, Mathieu - Scheuermann, Christoph (2016)

Churches' Commission for Migrants in Europe (2016) online In: <http://www.ccme.be/>

Letöltés ideje: 2016. november 1.

Church&Peace (2016) online In: <http://www.church-and-peace.org/board.html>

Letöltés ideje: 2016. november 1.

Refugee Crisis Pushes Europe to the Brink In: Der Spiegel online

<http://www.spiegel.de/international/europe/border-closures-spell-refugee-back-up-in-greece-a-1080643.html>

Letöltés ideje: 2016. október 11.

Conference of European Churches online (2016) In: National Councils of Churches

<http://www.ceceurope.org/national-councils-of-churches/>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 23.

Csiki Tamás – Justh Krisztina (2010) Az iszlám Európában, Nemzet és Biztonság Biztonságpolitikai Szemle, III. évf. 2010/10. p. 42-43. In:

http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/csiki_tamas_justh_krisztina-az_iszlam_europaban_integracio_vagy_konfliktus.pdf

Letöltés ideje: 2016. szeptember 5.

Das Christusbekenntnis als innerer Kompass (2015) In: Sonntagsblatt, Evangelische Wochenzeitung online <http://www.sonntagsblatt.de/archiv01/36/woche3.htm>

Letöltés ideje: 2016. július 26.

Das ist die großartige Antwort von Angela Merkel auf die Islam Angst eines besorgten Bürgers (2015) In: <https://www.youtube.com/watch?v=DE6IKihOyo0> 2'28" tól

Letöltés ideje: 2016. szeptember 10.

Das Jahr 2015: Flucht und Flüchtlinge im Fokus- ein Rückblick. In: Bundeszentrale für politische Bildung online 2015 december, p. 6-8.

<http://www.bpb.de/gesellschaft/migration/kurzdoossiers/217367/das-jahr-2015-ein-ruueckblick?blickinsbuch>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 18.

Das Kyoto Protokoll wird beschlossen (1997) In: Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz, Bau und Reaktorsicherheit <http://www.bmub.bund.de/bmub/30-jahre-bmub/chronik/>

Letöltés ideje: 2016. július 26.

Dearden, Lizzie (2015) Palestinian girl defends Angela Merkel after crying during deportation speech. Independent online. In: independent online július 17.

<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/palestinian-girl-defends-angela-merkel-after-crying-during-deportation-speech-10397554.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 13.

Demographic Overview - Custom Region - Germany (2016) In: Census online <http://www.census.gov/population/international/data/idb/region.php?N=%20Results%20&T=13&A=separate&RT=0&Y=2014&R=134&C=GM>

Letöltés ideje: 2016. október 30.

Dempsey, Judy (2013) Merkel's unfinished business, Why Germany needs to act strategically, Carnegie Europe (2013. szeptember)

http://carnegieendowment.org/FILES/MERKEL_UNFINISHED_BUS_2.PDF p.7.

Letöltés ideje: 2016. augusztus 16.

Dempsey, Judy (2016) Putin by Merkel In: Carnegie Europe online október 20.

<http://carnegieeurope.eu/strategieurope/?fa=64906>

Letöltés ideje: 2016. október 21.

Der Bundespraesident online (2010) In:

http://www.bundespraesident.de/SharedDocs/Reden/DE/Christian-Wulff/Reden/2010/10/20101003_Rede.html

Letöltés ideje: 2016. augusztus 6.

Der Islam in Deutschland seit dem 11. September (2011) In: ZDF online szeptember 11.

<http://www.zdf.de/forum-am-freitag/der-islam-in-deutschland-seit-dem-11.-september-5409542.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 16.

Dettemer, Markus, Sauga, Michael (2016) Merkel macht Rente zur Chefsache

In: Der Spiegel online október 23. <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/angela-merkel-macht-rente-zur-chefsache-a-1117774.html>

Letöltés ideje: 2016. október 23.

Deutscher Bundestag Drucksache 18/8702 18. Wahlperiode (2016)

In: Deutscher Bundestag online június 7.

<http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/18/087/1808702.pdf>

Letöltés ideje: 2016. október 19.

Deutscher Bundestag (2010) I. Die Grundrechte

In: Deutscher Bundestag online szeptember 2.

https://www.bundestag.de/bundestag/aufgaben/rechtsgrundlagen/grundgesetz/gg_01/24512_2

Letöltés ideje: 2016. július 30.

Deutscher Bundestag (2010) VI. Die Bundesregierung

In: Deutscher Bundestag online szeptember 2.

https://www.bundestag.de/bundestag/aufgaben/rechtsgrundlagen/grundgesetz/gg_06/24513_6

Letöltés ideje: 2016. július 30.

Deutscher Bundesregierung (2014) online In:

<https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2014/04/2014-04-07-staatsangehoerigkeit.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 20.

Deutschland: Türkische Migranten, Armut, Studie, Zentrum für Türkeistudien (2016) In: Migrations net recht online <http://www.migrationsrecht.net/nachrichten-wirtschaft-arbeit-und-soziales/194-deutschland-tsche-migranten-armut-studie-zentrum-fistudien.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 30.

Deutschland wird Deutschland bleiben – mit allem, was uns lieb ist. (2016) In: Die Welt online szeptember 7.

<https://www.welt.de/politik/deutschland/article157973764/Deutschland-wird-Deutschland-bleiben-mit-allem-was-uns-lieb-ist.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 22.

Die Bundesregierung (2016) In: Bundesregierung online

Flucht und Asyl: Fakten und Hintergründe (2016) In: Bundesregierung online

https://www.bundesregierung.de/Webs/Breg/DE/Themen/Fluechtlings-Asylpolitik/4-FAQ/function/glossar_catalog.html?nn=1419512&lv2=1663008

Letöltés ideje: 2016. szeptember 30.

Die Reform des Staatsangehörigkeitsrechts und das neue Einbürgerungsrecht (2007)

Bundeszentrale für politische Bildung In: bpb.de május 15.

<http://www.bpb.de/gesellschaft/migration/dossier-migration/56483/einbuengerung>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 4.

Donahue, Patrick - Arkhipov, Ilya (2016) Specter of Sanctions Hangs Over Russia as Merkel Hosts Putin In: Bloomberg online október 19.
<http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-10-18/merkel-to-meet-putin-for-four-way-ukraine-peace-talks-in-berlin>

Letöltés ideje: 2016. október 21.

Dr. Angela Merkel Biografie (2016) In: Deutscher Bundestag online
https://www.bundestag.de/bundestag/abgeordnete18/biografien/M/merkel_angela/258788
 Letöltés ideje: 2016. július 25.

Draft 2016 budget and financial plan to 2019: no new debt (2015) Federal Ministry of Finance

In: Bundes Finanzministerium online június 1.
 1. <http://www.bundesfinanzministerium.de/Content/EN/Pressemitteilungen/2015/2015-07-01-draft-2016-budget-financial-plan-to-2019.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 30.

Dustmann, Christian - Fitzenberger, Bernd - Schönberg, Uta - Spitz-Oener, Alexandra (2014) From Sick Man of Europe to Economic Superstar: Germany's Resurgent Economy†

In: Journal of Economic Perspectives – Volume 28 (2014) Winter 2014/1
<http://pubs.aeaweb.org/doi/pdfplus/10.1257/jep.28.1.167> p.1, 167-188.

Letöltés ideje: 2016. július 29.

Einigung über Rettungspaket für Hypo Real Estate (2008)

Frankfurter Allgemeine Zeitung online október 6. In:
<http://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/finanzkrise-einigung-ueber-rettungspaket-fuer-hypo-real-estate-1708816.html>

Letöltés ideje: 2016. július 30.

Emberi jogok (2016) In: Európai Unió szakpolitikai területei online
https://europa.eu/european-union/topics/human-rights_hu

Letöltés ideje: 2016. október 29.

Entscheidungen über Asylanträge in Deutschland im Jahr 2016 (2016) online. In: Deutsche Statista – Das Statistik-Portál
<https://de.statista.com/statistik/daten/studie/197906/umfrage/entscheidungen-ueber-asylantraege-in-deutschland/>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 22.

ENSZ Menekültügyi Főbiztosság In: Refugees/Migrants Emergency

Response - Mediterranean <http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php>

Letöltés ideje: 2016. október 28.

epd (2016)16 Mal mehr Kirchen als Moscheen in Deutschland

In: Redaktion Qantara.de Qantara online július 14. <https://de.qantara.de/content/16-mal-mehr-kirchen-als-moscheen-in-deutschland>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 17.

EU Blue card network (2016) In: apply.eu <https://www.apply.eu/>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 7.

EU Blue card FAQs (2016) In: Federal Office for Migration and Refuges online <http://www.bamf.de/EN/Infothek/FragenAntworten/BlaueKarteEU/blaue-karte-eu-node.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 7.

EUR-Lex, Access to European Union law (2013) In: eur-lexeuropa online július 26. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0604>

Letöltés ideje: 2016. október 22.

EUR-Lex Access to European Union Law (2009) In:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3A133020>

Letöltés ideje: 2016. október 12.

EU Regional Trust Fund in Response to the Syrian Crisis (2016)

In: European Commission, European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations online http://ec.europa.eu/enlargement/neighbourhood/countries/syria/madad/index_en.htm

Letöltés ideje: 2016. október 19.

European Council conclusions, 20-21 October 2016 (2016) In: European Council online október 20. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/10/21-european-council-conclusions/>

p. 1, 3, 4, 8

Letöltés ideje: 2016. október 21.

European Council, 15/10/2015 (2015) In: Council of the European Union online

<http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/european-council/2015/10/15-16/>

Letöltés ideje: 2016. október 11.

Europol – European Law Enforcement Agency, TE-SAT 2015.

In: Europol online https://www.europol.europa.eu/latest_publications/37

p.18, 23.

EUROPOL (2016) In: EU Terrorism Situation and Trend Report online július <https://www.europol.europa.eu/content/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2016> p.10, 11, 15, 44, 45.

Letöltés ideje: 2016. augusztus 21.

Europe's murky deal with Turkey (2016) In: Economist online május 28.
<http://www.economist.com/news/europe/21699466-eu-gambling-its-reputation-secure-its-borders-europes-murky-deal-turkey>

Letöltés ideje: 2016. október 12.

EU to sign off on 1 billion euro aid pledge to Afghanistan (2016) In: Deutsche Welle online október 4. <http://www.dw.com/en/eu-to-sign-off-on-1-billion-euro-aid-pledge-to-afghanistan/a-35950443>

Letöltés ideje: 2016. október 17.

EU-Turkey statement, 18 March 2016 (2016) In: Council of the European Union online
<http://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/>

Letöltés ideje: 2016. október 11.

EUwork recruitment (2016) In: <http://www.euwork.hu/kulfoldi-munka/nemetmunka.euwork.hu>

Letöltés ideje: 2016. október 5.

Feldenkirchen, Markus - Pfister, René (2016) The Isolated Chancellor What Is Driving Angela Merkel? In: spiegel online január 25.
<http://www.spiegel.de/international/germany/why-has-angela-merkel-staked-her-legacy-on-the-refugees-a-1073705.html>

Letöltés ideje: 2016. október 4.

Feldenkirchen, Markus - Pfister, René (2015) Why has Angela Merkel staked her legacy on refugees Der Spiegel online. In: Der Spiegel online január 25.
<http://www.spiegel.de/international/germany/why-has-angela-merkel-staked-her-legacy-on-the-refugees-a-1073705.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 2.

Ferenc Pápa a Károly-díj átvételekor: A régi gyökerekből új humanizmust! (2016) In: Magyar Kurír online május 6. <http://www.magyarkurir.hu/hirek/ferenc-papa-karoly-dij-atvetelekor-regi-gyokerekbol-uj-humanizmust>

Letöltés ideje: 2016. október 17.

Four in five foreigners in Germany are from Europe (2015) In: Statistisches Bundesamt online január 16.
<https://www.destatis.de/EN/FactsFigures/InFocus/Population/Foreigners.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 8.

Főtitkár, MEÖT; az Európai Egyházak Konferenciája brüsszeli szervezet Egyházak Nemzeti Bizottságának magyarországi delegáltja, a magyar Országos Doktori Tanács tagja, kutatási terület: nemzetközi egyházi szervezetek, konfliktus és válságkezelés
In: http://www.doktori.hu/index.php?menuid=192&lang=HU&sz_ID=7624
Letöltés ideje: 2016.október 2.

Freeman, Sam-Perlo - Fleurant, aude - Wezeman, Pieter - Wezeman, simeon (2015) SIPRI Fact Sheet April 2016TRENDS IN WORLD MILITARY EXPENDITURE, 2015
<http://books.sipri.org/files/FS/SIPRIFS1604.pdf> p.2.

Letöltés ideje: 2016. szeptember 27.

Funding to Response Plans (2016) In: Financial Tracking Service online
<https://fts.unocha.org/pageloader.aspx?page=home>
Letöltés ideje: 2016. október 19.

Garton Ash, Timothy (2012) Angela Merkel needs all the help she can get In: The Guardian online február 8.
<https://www.theguardian.com/commentisfree/2012/feb/08/angela-merkel-all-help-can-get>
Letöltés ideje: 2016. július 30.

Gergely Márton (2016) Bírkóznak még, Népszabadság, Hétvége melléklet. 2016. szeptember 10.
p. 13. A lap azóta megszűnt.

Gibson-McDonald, Charlotte - Lichfield, John (2015) Ukraine crisis: Francois Hollande and Angela Merkel make desperate attempt to convince the two sides to accept a political solution
In: The Independent online február 5.
<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/ukraine-crisis-hollande-and-merkel-in-ukraine-peace-mission-10025495.html>
Letöltés ideje: 2016. augusztus 27.

Geschäftsstelle des Wissenschaftsrates (2010) In: Wissenschaftsrat online január 29.
<http://www.wissenschaftsrat.de/download/archiv/9678-10.pdf> p.37-47.
Letöltés ideje: 2016. augusztus 6.

German finance minister blasts CSU's 'attacks against Merkel' (2016)
In: Deutsche Welle online június 1. <http://www.dw.com/en/german-finance-minister-blasts-csus-attacks-against-merkel/a-19297054>
Letöltés ideje: 2016. szeptember 27.

Germany rape law: 'No means No' law passed (2016)
In: BBC online július 7. http://www.bbc.com/news/world-europe-36726095?ocid=socialflow_facebook&ns_mchannel=social&ns_campaign=bbcnews&ns_source=facebook

Letöltés ideje: 2016. október 19.

Gesetzenwurf (2016) Deutscher Bundestag In: Bundestag online június 7.
<http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/18/087/1808702.pdf>

Letöltés ideje: 2016. október 20.

Gharib, Malaka (2016) New U.N. Leader Sets Goals: Humility, Empathy, Empowering Women In: npr online október 14.
<http://www.npr.org/sections/goatsandsoda/2016/10/14/497942764/new-u-n-leader-sets-goals-humility-empathy-empowering-women>

Letöltés ideje: 2016. október 17.

Global Terrorism Index (2015) Institute for Economics and Peace. In:
<http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/11/Global-Terrorism-Index-2015.pdf>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 20.

Goulard, Hortense (2016) Angela Merkel: EU's Turkey deal a model for North African countries In: Politico online augusztus 23.

<http://www.politico.eu/article/angela-merkel-wants-refugee-migration-deals-with-northern-african-countries-migrants-migration-turkey/>

Letöltés ideje: 2016. október 12.

Groden, Claire (2015) Here's why Germany is welcoming migrants with open arms. In: Fortune online szeptember 8. <http://fortune.com/2015/09/08/germany-migrant-crisis/>
 Letöltés ideje: 2016. szeptember 8.

Große Koalition winkt Anti-Terror-Gesetz durch (Update) (2016) In: Netzpolitik online június 24.

<https://netzpolitik.org/2016/grosse-koalition-winkt-anti-terror-gesetz-durch/>

Letöltés ideje: 2016. október 19.

Harmat Kiadó (2016) In: Harmat Kiadó Webáruház <http://www.harmat.hu/szerzo/dietrich-bonhoeffer/>

Letöltés ideje: 2016. július 25.

Hartmann, Michael – Reimer, Kim (2016) Auswirkungen der Migration auf den deutschen Arbeitsmarkt In: Bundesagentur für Arbeit online 2016 szeptember.
https://statistik.arbeitsagentur.de/Statischer_Content/Statistische-Analysen/Statistische-Sonderberichte/Generische-Publikationen/Auswirkungen-der-Migration-auf-den-Arbeitsmarkt.pdf p. 18.

Letöltés ideje: 2016. október 2.

Hartmann, Michael (2016) Geflüchtete Menschen in den Arbeitsmarktstatistiken. In: arbeitsagentur online 2016 június <https://statistik.arbeitsagentur.de/Statischer->

Content/Statistische-Analysen/Statistische-Sonderberichte/Generische-Publikationen/Gefluechtete-Menschen-in-den-Arbeitsmarktstatistiken.pdf p. 1.

Letöltés ideje: 2016. szeptember 30.

Hartmann, Michael (2016) Migration und Arbeitsmarkt In: <https://statistik.arbeitsagentur.de/Navigation/Statistik/Statistische-Analysen/Statistische-Sonderberichte/Migration-Arbeitsmarkt/Migration-Arbeitsmarkt-Nav.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 30.

Hayward, John (2016) Meet UN's Secretary General: Tireless Refugee Champion: Antonio Guterres. In: Breitbart online október 6. <http://www.breitbart.com/national-security/2016/10/06/former-portuguese-prime-minister-antonio-guterres-chosen-u-n-secretary-general/>

Letöltés ideje: 2016. október 17.

Hegedűs Dániel (2016) Nem leváltani, meggyőzni akarják Merkelt In: hvg online október 16. http://hvg.hu/vilag/20161016_Merkel_Nemetország_CDU_CSU_uniopartok_elemez

Letöltés ideje: 2016. október 17.

Heneghan, Tom (2010) Reuters blog. In: blogs, reuters.com november 15. <http://blogs.reuters.com/faithworld/2010/11/15/merkel-germany-doesnt-have-too-much-islam-but-too-little-christianity/>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 7.

Herholz, Andreas (2014) Dann gehen wir austern essen im Kempinski In: Nord West Zeitung online november 8. http://www.nwzonline.de/hintergrund/dann-gehen-wir-austern-essen-im-kempinski_a_19,0,4157721632.html

Letöltés ideje: 2016.07.10.

Hessische Kirchen Stehen hinter Merkels Flüchtlingskurs (2016). In: evangelisch online augusztus 30. <https://www.evangelisch.de/inhalte/137853/30-08-2016/hessische-kirchen-stehen-hinter-fluechtlingskurs-von-kanzlerin-merkel>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 27.

Hildebrandt, Tina - Ulrich, Bernd (2015) Im Auge des Orkans In: Die Zeit online szeptember 20. <http://www.zeit.de/2015/38/angela-merkel-fluechtlinge-krisenkanzlerin/seite-4>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 27.

Hofinger, Thomas (2016) Über eine Million Flüchtlinge: Steigt jetzt die Arbeitslosigkeit? In: Viele Menschen ohne Bildung, Aktiv Wirtschaftszeitung online május 10.

<http://www.aktiv-online.de/nachrichten/detailseite/news/ueber-eine-million-fluechtlinge-steigt-jetzt-die-arbeitslosigkeit-9575>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 28.

Horváth Attila (2011) Németország terrorfenyegetettségének jellemzői, Nemzet és biztonság 2011/4.

In: http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/horvath_attila-nemetorszag_terrorfenyegetettsegenek_jellemz_i.pdf p: 47-50.

Letöltés ideje: 2016. október 1.

Huggler, Justin (2016) Muslim refugee thrown out of integration programme in Germany for wearing headscarf In: Telegraph online augusztus 25.

<http://www.telegraph.co.uk/news/2016/08/25/muslim-refugee-thrown-out-of-integration-programme-in-germany-fo/>

Letöltés ideje: 2016. október 2.

Hungary Matters (2016) In: Hungary Matters hírlevél, MTVA online szeptember 21.

http://mtva.hu/images/download/hungary_matters/2016/morning/hm0921am.pdf p.3.

Letöltés ideje: 2016. szeptember 30.

Imam-Ausbildung an drei deutschen Hochschulen (2010) In: Südwestrundfunk online október 14. <http://www.swr.de/international/deutschland-startet-mit-imam-ausbildung/-/id=233334/did=7020106/nid=233334/7pzn8m/index.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 6.

Informal meeting of heads of state or government, 23/09/2015 (2015) In: Council of the European Union online <http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/european-council/2015/09/23/>

Letöltés ideje: 2016. október 11.

Integrationsgesetz setzt auf Fördern und Fordern (2016) In: Die Bundesregierung online <https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2016/05/2016-05-25-integrationsgesetz-beschlossen.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 20.

Is the Franco-German Axis Kaput? (2012). In: Der Spiegel online október 22.

<http://www.spiegel.de/international/europe/crisis-of-confidence-develops-between-merkel-and-hollande-a-862644.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 27.

Jansen, Frank (2016) Gewaltiger Konflikt, neu entfacht. In: Der Tagespiegel online április 10. <http://www.tagesspiegel.de/politik/kurden-und-tuerken-in-deutschland-gewaltiger-konflikt-neu-entfacht/13428022.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 22.

Kabir, Chibber (2011) What is Germany's vision for Europe?
In: BBC online december 8. <http://www.bbc.com/news/business-16030374>
Letöltés ideje: 2016. július 30.

Kaff, Brigitte (2016) 1933-1945: Christliche Demokraten im Widerstand gegen den Nationalsozialismus (2016) In: Konrad Adenauer Stiftung online
<http://www.kas.de/wf/de/71.8752/>
Letöltés ideje: 2016. augusztus 30.

Kasonta, Adriel (2016) Solving the Refugee crisis in Europe: Can Visegrad group provide an effective alternative to Angela Merkel's open door policy on Migrants? In: Forbes online szeptember 20. <http://www.forbes.com/sites/realspin/2016/09/15/solving-the-refugee-crisis-in-europe-can-visegrad-group-v4-provide-an-effective-alternative-to-angela-merkels-open-door-policy-on-migrants/#30220e9c6879>
Letöltés ideje: 2016. október 17.

Kézikönyv a menekült státusz meghatározására szolgáló eljárásról és az azzal kapcsolatos követelményekről a menekültek helyzetéről szóló 1951. évi Egyezmény és az 1967. évi Jegyzőkönyv alapján (1992) Az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosának Hivatala, Genf. p.5.

In: http://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/UNHCR_Kezikonyv.pdf
Letöltés ideje: 2016. szeptember 8.

Kiss Dénes (2016) Adatbank, Erdélyi Magyar Elektronikus Könyvtár. In:
<http://lexikon.adatbank.ro/tarsadalomismeret/szocikk.php?id=19>
Letöltés ideje: 2016. szeptember 13.

Kleinmann, Hans-Otto (2016) 1976-1982: Als Oppositionsführer ins Kanzleramt - Helmut Kohl (2016) In: Konrad Adenauer Stiftung online <http://www.kas.de/wf/de/71.8759/>
Letöltés ideje: 2016. július 27.

Kozma Ferenc (1995) A levegőég és a nagyvilág jövője In: Hungaricana Könyvtár/Új Dunántúli Napló online április 20.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/DunantuliNaplo_1995_04/?pg=315&layout=s
Letöltés ideje: 2016. október 21.

Koordinationsrat der Muslime
Islamische Organisationen in Deutschland (2015) In: Deutscher Bundestag online.
<https://www.bundestag.de/blob/405162/80a4e1e0a231dc5555afba8f0cab9b90/wd-1-004-15-pdf-data.pdf> p. 5-6.
Letöltés ideje: 2016. augusztus 18.

Kudascheff, Alexander (2016) Kommentar: Deutschland braucht ein Einwanderungsgesetz
In: Deutsche Welle online május 31. <http://www.dw.com/de/kommentar-deutschland-braucht-ein-einwanderungsgesetz/a-19295532>
Letöltés ideje: 2016. szeptember 20.

Kursarten für spezielle Zielgruppen (2016) In:

Bundesamt für Migration und Flüchtlinge online.

<http://www.bamf.de/DE/Infothek/TraegerIntegrationskurse/Paedagogisches/Kursarten/kursarten-node.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 21.

Küçük, Ilknur (2013) Imamausbildung kein Auftrag der Deutschen Universitäten. In: Islamiq online november 19. <http://www.islamiq.de/2013/11/19/oemer-oezsoy-im-gespraech/>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 7.

Kyak, Mely (2015) Deutschland ist sicher. Die Zeit In: <http://www.zeit.de/kultur/2015-01/terrorismus-deutschland-kiyak-deutschstunde>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 21.

Landtagswahl in Mecklenburg-Vorpommern, Alle Ergebnisse. (2016) In: Der Spiegel online szeptember 5. <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/landtagswahl-in-mecklenburg-vorpommern-2016-alle-ergebnisse-a-1107978.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 26.

Lohse, Eckart (2016) Kaum Abschiebungen nach Nordafrika. In: Frankfurter Allgemeine Zeitung, június 16. In: <http://www.faz.net/aktuell/politik/fluechtlingskrise/sichere-herkunftslaender-kaum-abschiebungen-nach-nordafrika-14291253.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 22.

Magyarországi Evangélikus Egyház online magazin (2015) In:

<http://www.evangelikus.hu/angela-merkel-keresztenyseg>

Letöltés ideje: 2016. július 26.

Magyar Ökumenikus Segélyszervezet (2016) In: www.hia.hu

Letöltés ideje: 2016. október 31.

Make it in Germany online (2016) In: <http://www.make-it-in-germany.com/en>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 7.

Marek, Michael – Görtz, Birgit (2012) A scandal rocks the young federal republic

In: Deutsche Welle online október 10. <http://www.dw.com/en/a-scandal-rocks-the-young-federal-republic/a-16295037>

Letöltés ideje: 2016. július 27.

Martin, Michelle - Heavens, Andrew (2016) German government plans to spend 93.6 billion euros on refugees by end 2020: Spiegel In: Reuters online május 14.
<http://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-germany-costs-idUSKCN0Y50DY>

Letöltés ideje: 2016.szeptember 27.

Megállapodott Merkel és Sárközy (2011) In: Portfolio online december 5.
http://www.portfolio.hu/gazdasag/megallapodott_merkel_es_sarkozy.159492.html

Letöltés ideje: 2016. augusztus 27.

Méltányosság Politikaelemző Központ Reform-modellek Európában (2009) In: Méltányosság Politikaelemző Központ online In:
<http://meltanyossag.hu/files/meltany/imce/doc/reform-modellekeuropaban-0902.pdf>

p. 1.5. Letöltés ideje: 2016. július 28.

Merkel: Der Euro ist die Währung Europas (2011)

In: Die Bundeskanzlerin online január 28.

<https://www.bundeskanzlerin.de/ContentArchiv/DE/Archiv17/Reiseberichte/ch-schweiz-2011-01-28-davos.html>

Letöltés ideje: 2016. július 30.

Merkel can help Greece and Italy with migrants (2016) In: True News online szeptember 24. <http://true-news.info/merkel-can-help-greece-and-italy-with-migrants/>

Letöltés ideje: 2016. október 17.

Merkel gegen Verbot von Vollverschleierung (2016) In: Die Zeit online szeptember 14.
<http://www.zeit.de/politik/deutschland/2016-09/angela-merkel-burka-verbot-ablehnung>

Letöltés ideje: 2016. október 20.

Merkel sieht noch keine Chance für Einigung mit Putin (2016) In: Der Spiegel online október 20. <http://www.spiegel.de/politik/ausland/angela-merkel-spricht-mit-wladimir-putin-ueber-syrien-und-sieht-noch-keine-chance-fuer-einigung-a-1117441.html>

Letöltés ideje: 2016. október 21.

Merkel verliert an Beliebtheit (2015) In: n- tv online szeptember 23. <http://www.n-tv.de/politik/Merkel-verliert-an-Beliebtheit-article15968486.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 26.

Merkel verliert an Zustimmung (2015) In: Frankfurter Allgemeine Zeitung online szeptember 23.

<http://www.faz.net/aktuell/politik/inland/forsa-umfrage-merkel-verliert-an-sympathiewerten-13818812.html>

Letöltés ideje: 2016. október 4.

Merkel visszaforgatná az idő kerekét (2016) In: Magyar Nemzet online szeptember 19.
<http://mno.hu/kulfold/merkel-visszaforgatna-az-ido-kereket-1362387>

Letöltés ideje: 2016. október 2.

Merkel will Frauenverachtung hart entgegenreten (2016) In: Frankfurter Allgemeine Zeitung online. január 7. <http://www.faz.net/aktuell/politik/inland/uebergreifende-in-koeln-merkel-will-frauenverachtung-hart-entgegenreten-14002181.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 13.

Mi a különbség muszlim és muzulmán között? Melyik a helyes?

(2016) In: Iszlám.com <http://iszlám.com/kerdes-valasz/altalanos-kerdesek/item/2090-mi-a-kulonbseg-a-muszlim-es-a-muzulman-kozott-melyik-a-helyes>

Letöltés ideje: 2016. október 1.

Mika Klára (2016) Németország és a modernkori bevándorlás. In: Szombat online. február 23. <http://www.szombat.org/politika/nemetorszag-es-a-modernkori-bevandorlas>
2016. szeptember 7.

Migranten ohne Bleiberecht sollen entschlossen zurückgeschickt werden (2016) In: Der Spiegel online szeptember 1. <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/angela-merkel-rueckfuehrungen-von-migranten-ohne-bleiberecht-ist-wichtigste-aufgabe-a-1110551.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 20.

Migration History in Germany (2015) In: Dokumentationszentrum und Museum über die Migration in Deutschland e. V. online <http://www.domid.org/en/migration-history-germany>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 7.

Migration History in Germany (2015)

Dokumentationszentrum und Museum über die Migration in Deutschland e.V. online. In: <http://www.domid.org/de/migrationsgeschichte-deutschland>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 6.

Moisi, Dominique (2015) Ungarns Zäune bieten Europa keinen Schutz. In: Die Welt online. szeptember 22.

<https://www.welt.de/debatte/kommentare/article146720818/Ungarns-Zaeune-bieten-Europa-keinen-Schutz.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 13.

Morsey, Rudolf (2016) Zentrumsparterie (bis 1933) Konrad Adenauer Stiftung online (2016) In: <http://www.kas.de/wf/de/71.8941/>

Letöltés ideje: 2016. július 27.

MTI (2016) Német miniszter: Nem erősödik a terrorveszély a menekültek miatt

In: Magyar Nemzet online július 20. <http://mno.hu/kulfold/nemet-miniszter-nem-erosodik-a-terrorveszely-a-menekultek-miatt-1352826>

Letöltés ideje: 2016. október 20.

Muslimisches Leben in Deutschland im Auftrag der Deutschen Islam Konferenz (2009) Bundesamt für Migration und Flüchtlinge online In: [https://www.bmi.bund.de/cae/servlet/contentblob/566008/publicationFile/31710/vollversion_studie_muslim_leben_deutschland .pdf](https://www.bmi.bund.de/cae/servlet/contentblob/566008/publicationFile/31710/vollversion_studie_muslim_leben_deutschland.pdf) p. 11-17, 322.
Letöltés ideje: 2016. augusztus 18.

Muslimisches Leben in Deutschland 2016 (2016) Bundesamt für Migration und Flüchtlinge In: bamf.de augusztus 19. <https://www.bamf.de/SharedDocs/Projekte/DE/DasBAMF/Forschung/Integration/muslimisches-leben-deutschland-2016.html>
Letöltés ideje: 2016. augusztus 19.

München: Kultusministerium prüft folgen des Kopftuch- urteils (2015) In: München Tv online március 13. <https://www.muenchen.tv/muenchen-kultusministerium-prueft-folgen-des-kopftuch-urteils-91827/>
Letöltés ideje: 2016. augusztus 16.

Nardelli, Alberto (2015) Angela Merkel: 10 years in 10 charts, In The Guardian online szeptember 18. <https://www.theguardian.com/news/datablog/2015/sep/18/angela-merkel-10-years-germany-chancellor-economy-cdu>
Letöltés ideje: 2016. október 4.

Németország: az integráció mindenkinek előnyös (2016) In: 24.hu május 25. <http://24.hu/kulfold/2016/05/25/nemetorszag-az-integracio-mindenkinek-elonyos/>
Letöltés ideje: 2016. szeptember 20.

Népszavazás a kényszerbetelepítés ellen (2016) In: <http://nepszavazas2016.kormany.hu/>
Letöltés ideje: 2016. október 17.

Niederlassungserlaubnis hängt von Integration ab (2016) In: Die Bundesregierung online. <https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2016/05/2015-05-25-aufenthaltserlaubnis.html;jsessionid=9B7F11C0FC1DFC2B4A53FED3525CE682.s4t1?nn=694676>
Letöltés ideje: 2016. szeptember 21.

Otto Benecke Alapítvány (2016) online In: <http://www.obs-ev.de/startseite-und-aktuelles/otto-benecke-stiftung-ev-obs/profil-und-kompetenz/>
Letöltés ideje: 2016. szeptember 6.

Özsisik, Sakin (2015) International changes in the religiosity of Turkish Islamic Immigrants in Contemporary Germany – A dissertation submitted to the faculty of History, Philosophy and Theology Department of Theology. Bielefeld University, Germany 2015. szeptember. [Publications at Bielefeld University](https://pub.uni-bielefeld.de/publication/2901291) In: <https://pub.uni-bielefeld.de/publication/2901291>
p.52- 54. 79 -80. 94. 424. 425. 431. 441. - 443. 460 - 461.

Phipps, Claire - Rawlinson, Kevin (2015) Paris attacks kill more than 120 people – as it happened (2015). In: The Guardian online november 14.
<https://www.theguardian.com/world/live/2015/nov/13/shootings-reported-in-eastern-paris-live>
 Letöltés ideje: 2016. szeptember 13.

Pick, Ulrich (2016) Fromm, unauffällig - und gefährlich?
 In: Der Deutschlandfunk online augusztus 3. http://www.deutschlandfunk.de/moscheen-in-deutschland-fromm-unauffaellig-und-gefaehrlich.724.de.html?dram:article_id=361983
 Letöltés ideje: 2016. augusztus 18.

PISA: Programme for International Student Assessment / Program a nemzetközi tanulói teljesítmény mérésére
 Leffers, Jochen (2005) 30 Jahre verfehlte Einwanderungspolitik. Der Spiegel online In: spiegel.de online január 5. <http://www.spiegel.de/schulspiegel/wissen/auslaendische-schueler-bei-pisa-30-jahre-verfehlte-einwanderungspolitik-a-335513.html>
 Letöltés ideje: 2016. augusztus 4.

Politbarometer Október (2016) In: Forschungsgruppe online október 14.
<http://www.forschungsgruppe.de/Aktuelles/Politbarometer/>
 Letöltés ideje: 2016. október 23.

Polke-Majeski, Karsten (2013) Kein Sieg des „Weiter so“ In: Die Zeit online szeptember 23. <http://www.zeit.de/politik/deutschland/2013-09/bundestag-wahl-merkel-spd-gruene-kommentar>
 Letöltés ideje: 2016. július 31.

Poschardt, Ulf (2015) Merkels Verabredung mit der Geschichte In: Die Welt online december 16. <https://www.welt.de/debatte/kommentare/article150005458/Merkels-Verabredung-mit-der-Geschichte.html>
 Letöltés ideje: 2016. szeptember 18.

Pop, Valentina (2015) Merkel and Hollande Plead for Unity on Refugees in Europe In: Wall Street Journal online október 7.
<http://www.wsj.com/articles/germanys-merkel-pleas-for-unity-on-refugees-in-europe-1444231567>

Letöltés ideje: 2016. október 22.

Population Pyramid Graph - Custom Region - Germany (2016) United States Census Bureau. In: Census online
<http://www.census.gov/population/international/data/idb/region.php?N=%20Results%20&T=12&A=separate&RT=0&Y=2011&R=134&C=GM>
 Letöltés ideje: 2016. augusztus 23.

Presse- und Informationsamt der Bundesregierung In: Bundesregierung online október 13.
<https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Pressemitteilungen/BPA/2016/10/2016-10-13-glueckwunsch-merkel-guterres.html>

Letöltés ideje: 2016. október 17.

Presidency report: Managing migration flows - state of play - implementing solutions and remaining gaps

p. 2-4. In: Council of the European Union online

<http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/european-council/2015/12/17-18/>

Letöltés ideje: 2016. október 11.

Preuss, Olaf (2016) „Arbeitsmarkt verkraftet 350.000 Flüchtlinge jährlich“ In: Die Welt online február 8. <https://www.welt.de/wirtschaft/article151951041/Arbeitsmarkt-verkraftet-350-000-Fluechtlinge-jaehrlich.html> 2016. 02.08.

Letöltés ideje: 2016. szeptember 30.

Professzor José Casanova, a világon az egyik legelismertebb vallás szociológus

In: Berkley online <https://berkeleycenter.georgetown.edu/people/jose-casanova> Letöltés ideje: 2016. október 30.

Rasmussen, J. Nicholas (2016) Hearing before the Senate Homeland Security Governmental Affairs Committee „Fifteen years after 9/11: Threats to the Homeland” HOMELAND” In: National Counterterrorism Center online szeptember 27.

https://www.nctc.gov/docs/NCTC_SFR_%209-27-16_SHSGAC.pdf p.4.

Letöltés ideje: 2016. október 24.

Reach Iraq (2016) In Reach Iraq (Rehabilitation, Education and Community Helth) online

http://www.reach-iraq.org/default_en.aspx

Letöltés ideje: 2016. október 19.

Rechtssicherheit während der Ausbildung (2016) In: Die Bundesregierung online.

<https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2016/05/2015-05-25-ausbildung-rechtssicherheit.html;jsessionid=9B7F11C0FC1DFC2B4A53FED3525CE682.s4t1?nn=694676>

Letöltés ideje: 2016.szeptember 21.

Regierungserklärung von Bundeskanzlerin Dr. Angela Merkel vor dem Deutschen Bundestag am 30. November 2005 in Berlin (2005) In: Die Bundesregierung online november 30.

https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Bulletin/2001_2007/2005/11/2005-11-30-regierungserklaerung-von-bundeskanzlerin-dr-angela-merkel-vor-dem-deutschen-bundestag-.html

Letöltés ideje: 2016.07.30.

Regierungserklärung von Bundeskanzlerin Dr. Angela Merkel vor dem Deutschen Bundestag am 30. November 2005 In: Die Bundesregierung online
https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Bulletin/2001_2007/2005/11/2005-11-30-regierungserklaerung-von-bundeskanzlerin-dr-angela-merkel-vor-dem-deutschen-bundestag-.html

Letöltés ideje: 2016. július 30.

Regierungserklärung von Bundeskanzlerin Merkel im Wortlaut

(2009) In: Die Bundeskanzlerin online november 10.

<https://www.bundeskanzlerin.de/ContentArchiv/DE/Archiv17/Regierungserklaerung/2009/2009-11-10-merkel-neue-Regierung.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 27.

Regulation (EU) No 604/2013 of the European Parliament and of the Council (2013) Official Journal of the European Union In: június 26. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:180:0031:0059:EN:PDF>

Letöltés ideje: 2016. október 22.

Reimann, Anna - Cieschinger, Almut - Niesen, Claudia - Arp, Susmita – Schlossarek, Mirjam (2016) Endlich verständlich, Fakten zur Flüchtlingskrise. Der Spiegel online július 25. In: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/fluechtlinge-und-einwanderer-die-wichtigsten-fakten-a-1030320.html#sponfakt=9>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 20.

Reinhardt, Uwe (2015) Germany's Immigration "Crisis": Six Schools of Thought

In: The Globalist online november 13. <http://www.theglobalist.com/germany-immigration-crisis-six-schools-of-thought/>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 20.

Rettmann, Andrew (2016) EU signs deal to train Libya coastguards In: Euobserver online augusztus 24. <https://euobserver.com/foreign/134732>

Letöltés ideje: 2016. október 16.

Reuter, Markus (2016) Bundeskanzlerin Merkel kündigt neue Gesetze zur Überwachung sozialer Netzwerke an In: Netzpolitik online augusztus 18.

<https://netzpolitik.org/2016/merkel-spricht-sich-fuer-de-maizieres-ueberwachungsoffensive-aus/>

Letöltés ideje: 2016. október 19.

Russia Today. In: Russia Today online augusztus 27. <https://www.rt.com/news/313603-migrants-dead-austria-lorry/>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 13.

Schneider, Jan (2007) Rückblick: Zuwanderungsgesetz 2005 Bundeszentrale für politische Bildung In: bpb.de május 15: <http://www.bpb.de/gesellschaft/migration/dossier-migration/56351/zuwanderungsgesetz-2005?p=all>
Letöltés ideje: 2016. szeptember 5.

Saját jegyzet online kurzus (2016) University of Groningen. In: futurelearn online Interview with Jose Casanova. <https://www.futurelearn.com/courses/religion-and-conflict/4/steps/97175>

1'06 – tól

Letöltés ideje: 2016. október 3.

Sarkozy Has Learned to Like Angela Merkel (2012) In: Der Spiegel online január 24. <http://www.spiegel.de/international/europe/inside-the-elysee-sarkozy-has-learned-to-like-angela-merkel-a-810868.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 27.

Schäuble, Wolfgang (2016) “Accept challenges, maintain stability and security”

In: Bundes Finanzministerium online szeptember 6.

<http://www.bundesfinanzministerium.de/Content/EN/Reden/2016/2016-09-26-Accept-challenges-maintain-stability-security.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 30.

Schäuble will späteren Rentenbeginn (2016). In: Mitteldeutscher Rundfunk online <http://www.mdr.de/nachrichten/politik/inland/rentenalter-anheben-schaeuble-oecd-100.html>

Letöltés ideje: 2016.

Shields, Michael - Balmforth, Richard (2016) EU's Juncker Sees 'Great Risk' to Migrant Deal with Turkey. In: Reuters online július 30. <http://www.reuters.com/article/us-eu-turkey-juncker-idUSKCN10A0GK?il=0>

Letöltés ideje: 2016. október 28.

Seehofer will von Merkel Taten sehen (2016) In: Die Zeit online szeptember 20. <http://www.zeit.de/politik/deutschland/2016-09/horst-seehofer-angela-merkel-selbstkritik-fluechtlingspolitik>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 27.

Schengen Area Countries List (2016) In: Schengen Visa Info online

<http://www.schengenvisainfo.com/schengen-visa-countries-list/>

Letöltés ideje: 2016. október 12.

Schmeller, Johanna (2013) Immigrants struggle in German job market szeptember 12.

<http://www.dw.com/en/immigrants-struggle-in-german-job-market/a-17083761>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 30.

Schramm, Julia (2015) Merkel Blog In: <http://merkel-blog.de/ueber-das-blog/>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 17.

Schuler, Katharina (2015) Die Zeit online. In: Die Zeit online augusztus 31.

<http://www.zeit.de/politik/deutschland/2015-08/merkel-fluechtlinge-bundespressekonferenz>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 13.

Sind Rabenmütter wirklich schlechte mamas? (2011) In: Der Spiegel online. július 3.

<http://www.spiegel.de/lebenundlernen/schule/1000-fragen-sind-rabenmuetter-wirklich-schlechte-mamas-a-760405.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 7.

Spencer, Nick (2016) Angela Merkel: How Germany's Iron Chancellor is shaped by her Christianity In: Christian Today

<http://www.christiantoday.com/article/angela.merkel.how.germanys.iron.chancellor.is.shaped.by.her.christianity/75803.htm>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 28.

Statistisches Bundesamt online (2016) In:

<https://www.destatis.de/EN/FactsFigures/SocietyState/Population/Migration/Tables/MigrationTotal.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 21.

Straubhaar, Thomas (2016) Warum so viele Tuerken in Deutschland scheitern? In: Die

Welt online május 26. <https://www.welt.de/wirtschaft/article155700942/Warum-so-viele-Tuerken-in-Deutschland-scheitern.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 22.

Stephens, Philip (2011) Now the Franco-German question In: Financial Times online

december 8. <https://www.ft.com/comment/columnists/philip-stephens?page=14>

Letöltés ideje: 2016. július 30.

Stoldt, Till-Reimer (2016) Wie hart geht es bei Abschiebungen wirklich zu? In: Die Welt

online szeptember 19. <https://www.welt.de/regionales/nrw/article158201889/Wie-hart-geht-es-bei-Abschiebungen-wirklich-zu.html>

Letöltés ideje: 2016. október 4.

Strohecker, Karin (2015) 59 men, 8 women & 4 children among 71 migrants found dead in Austria truck – police (2015) In: Reuters online augusztus 28.

<http://www.reuters.com/article/europe-migrants-austria-idUSL5N1130VL20150828>

Letöltés ideje: 2016. október 28.

Szárnyalnak a német cégek (2016) In: Tőzsdefórum online október 27.

<http://www.tozsdeforum.hu/tozsde/reszvenypiac/szarnyalnak-a-nemet-cegek-74287.html>

Letöltés ideje: 2016. október 29.

Székely Gábor (2007) Kereszténydemokrácia Németországban. Múltunk 2007/3

In: Múltunk online <http://www.multunk.hu/letoltes/szekelyg.pdf> p. 202-236.

Letöltés ideje: 2016. augusztus 30.

Szőke Dániel (2016) Egy morális pánik sokkal veszélyesebb, mint egy mecset Zuglóban, vagy egy imám a Parlamentben In: 444.hu online október 2.

<http://444.hu/2015/10/02/ez-a-moralis-panik-sokkal-veszelyesebb-mint-egy-mecset-zugloban-vagy-egy-imam-a-parlamentben>

Letöltés ideje: 2016. október 20.

Szurovecz Illés (2015) Születőben az új Németország (2015) In: abcug.hu szeptember 22.

<http://abcug.hu/szuleto-ben-az-uj-nemetorszag/>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 22.

Thewes, Frank (2009) 51,5 Milliarden Euro für Schrott. In: Focus online

http://www.focus.de/finanzen/steuern/thewes/konjunkturpaket-51-5-milliarden-euro-fuer-schrott_aid_362610.html

Letöltés ideje: 2016. augusztus 23.

Thurau, Jens (2013) Wahlkampf mit der "Merkel-Raute"

In: Deutsche Welle online szeptember 5. <http://www.dw.com/de/wahlkampf-mit-der-merkel-raute/a-17067023>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 27.

The Pope's encouragement and charge (2016) In: Die Bundesregierung online május 6.

https://www.bundesregierung.de/Content/EN/Reiseberichte/2016/2016-05-04-reise-merkel-rom_en.html

Letöltés ideje: 2016. október 17.

The UN Refugee Agency online (2016) In:

<http://data.unhcr.org/mediterranean/country.php?id=502>

[Daily Estimated Arrivals per Country - Flows through Western Balkans Route and Italy](http://data.unhcr.org/mediterranean/country.php?id=502)

Letöltés ideje: 2016. október 1.

The UN refugee Agency online (2016) In: unhcr.org.

<http://data.unhcr.org/mediterranean/country.php?id=83>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 27.

The Wizard of Budapest, Viktor Orban succeeds only because Europe cannot hold together (2016) In: The Economist online október 8.

<http://www.economist.com/news/europe/21708252-viktor-orban-succeeds-only-because-europe-cannot-hold-together-wizard-budapest>

Letöltés ideje: 2016. október 17.

Tress, Constanze (2012). Merkel & Sarkozy's close political relationship

In: Deutsche Welle online január 9. <http://www.dw.com/en/merkel-sarkozys-close-political-relationship/av-6694729>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 27.

Tübingen bildet als erste deutsche Uni Imame aus (2010) In: Die Zeit online október 5.

<http://www.zeit.de/studium/hochschule/2010-10/imamausbildung-tuebingen>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 6.

Ulrich, Klaus (2015)What helping refugees costs Germany. In:

Deutsche Welle online szeptember 4. <http://www.dw.com/en/what-helping-refugees-costs-germany/a-18693996>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 28.

Universität Münster online (2016) In: <https://www.uni-muenster.de/ArabistikIslam/Studieren/inhaldedesstudiums/index.html>

Universität Tübingen online (2016) In: <https://www.uni-tuebingen.de/fakultaeten/zentrum-fuer-islamische-theologie/zentrum.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 7.

Universität Osnabrück online (2016) In: <http://www.islamische-theologie.uni-osnabrueck.de/studium/lehrprogramme.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 7.

Universität Osnabrück online (2016) In: <http://www.islamische-theologie.uni-osnabrueck.de/presse/pressemitteilungen.html#c15711>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 6.

Universität Tübingen online (2016) In: <https://www.uni-tuebingen.de/fakultaeten/zentrum-fuer-islamische-theologie/zentrum.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 6.

Universität Tübingen online (2016) In: <https://www.uni-tuebingen.de/fakultaeten/zentrum-fuer-islamische-theologie/zentrum/newsfullview-zentrum-aktuell/article/podiumsdiskussion.html>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 6.

Universität Münster online (2016) In: <https://www.uni-muenster.de/ZIT/>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 6.

U.S. Coalition Continue Strikes Against ISIL in Syria, Iraq (2016) In: Department of Defence online október 16.

<http://www.defense.gov/News/Article/Article/974990/us-coalition-continue-strikes-against-isil-in-syria-iraq>

Letöltés ideje: 2016. október 20.

Valletta Summit on migration, 11-12/11/2015 (2015) In: Council of the European Union online In: <http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-summit/2015/11/11-12/>

Letöltés ideje: 2016. október 11.

Vick, Karl – Shuster, Simon - Calabresi, Massimo (2015) Chancellor of the Free World In: The Time online <http://time.com/time-person-of-the-year-2015-angela-merkel/>

Letöltés ideje: 2016. július 31.

von Altenbockum, Jasper (2016) Politik als Kampagne. In: Frankfurter Allgemeine Zeitung online október 23. <http://www.faz.net/aktuell/politik/inland/politik-kaempft-mit-aufklaerung-gegen-vertrauensverlust-14492200.html>

Letöltés ideje: 2016. október 23.

Vorgesehene Verteilung der Asylbewerber auf die Bundesländer in Deutschland nach dem Verteilungsschlüssel (Stand 2015) (2015) In: statista online

<https://de.statista.com/statistik/daten/studie/376537/umfrage/verteilung-der-fluechtlinge-auf-die-bundeslaender-in-deutschland-nach-dem-verteilungsschlüssel/>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 18.

Wahlrecht online (2016) In: <http://www.wahlrecht.de/termine.htm>

<http://www.wahlrecht.de/news/2016/landtagswahl-baden-wuerttemberg-2016.html>

<http://www.wahlrecht.de/news/2016/landtagswahl-rheinland-pfalz-2016.html>

<http://www.wahlrecht.de/news/2016/landtagswahl-sachsen-anhalt-2016.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 26.

Wahlergebnisse: So hat Niedersachsen gewählt (2016) In:

NDR online szeptember 12.

https://www.ndr.de/nachrichten/niedersachsen/kommunalwahl_niedersachsen_2016/Kommunalwahlen-in-Niedersachsen-Das-sind-die-Ergebnisse,kommunalwahl632.html

Letöltés ideje: 2016. szeptember 27.

Was wir bisher wissen (2016) In: Frankfurter Allgemeine Zeitung online január 5.

<http://www.faz.net/aktuell/politik/inland/koeln-hamburg-stuttgart-was-wir-bisher-wissen-13998010.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 18.

Webster értelmező szótár online (2016) <http://www.merriam-webster.com/dictionary/home>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 16.

Webster értelmező szótár online (2016) <http://www.merriam-webster.com/dictionary/integration>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 7.

Wilfried, Hennes (2016) Trotz der Milliarden für Flüchtlinge: Die Deutschen kriegen nicht weniger Geld. In: Aktiv Wirtschaftszeitung március 11. <http://www.aktiv-online.de/nachrichten/detailseite/news/trotz-der-milliarden-fuer-fluechtlinge-die-deutschen-kriegen-nicht-weniger-geld-9355>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 30.

Withnall, Adam (2016) Angela Merkel tells African Union it must do more to stop migration to Europe

In: The Independent online október 11.

<http://www.independent.co.uk/news/world/africa/angela-merkel-african-union-visit-ethiopia-migration-crisis-europe-a7355681.html>

Letöltés ideje: 2016. október 17.

Wohnsitzregelung erleichtert Integration (2016) In: Die Bundesregierung online.

<https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2016/05/2015-05-25-wohnsitz.html;jsessionid=9B7F11C0FC1DFC2B4A53FED3525CE682.s4t1?nn=694676>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 21.

Inhalt und Ablauf (2016) In: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge online.

<http://www.bamf.de/DE/Willkommen/DeutschLernen/Integrationskurse/InhaltAblauf/inhaltlauf-node.html>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 21.

Woellert, Franziska - Klingholz, Reiner (2014) Neue Potenziale Zur Lage der Integration in Deutschland. Berlin Institut online (2014) In: berlin-institute.org 2014 június

http://www.berlin-institut.org/fileadmin/user_upload/Neue_Potenziale/Neue_Potenziale_online.pdf

p.8-13.

Letöltés ideje: 2016. augusztus 7.

Workania (2016) In: workania.hu. <http://www.workania.hu/allas/nemetorszag/>

Letöltés ideje: 2016. október 5.

Yuhas, Alan - Siddique, Haaron - Gayle, Damien - Malkin, Bonnie (2016)

Battle for Mosul: Isis city under attack from Iraqi and Kurdish forces – as it happened

In: The Guardian online <https://www.theguardian.com/world/live/2016/oct/17/mosul-battle-iraq-isis-islamic-state-peshmerga-latest>

Letöltés ideje: 2016. október 19.

Zahlen, Fakten, Informationen - Neues online-Angebot des Bundeswahlleiters (2009) In: Der Bundeswahlleiter online

https://www.bundeswahlleiter.de/de/bundestagswahlen/BTW_BUND_09/presse/75_EndgueltigesErgebnis.html

Letöltés ideje: 2016. július 30.

Zeug, Katrin (2009) Willkommen in Bruderland In: <http://www.fluter.de/> április 7.

<http://www.fluter.de/willkommen-im-bruderland>

Letöltés ideje: 2016. szeptember 6.

Zoran, Arbutina (2016) Kommentare: Orban's Zaun verA.nderte Europe In: Deutsche Welle online szeptember 14. <http://www.dw.com/de/kommentar-orbans-zaun-ver%C3%A4nderte-europa/a-19549846>

<http://www.dw.com/de/kommentar-orbans-zaun-ver%C3%A4nderte-europa/a-19549846>

Letöltés ideje: 2016. október 17.

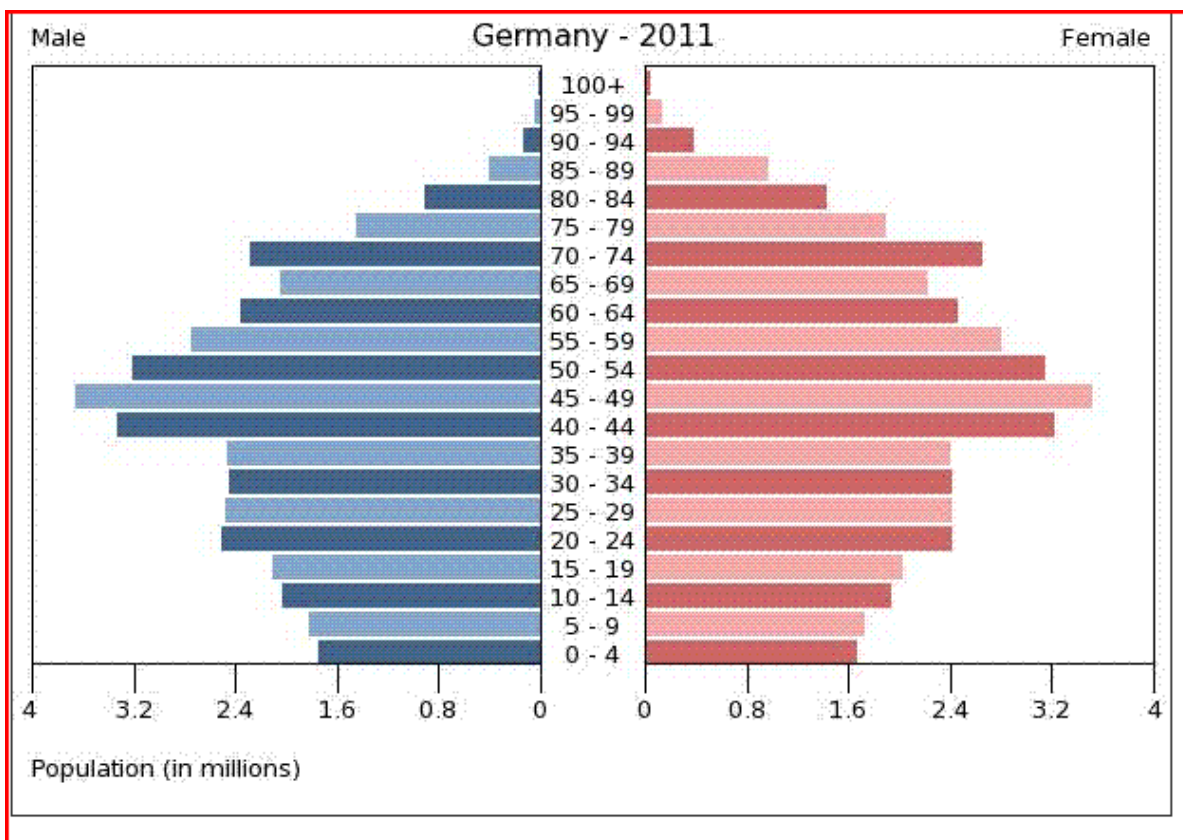
Absztrakt

Munkám kiindulási alapja a 2015-ös migrációs hullám, amikor több mint egy millió, zömében muszlim menekült és bevándorló árasztotta el Európát. A dolgozat célja a német kancellár nemzetközi bizalomépítési stratégiájának elemzése bevándorlás politikáján keresztül. Mivel tudományos elemzés még nem készült ebben a tárgykörben, a kancellár életét és a XX. századi Németország történelmét bemutató nyomtatott angol, német és magyar nyelvű irodalom mellett a hivatalos német statisztikai adatokkal dolgoztam. A fő mondanivaló kibontásában a német és az angol nyelvű sajtótermékekre is támaszkodtam, információik szembeállítására is törekedtem. Az egyéni kutatási terület interjúk készítése volt, amelyeken keresztül a vallások közötti feszültségpontokra, lehetséges dialógusépítési technikákra világítottam rá, más esetben a menekültek „helyben segítése,” a nemzetközi közösségek előtt álló közel-keleti társadalmi kihívások finansziális és műveleti feladataira helyeztem a hangsúlyt. A kutatás eredményeként arra jutottam, hogy bizalmat építeni csak bizalommal lehetséges. Angela Merkel elsősorban a humanitárius katasztrófát akadályozta meg azzal, hogy megnyitotta a német határokat 2015 szeptemberében, másodsorban gondolt a menekültekre, mint potenciális munkaerőre az öregedő német társadalomban. Egy év alatt jelentős változás történt politikai attitűdjében, ami hozzájárulhat ahhoz, hogy a 2016 nyarán elfogadott integrációs törvény segítségével Németország megbirkózik modern kori történelme egyik legnehezebb kihívásával.

Abstract

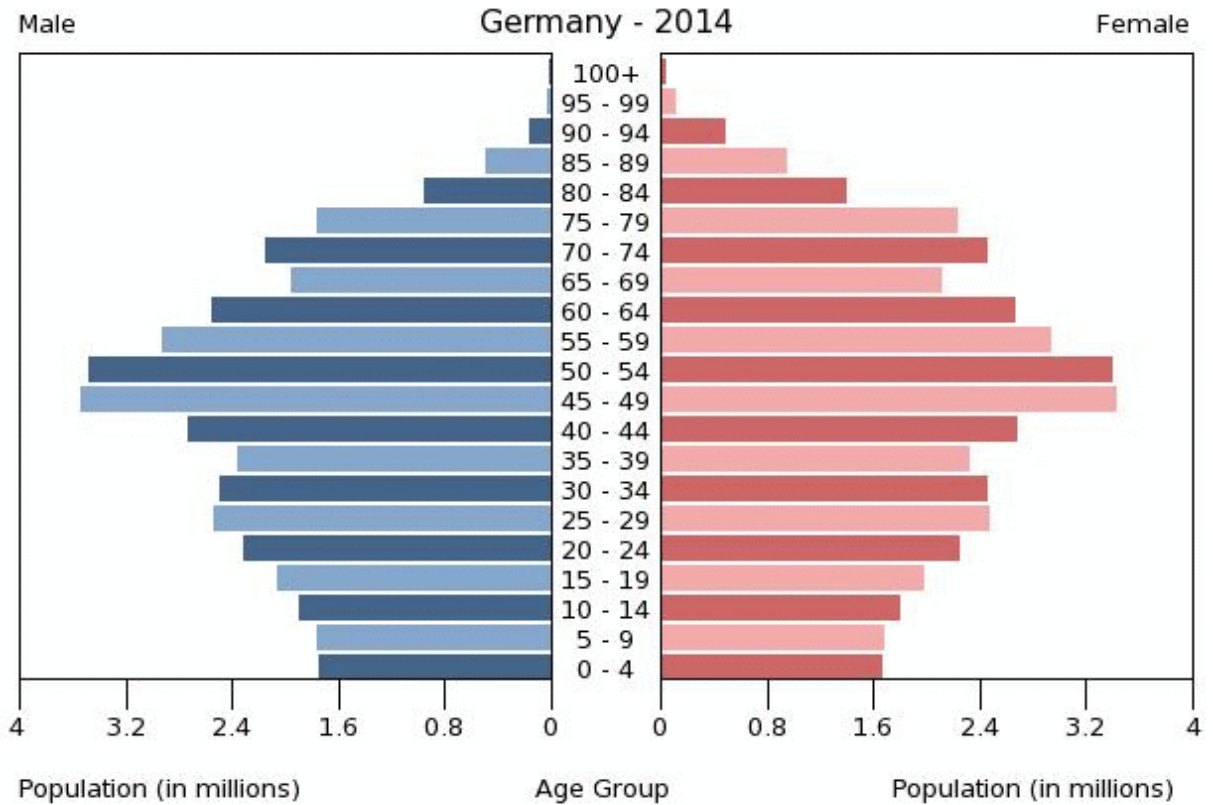
The basis of this project is the migration wave in 2015 when more than 1 million mostly Muslim refugees and immigrants flooded Europe. The purpose of this research is to analyse the German Chancellor's international confidence-building strategy through her migration policy. Since scientific analysis has not been made on this project, I have worked with books written in English, German and Hungarian about the Chancellor's life and the history of Germany in the 20th century beside official German statistical data. Unfolding the main message I have relied on English and German press materials as well, tried to contrast their information. Making individual interviews was my own research field through which I have highlighted possible tension between religions and techniques that could lead to dialogue-building. In other cases I have focused on the refugees' internal help, the social challenges that international organizations face in the Middle-East regarding financial and operational tasks. As a result of the research I have come to a conclusion that confidence can only be built through confidence. Angela Merkel has primarily prevented a humanitarian disaster when opening the German borders in September 2015. Secondly she has thought of refugees as potential workforce for the aging German society. During one year significant changes have taken place in her political attitude. Along with the integration law passed in the summer of 2016 it can contribute to managing one of the greatest challenges of Germany's modern history.

1. számú ábra: Korfa, 2011.

Forrás: Population Pyramid Graph - Custom Region - Germany (2016) United States Census Bureau. In: Census online
<http://www.census.gov/population/international/data/idb/region.php?N=%20Results%20&T=12&A=separate&RT=0&Y=2011&R=134&C=GM>
Letöltés ideje: 2016. augusztus 23.

2. számú ábra: **Korfa, 2014.**

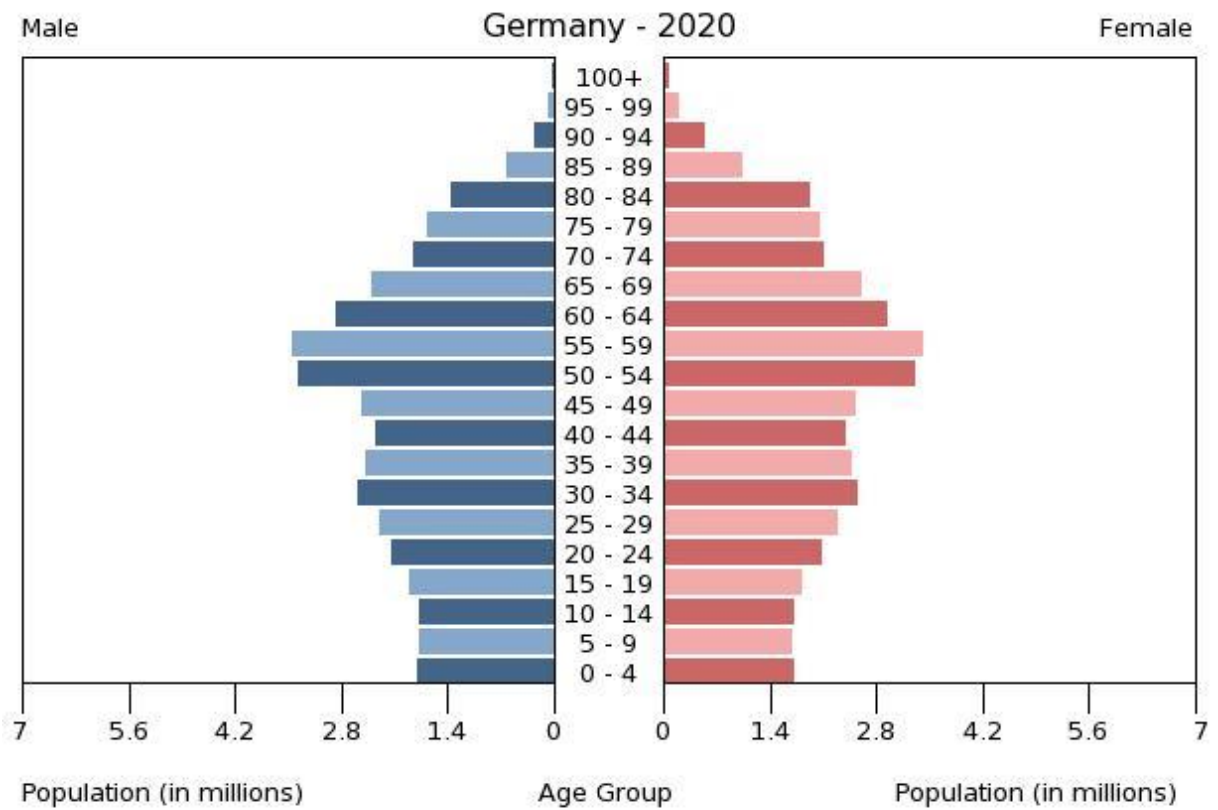

Forrás: Population Pyramid Graph - Custom Region - Germany (2016) United States Census Bureau. In: Census online

<http://www.census.gov/population/international/data/idb/region.php?N=%20Results%20&T=12&A=separate&RT=0&Y=2014&R=134&C=GM>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 23.

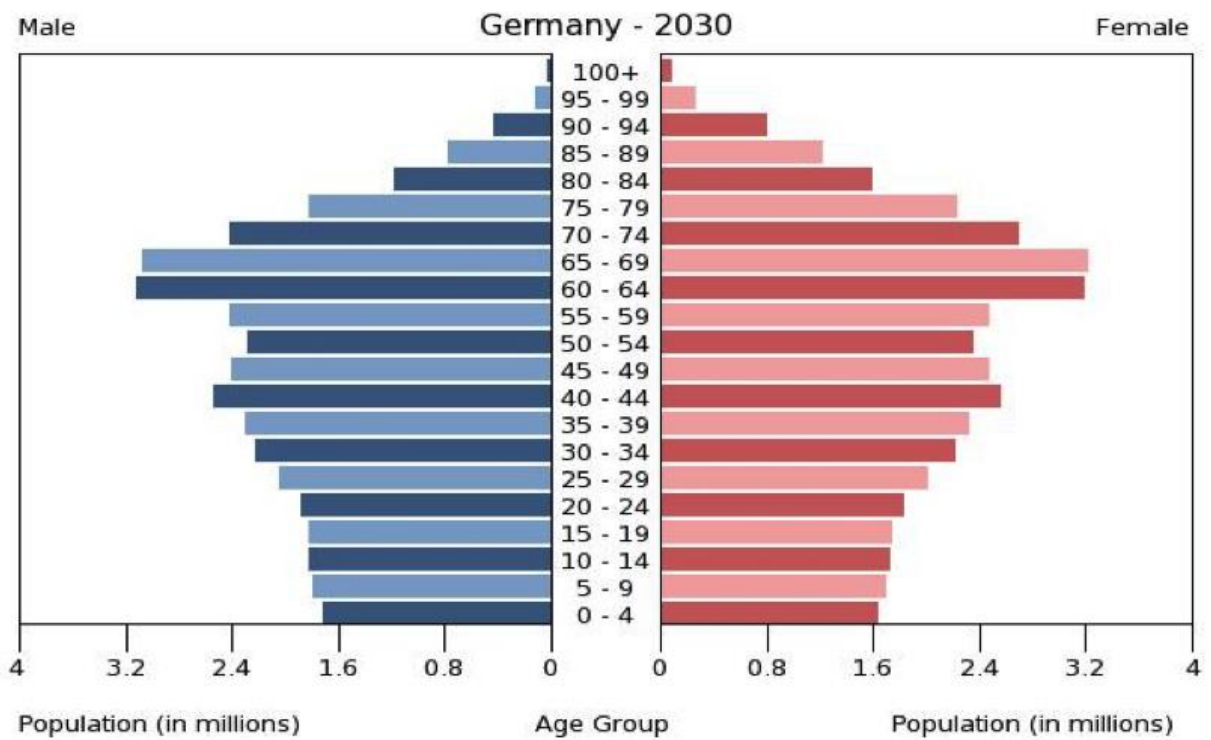
3. számú ábra: Korfa, prognózis 2020-ra

Forrás: Population Pyramid Graph - Custom Region - Germany (2016) United States Census Bureau. In: Census online
<http://www.census.gov/population/international/data/idb/region.php?N=%20Results%20&T=12&A=separate&RT=0&Y=2020&R=134&C=GM>

Letöltés ideje: 2016. október 23.

4. számú ábra: Korfa, prognózis 2030-ra

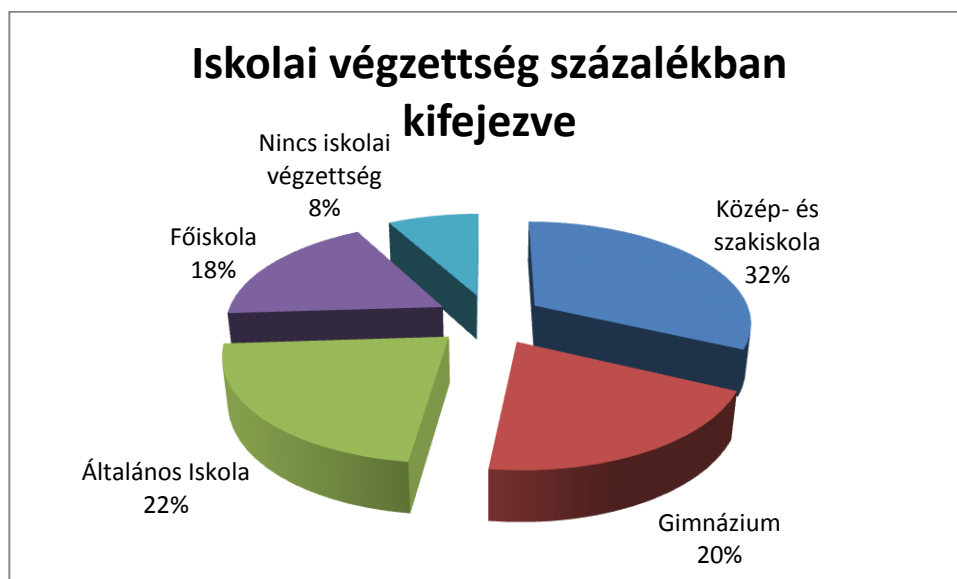

Forrás: Reinhardt, Uwe (2015) Germany's Immigration "Crisis": Six Schools of Thought. In: The Globalist online november 13.

<http://www.theglobalist.com/germany-immigration-crisis-six-schools-of-thought/>

Letöltés ideje: 2016. augusztus 23.

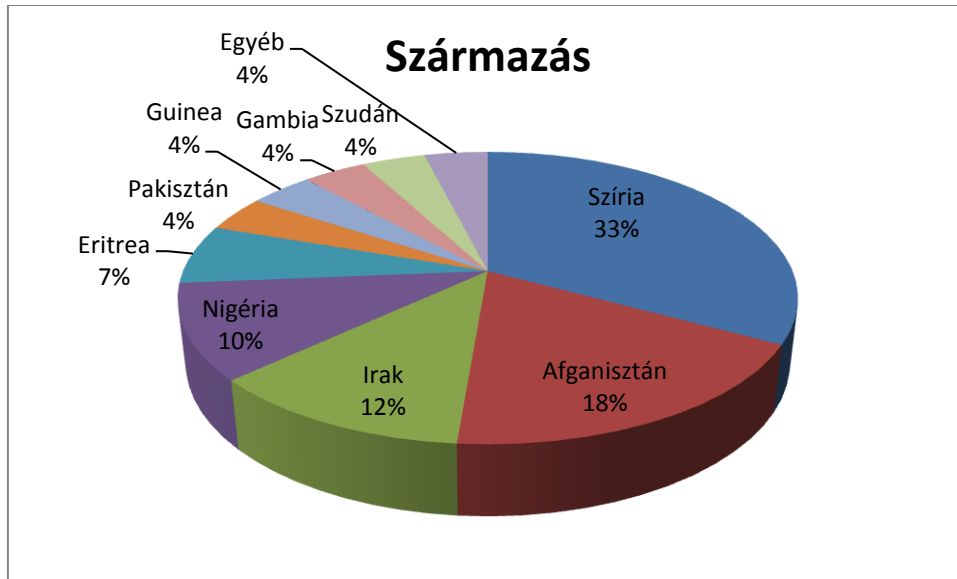
5. számú ábra: A menekültek iskolai végzettsége, 2015.

Forrás: Hofinger, Thomas (2015) In: Viele Menschen ohne Bildung, Aktiv online, május 10. <http://www.aktiv-online.de/nachrichten/detailseite/news/ueber-eine-million-fluechtlinge-steigt-jetzt-die-arbeitslosigkeit-9575>

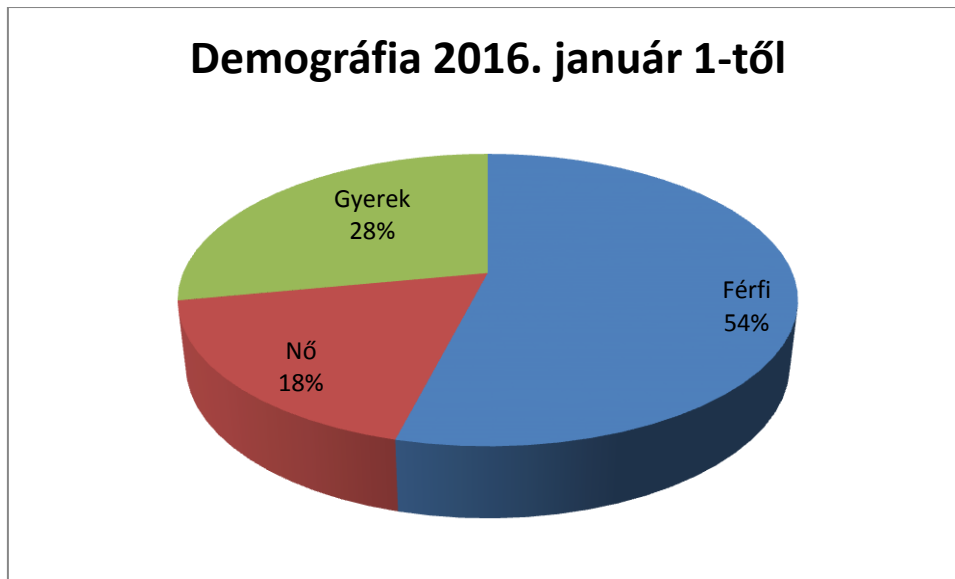
Letöltés ideje: 2016. október 28.

6. számú ábra: A menekültek származása, 2016.

Forrás: ENSZ Menekültügyi Főbiztosság In: Refugees/Migrants Emergency Response - Mediterranean <http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php>
Letöltés ideje: 2016. október 28.

7. számú ábra: A menekültek demográfiai megoszlása százalékban kifejezve

Forrás: ENSZ Menekültügyi Főbiztosság In: Refugees/Migrants Emergency Response - Mediterranean <http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php>
Letöltés ideje: 2016. október 28.